



Grenaa-minder

- husket og fortalt af Jørgen Toubro



Grenaa-minder

- husket og fortalt af Jørgen Toubro



Grenaa minder

Artikler af Jørgen Toubro (Pedersen). 2010 - 2012.

Under en fødselsdag hos min gamle onkel Frank i Grenaa fik jeg en stille, beskeden opfordring til at skrive en eller flere artikler til Grenaa-bladet Solstrålen, hvis læsere primært er beboere/pårørende ved Ældrecenter Posthaven.

En blev til flere - ja, efterhånden til mange artikler, og de kom hen over årene 2011 og -12. Det var en berigende oplevelse at skrive dem. Berigende på den vis, at hukommelsen endevendtes - jeg oplevede, at meget af det, som var trængt i baggrunden, nu pludselig stod lyslevende for en. Som at genopleve begivenheder og hændelser.

Jeg var knægt i Grenaa i 1950erne og 1960erne - og det er primært de to årtier, det handler om. Alt er oplevet og set med ungt blik uden større livserfaring. Derfor også uden indbyggede filtre, som ville farve beskrivelserne i op- eller nedadgående retning.

Derfor er min del af Grenaas historie (på godt og ondt) nok lidt anderledes end det, man ellers ser af erindringsstof.

Jeg er ud af en meget skrivende familie. Min far, Knud Pedersen, også kendt som Stik, har tidligere fået udgivet e-stof på forlaget her. Det samme har min gamle onkel, Frank Pedersen, "byens gamle fotograf", som han ynder at kalde sig.

Nu kan jeg så bidrage med flere byggesten fra de nævnte årtier. Da skete der virkelig noget i min elskede fødeby. Jeg er stadig jævnlig gæst i staden, glædes over minderne, skuffes over det mindre gode og er ekstatisk lykkelig, når badesæsonen ved den vidunderlige strand begynder i april og strækker sig til hen over efteråret.

Da bliver man igen grenaaenser med stort G. Og lykkelig for alle de naturværdier (strand, hede og plantage), som området (heldigvis) fortsat rummer.

Herfra en meget varm tak til Niels Kjeldsen. Det var Niels, der satte mig i gang. Han har i processen været "føreren", ikke mindst omkring det tekniske.

Det har (som sagt) været en fornøjelse at skrive historierne her. Mit håb er, at også du (som læser) får samme fornøjelse af at stifte bekendtskab med stoffet.

.
Måske med en tilføjelse om, at "sådan som han nu skriver, den gode Stiks søn, sådan var det nu ikke".

.
Det var "sådan og sådan".

... Så tager vi gerne en snak/diskussion. Også derfor GOD LÆSELYST

Hadsund ved Mariager Fjord i november 2012: Jørgen Toubro

Indhold

Grenaa minder.....	3
Indhold	5
Tidligere udgivelser	6
Historien om et by hus	7
Slagsmål på en nærmest venlig måde -	10
I mesterlære som ”bladsmører”	12
-Du ska' ikke tro, du er noget	15
Slangemennesket Wontola.....	19
Fra den fattige stymper til den rige direktør	21
... til bal i den borgerlige	24
Heden – ja, man tror det næppe	27
-Hvor var vi gode	30
Når Mimer-trioen spillede op til bal	33
Vestre Skole	36
FDF eller Fars Dreng Fiser.....	41
TV’et kom til Grenaa	43
Hotel Ankerstjernen	45
Historien om Grenaa-Hallen og om Sigvald.....	47
Fra Peter til knock-out-kongen	50
Så gik den ikke længere - !.....	53
Når det fine tøj kom frem.....	55
Sågerne, frue. Det skal ske. Det skal blive bragt	57
Da Ungarn blev slagtet.....	60
Jo, den var Ferm.....	61
Gøgl og ringridning og flotte piger	62
Da Grenaa havde to biografer	65
Krigere i familien	68
Chokolade fra himlen.....	71
Mille styrtede, og Jenny svømmede.....	72
Bilernes Grenaa.....	75
24 landskampe for Danmark	79
Fiskeriet havde gyldne år i 1950ernes Grenaa	81
Hun kastede ikke perler for svin	84
Hver sten fortæller. Kirkegården	86

Tidligere udgivelser

Mit liv i Grenaa	Knud Pedersen	1997	Udsolgt
Mit liv med naturen og landbruget	Jenny Bloch	1998	Udsolgt
Fra et hjørne på Djursland	Karl Gleerup.	1999	Udsolgt
Mit livs mangfoldighed	Bobby Berkhuijsen	2000	Udsolgt
Landbruget var min store drøm	Poul Smed Petersen	2000	Udsolgt
Hyllested Skovgaarde	Ove Højfeldt Lund	2002	Udsolgt
Gravlev. Træk af byens historie	Aksel Rousing	2003	
En henrettelseshistorie fra Ålsø	Grenaa Egnsarkiv	2003	Udsolgt
Fra mit livs protokol	Jens Wulff	2003	
Hvad lavede mormor	Sigrid Buch-Jacobsen	2004	
Det hele startede i Lyngby	Inger Nygaard	2004	
En byvandring i Grenaa	Niels Kjeldsen	2004	Udsolgt
Djurslandske Anelister		2005	
Fuglslev En by og dens historie	Aksel Rousing	2006	
Fader din - Fader min	Sigrid Buch-Jacobsen	2006	
Hvad lavede mormor 2. del	Sigrid Buch-Jacobsen	2007	
Aalsrode, Djursland		2007	
Debild Hede, Kristiansminde	Henning Hansen	2007	
Lidt om mit liv og byfotografering	Frank Pedersen	2008	
Livsglimt		2008	
Marén fra Brande	Niels Chr. Kjeldsen Pedersen	2009	
Livsglimt 2		2010	
Vejen frem	Per Rasmus Møller	2011	
RADIO DJURSLAND AMBA	Niels Kjeldsen	2012	
Om Bette-Aksel, Kradéme-Søren, Sateme-Povl og alle de andre	Per Rasmus Møller	2013	

Historien om et by hus

I 1885 byggedes et ret beskedent byhus i Grenaa, Østergade 33.

Hvem, der byggede, vides ikke – men da huset solgtes i 2009, havde der været en Pedersen som ejer i ikke mindre end 115 år.

Min søster og jeg var de sidste ejere af Østergade 33 i Pedersen-familien, – og det var med en vis sorg, vi afstod. Ingen af os havde planer om at forlade de steder, hvor vi havde sat bo, for at flytte til ”byen ved vandet, centrum i landet”, selvom muligheden bød sig.

Anyway: Vi omfatter begge Grenaa med stor glæde og veneration. Det samme gælder Østergade 33, barndomshjemmet.



Efter at Østergade 33 i mere end 100 år havde været ejet af familien Pedersen, blev det solgt til ny ejer i 2007.

Billedet er taget fra Nettos P-plads i efteråret 2009, mens huset var under restaurering.

Den første Pedersen i huset var Anders.

Han og Kirsten Marie flyttede ind omkring 1891. – Som lejere. Parret kom fra ”Musefælden” på Veggerslev Mark (sådan hed stedet), og der gættes på, at de ”investerede” deres fremtid i Grenaa, frem for en yderst beskeden landarbejderindtægt i et ligeså beskedent sogn nordpå.

Anders blev gårdskarl i Edvard Hansens købmandsgård på Torvet. På Storegade-hjørnet.

Her arbejdede han hele livet. Han var en stout skikkelse og vant til at tage fat. Når sækkene med korn, op til 100 kg., skulle på loftet, skete det på menneskeryg – og når bønderne

kom til bys for at handle, var det Anders, der spændte hestene fra og for. Købmandsgården havde byens største rejsestald.

Hang til det søde

Der verserer flere historier om denne Anders.

Han var for eksempel en hund efter kager, og med naboen på Torvet, bager Slemming, havde han aftale om at kunne hente gammelt brød...

Så skete det, at han dukkede op på Østergade 33 med 10-12 flødekager. Det var en lækkerbiskken, også selv om kagerne var flere dage gamle og derfor havde en tanke-!

Hans barnebarn Knud, min far, nøjedes ikke med at se til. Også han var en hund efter søde sager, og lige til sin dødsdag foretrak han en Napoleons-kage frem for for eksempel en bøf.

Selv yndede Anders at fortælle denne historie fra en af sine tidligere pladser på landet:

Efter aftensmad lod Anders falde en bemærkning om, ”at han da sagtens kunne spise en halv snes kager oveni”.

- Top, sagde gårdmanden. – Jeg betaler, hvis du kan. Hvis du ikke kan, så betaler du gildet.

Der blev skikket bud efter en ladning kager, og Anders tog fat.

Da Anders rakte ud efter kage nr. ni, brød gårdmanden ind: - A, kan se, du ka’. Nu vil a også ha’ del i det... Hvorefter han tog den sidste kage og stoppede i munden.

Næste generation

Anders Pedersen døde i 1946 – han havde været enkemand i nogle år – og en kort periode var Østergade 33 ejet af ældste søn, Peter, malermester i København.

Det blev nu mine forældre, Ellen og Knud Pedersen, der overtog huset. Det lå nemlig i luften, at Knud som barnebarn skulle have det billigt, fordi han nærmest var født op i ejendommen. Det unge par fik huset for 15.000 kroner og flyttede ind i 1947.

Ellen døde som den længstlevende i 2006, Knud var død halvandet år tidligere, begge efter lange sygdomsforløb.



Familien Pedersen – Ellen og Knud – klar til strøgtur i slutningen af 1940erne. Hotteste hattemode!

Ved overtagelsen i 1947 havde Østergade 33 været i dårlig stand, og det unge par kløede på med istandsættelse, udbedring m.v.

Det hjalp betydeligt, at Knuds far, Ejnar, var snedker og efter sigende byens dygtigste. Han begravede i hundredvis af timer i huset.

Knud havde nu ikke arvet sin fars kunnen. Han var i stedet til de hurtige, ofte lette løsninger, og der blev lavet en del makværk, når han gik i gang med pensel og murerske.

Han havde arvet Pedersen-slægtens forhold til penge. Det handlede om, at kronerne havde det bedst, hvis de stod til forrentning i sparekassen, så derfor blev der ofte holdt igen.

Kendte Grenaa

Til gengæld var Knud – eller Stik, som han kaldtes med baggrund i en fodboldmæssig karriere på Grenaa's legendariske mesterrækkehold – et festligt menneske.

Han kendte Grenaa og dens borgere på godt og ondt. Og han havde livet igennem en særlig evne til at samle alle de gode og underholdende historier op. Også derfor var vore forældre efterspurgte gæster, når et selskab skulle ”peppes” op, - for hvor Knud var, var der skæg underholdning.

Her er et par af hans historier:

Engang besøgte han fru Jensen på plejehjemmet i Lillegade. Her sad hun i sin alderdom og mindedes sine 12 børn. Knud havde gået i skole med en af dem, Carlo.

- Sig mig, fru Jensen, hvordan går det med Carlo -?

Længe sad fru Jensen grundende. Omsider kom svaret: - Havde jeg også én, der hed Carlo -?

Eller den om redaktør Andersens knægt, der havde hørt, at man til fastelavn kunne piske sine forældre op.

Knægten havde derfor udstyret sig med et egesper af den slags, herregårdens forvaltere i gamle dage holdt pøbelen på afstand med.

Tidligt fastelavns morgen listede han ind i forældrenes soveværelse og begyndte at banke løs på dynerne. Han nåede at gøre det et par gange, før redaktøren med et brøl, der kunne høres på Grenaa Havn, forlod søvn og drømmeverden.

Redaktøren havde fået voldsomme drag over bentøjet, men ikke mere, end at han var i stand til at sætte efter den uvorne knægt. Så var det knægtens tur til at få ørerne varmet.

... men tilbage til Østergade 33:

Gennem årene var det ret beskedne byhus beboet af andre end familien Pedersen.

Til højre for fordøren boede i en menneskealder frk. Karoline Mikkelsen. Et beskedent, elskeligt menneske, der altid snakkede højt med sig selv -!



Der sjippes i gården til Østergade 33. Far holder tovet, mens Inge og Jørgen og legekammerat Ingolf fra en naboejendom er klar til at hoppe. Året er 1953.

1940erne og 1950erne, så der var ofte fem-ti henvendelser på en annonce i egnens blad, Grenaa Folketidende.

De tre lejemaal deltes om samme toilet. Det var uden håndvask, endsige bad -!

Kattene

Først omkring 1960 havde alle "fremmede" forladt Østergade 33. Herefter havde familien Pedersen hele huset for sig selv.

Et kuriosum var et rend af katte gennem 1950erne.



Foto fra 1955. Sommer var det. Inge og Gunvor (kusine fra Helsingør) plasker i zinkbaljerne, mens Ellen og Knud Pedersen ser fornøjede til.

Hun havde tjent til dagen og vejen ved at gøre rent for byens bedre borgerskab.

I et større værelse på førstesalen boede næsten ligeså længe frk. Ragnhild Jensen, biblioteksmedhjælper.

Frk. Jensen havde evnen til at glemme alt omkring sig, når hun havde fået fat i en god bog. Mange gange var hun ved at brænde huset af, fordi hun havde glemt at slukke gassen under frikadellerne i det minimale køkken.

Og i et værelse mere på loftet – ikke større end en skotøjsæske – boede andre, yngre frøkener. Nogle få måneder, enkelte flere år.

Men bolignøden var stor i Grenaa gennem

Det begyndte med, at en vildkat afleverede sit afkom på ejendommens baghusloft. Den trafik fortsatte sommer efter sommer.

Kattemor fødte ungerne på baneterrænet syd for Østergade. Bar hver enkelt killing over den trafikerede Østergade til det frelsende loft. Her kunne der så bo seks-syv eller flere katte på samme tid.

Efter nogle uger var killingerne tamme – og det blev deres skæbne. De blev fanget, herefter aflivet hos dyrlægen. Det skete hver gang til lyden af barnegråd.

Oplevelserne hos efterslægten har sat sig det spor, at vi alle er kattevenner og aldrig kunne drømme om at gøre mis fortræd -!

...Ved Ellen og Knud Pedersens død var Østergade 33 en forsømt ejendom. Derfor har det været med meget stor glæde, at vi efterkommere har oplevet, at huset er genopstået..

Det har gjort "smerten" ved at passere til glæde. Vi føler, at vort barndomshjem igen har fået sjæl.

Tak.

Slagsmål på en nærmest venlig måde -

Hans Kirk, forfatteren, fortæller et sted i sine erindringer om de stridigheder, der i generationer havde været mellem drengene i hans barndomsby ved Mariager Fjord – Hadsund – og nabosamfundet i Visborg.

Man vidste ikke, hvorfor man sloges.

Man vidste bare i Hadsund, at de Visborg-knejt trængte til drag over nakken – og det fik de så, når hadsund'erne havde samlet en hær og var draget de to-tre kilometer ad Visborg til for at tampe bondejokkerne derude

Hans Kirk døde i begyndelsen af 1960'erne, og hans drengoplevelser stammer fra 1910-15.

... men så sent som i 1950'erne oplevede man samme "fænomen" i min drengby Grenaa.

Vi havde også som i Hadsund hære.

Vi sloges nu ikke med Åstrup eller Hammelev eller Ålsø, men nøjedes med at bekrige hverandre – inden for bygrænsen.

Det var en lidt voldsom leg, men våbnene var hverken knive eller skydevåben som i dag, derimod kæppe, som kunne svirpe godt og grundigt og derfor skulle være tre-fire meter lange. Hvor vi fik kæppene fra, husker jeg ikke. Når det gik voldsomt til, kunne der godt flyde en smule blod.

Var man tapper som filmhelten, vi søndag eftermiddag havde levet os sammen med i Kino, og som ganske ene havde nedkæmpet indianere i snesevis, uden en eneste skramme, - så fortsatte man, selv om næsen dryppede rødt.

... men var man tøset, så smed man sin kæp, stak i at tude og hastede hjem til mor.

Der blev sikkert råbt tøsedreng efter én, når det skete.

Grenaa havde i den periode flere hære

Jeg (født 1944) var selv med i én, hvis geografiske udgangspunkt var kvarteret omkring Baneskoven ud til Østerbrogade.

Kvarterets unger herfra blev skrevet ind i et kladdehæfte fra skolen, og når det var sket, var man fuldgyldigt medlem af hæren. Der var noget musketeragtigt over det, for man skulle sværge troskab: Én-for-alle og alle-for-én.

Når hæren havde nået en størrelse på 20-25 medlemmer, kunne den forlade arnestedet og drage i kamp.

Fjenden var på forhånd adviseret, men fjender var der ikke så mange af. Den mest oplagte var Fredensgade-ungerne. – De trængte til klø, og det havde de altid gjort, selv om de fleste vist var skikkelige nok.

Nu var Fredensgade ikke sådan at banke. De var brølstærke og sloges med en iver af en anden verden. Alt efter hvem de på dagen kunne mønstre, var intet givet på forhånd.

Vort hemmelige våben var blandt andet Store-Johnny.

En kleppert af en kraftkarl fra Bredstrupvej. Var han med, var vi mere end godt rustet, selv om Johnny var en flinker fyr og bestemt ikke altid havde noget udestående med de Fredensgade-knægte.

En anden fjende var rollingerne nede i Familiegården i Storegade.

Familiegården levede op til sit navn.

Gården er for længst forsvundet, men i datidens bebyggelse havde alle mere eller mindre familiær tilknytning.

Det sagde man da.

Børn var der mange af i gården, og nogle af pigerne voksede siden til og blev nogle af Grenaa's flotteste. Rene skønheder, der kunne få enhver hanhund til at oppe sig.

Familiegårdens hær havde oftest Gerner som kommanderende general.

Gerner var lidt af en legende. Han var år ældre end vi andre og kendt som frygtløs. Ham skulle man holde sig fra, ellers vankede der.

Familiegårdens hær forskansede sig som regel i porten ind til den fælles gårdsplads. Så stod vi andre ude på Storegade og svirpede med vore kæppe. Der var dengang langt imellem bilerne, men når et køretøj engang imellem skulle igennem - ja, så indstilledes kampen.

Det skete også, at Familiegårdens voksne medlemmer blandede sig. De stod bagude og kom med tilråb. Det gav kampen en ekstra dimension.

Knogler og kranier

... Jeg mindes en batalje, der fandt sted på Heden, lige nord for Lynggården.

Lynggården var dengang nybygget, og det hed sig, at huslejerne var så høje, at beboerne kun havde råd til havegryn med mælk på ...

- men vi var altså to hære, der røg i totterne på hinanden i området omkring Fuglevænget.

Bedst som vi sloges, og bedst som vi oksede rundt mellem lyng og sand, dukkede mystiske ting frem i overjorden: Kranier og knogler -!

Oplevelsen gled ind på lystavlen, og hjemme ved aftensmaden blev mit fædrene ophav sat på sagen. Med baggrund i Carl Svenstrups Grenaa-historie hed det sig, at der havde været en kirkegård i området, og at de jordsatte var døde af pest eller deslige.

I 1950erne dukkede de igen op under kåde drenges leg - og det havde vi morskab ud af. Vi tænkte jo ikke så langt.

I mesterlære som "bladsmører"

- Vi har bemærket, at De interesserer Dem for Anholt. Det vil være oplagt, om De tog derover, beskrev samfundet og kom hjem med en stribe artikler. Hvad siger De til det -?
Ordene var henvendt på denne, Deres pennefører.

Året var begyndelsen af 1960erne, da man stadig sagde De til hverandre - og ordene kom fra bladets redaktør, Verner Sinnbeck.

Avisen var Grenaa Folketidende. Den havde hjemme nederst i Lillegade - der, hvor der engang har været borgmestergård - og som både dengang og nu er en statelig, ældre, omend umoderne, men ellers særdeles spændende ejendom.



Anholt Havn, som den dengang tog sig ud. På Nordbjerg i baggrunden knejser radartårnet, men billedet er fra en tid, hvor man ikke kendte radar, derfor heller ikke Den kolde Krig og de anlæg, den medførte.

helt uundværlige rejseskrivemaskine. Den var, maskinen, enkel og ligetil. Jeg kunne selv reparere, hvis det kom dertil. Et stykke ståltråd og lidt menneskespyt - så kunne bæstet - undskyld, herlige maskine - igen.

Sejladsen

"Nordbjerg" var at sammenligne med en forvokset fiskekutter. Den bandt Grenaa sammen med den meget (skulle det vise sig) uhyre spændende Anholt og sejlede vel et par gange om ugen mellem fastland og ø.

Indimellem kom et andet skib også til kaj i Grenaa, "Vera". "Vera" var en ældgammel sag, mens "Nordbjerg" som andre kuttere på den tid var af træ.

Vera sejlede i en rute, der sagde København-Anholt-Ålborg-Grenaa og vist også Århus. Som jeg mindes Vera, var dens last helt eller delvist øl med returlæs af flasker/kasser samt en mindre afdeling for passagerer.

Lastens primære indhold kunne nok undre, for der boede ikke mere end 200 sjæle på Anholt, og selv om de havde tre øldepoter at deles om, så kunne de vel ikke være så tørstige -?

Eller kunne de -?

Jeg fandt dog ud af, at de mange øl også skulle andre steder hen, men at Vera som transportform var billigere end andre på markedet. Derfor.

Vera og Nordbjerg sejlede med Dannebrog agter og under samme rederi, og på Anholt havde der i årtier været krav om, at forbindelsen burde være anderledes og bedre. Dels skulle skibene udgå fra

Jeg havde vel været ung journalistspire et års tid i det, vi kaldte mesterlære.

Min betænkningstid varede ikke mange sekunder:

- Mener De det -? Jo, det vil jeg gerne. Ja, hellere end gerne.

Et par dage senere gik jeg om bord i "Nordbjerg" i havnen i Grenaa. Ungknøsens rejsegods kunne være i en mappe, ikke stort større end en skotøjsæske, og hertil den

Anholt, hverken fra Grenaa eller København, dels burde de skiftes ud. Og for Veras vedkommende skrotes –!

- Alle og enhver kan da se, at det er noget gammelt lort, der sejles med, havde de 200 anholtere sagt i årtier.

Det var let at gi' anholterne ret.

Det tossede Paradis

... men den sommerdag tøffede Nordbjerg af sted. Et eller andet sted langt derude, tre-fire timer borte, lå øen.

En mand ved navn Ole Juul havde somre før ferieret på Anholt. Om det havde han skrevet "Det tossede paradis", en roman. Alle vi, der havde slugt hans ord, var indstillet på at møde et samfund med anderledes danskere i.

Måske en galning, der galede som en kok. Når han udstødte sine brøl, skete det forunderlige, at kvinderne kom løbende alle steder fra. Beboerne havde også oprørstendenser - de ville melde sig ud af samfundet, leve lykkeligt længe til deres dages ende osv. osv.

Der var nu ingen, der galede, da Nordbjerg omsider lagde til i øens ret store havn.

I stedet mødtes man af livlig aktivitet. Ølberget skulle fra borde og fordeles på de tre depoter - og lasten fyldtes op med fisk i kasser fra hjemmehørende og gæstende kuttere, bestemt for auktion og fiskeeksportører i Grenaa.



Havnen på Anholt. Engang. Det ser helt anderledes ud nu.

dele af øen. Det skulle han ikke have gjort, for billedet var så sigende, at det endte som postkort. Så blev der ballade.

Postkortene - de, man kunne finde - blev konfiskeret, og journalisten slæbt i retten. Det drejede sig om landets sikkerhed.

... Sikkerhed eller ej, så var Peter Dahlgreen politietatens repræsentant på Anholt dengang. Med titel af sognefoged. Hvad det indebar, var der ikke mange, der fandt ud af, - for Dahlgreen var en ældre herre, der sammen med fruen ejede øens eneste pensionat og havde rigeligt at se til, ikke mindst med at fortælle alle, der gad høre, hvad "tosserne" inde i København nu havde fundet på.

"Tosserne" - det var øvrigheden. Han kunne tale og agere i timevis, og noget af en skuespiller var han også. Måske var det ham, Ole Juul havde haft i tankerne, da han skrev om det tossede paradis ude i midten af Kattegat -?

Radaren

Højt over havnen sås en større "mast", radartårnet.

Radartårnet var NATOs svar på en del af Den kolde Krig, der udkæmpedes omkring os, uden at vi anede en pind.

Radartårnet på Anholt var hemmeligt. Ingen vidste, det lå der, selv om alle kunne se det. Mange år senere kom en journalist for skade at fotografere det ude fra Kattegat sammen med havn og

OveVognmand

Hans svigersøn, Ove Sørensen, var heller ikke ueffen. Ove var vognmand og havde et imponerende CV efter den tid: Han passede også øens el-værk. Han var strandfoged. Stod for flyvepladsen og havde en halv snes andre erhverv, mere eller mindre givtige. Vist mest af den sidste slags.

Også han snakkede som Niagara. Begge var værd at lytte til, og nul-komma-fem så havde journalistspiren fra fastlandet emner til en halv snes artikler. Mindst. De, artiklerne, blev skrevet i Det gule Palæ. Et lille beskedent hus, der ikke levede op til sit smukke navn, men hvor seng, bord og stol udgjorde bohavet sammen med en beskedent vask.

Nogle år senere gæstede Baronessen fra Benzintanken, Ghita Nørby, Anholt. Hun og hendes kæreste dengang, senere ægtemand, Dario Campeotto, kom flyvende til. De var nyforelskede og boede hos Dahlgreens i Det gule Palæ. Måske i samme værelse -?

Dagene var indholdsrige og meget, meget spændende. Alt var jo nyt og anderledes.

En dag brugtes blandt andet til at besøge fyret. Det ligger så langt borte, at man tror det er løwn.

Turen ud i fyrmesterens jeep og gennem Ørkenen gik glat, men hjemturen til fods langs stranden var som en hærvejsmarch mellem Slesvig og Viborg.

Mere død end levende nåede jeg sen aften mål i Det gule Palæ.

Låste cyklen

Mange år senere gjorde jeg samme tur - på cykel. Det gik glat. Da jeg nåede fyret og stod som Palle-alene-i-verden mellem flere hundrede sæler, fik jeg den geniale ide at låse cyklen -!

Det kunne jo være, at der gemte sig en tyv i klitterne. Jeg gik en tur, fandt tilbage til cyklen - og havde glemt koden -!

Jeg kunne nok have sparket låsen op, men valgte at tage cyklen på nakken og begive mig mod byen 10-20 km. borte.



Anholt MED fyr

Til lykkeligt held dukkede en traktor med turistvogn op. Jeg købte billet til cyklen (det kostede en halv herregård) og nåede omsider vejs ende, for jeg ville bevise for mig selv, at det vildsomme havsand godt kunne besejres. Til fods. Nu er sandet på Anholt ingen autostrada. To skridt frem og et tilbage.

Jeg sov også godt den nat, selv om sengen i Det gule Palæ knirkede og bragede og havde form som en ægte færø-båd.

Efter en uge gik turen atter mod Grenaa. Denne gang med Vera. Det blæste godt, og der var modvindmodstrøm. Fem timer senere var vi forbi Fornæs Fyr.

... kedelig, det var Anholt nu ikke. Bestemt ikke. Det er gennem årene blevet til talrige besøg derovre. Hos folk, der selv sagde, at de led af ø-kuller og indimellem teede sig som vilde og galninge.

Det kan der skrives andre og underholdende artikler om, men en anden gang ...

-Du ska' ikke tro, du er noget

Min far, Knud Pedersen (bedre kendt som Stik) var mester i at fortælle historier fra det virkelige liv. En del af hans liv havde været Grenaa Folketidende. Her havde han lært som typograf, og gennem årene underholdt han med utallige historier fra arbejdspladsen, som tilsyneladende var fyldt med underholdende folk og mennesker, der kunne spinde ender ...

I mesterlære

Fatter kunne i snesevis af den slags beretninger fra Folketidende, og hans søn mere end fornemmede, at der var masser af daglig underholdning.

Nu skulle knægten være journalist, og det var lykkedes at få en læreplads netop på Grenaa Folketidende. Mesterlære forstås. Dvs. den purunge bladsmører skulle lære faget "nedefra" og (måske) supplere med et par kurser på en skolebænk i Århus. Her var netop oprettet en journalistuddannelse, men så godt som alle mente dengang, at den ikke var noget værd.

- Nej, find dig et lærested på et af de små blade. Der bliver du sat til alt. Så får du lært faget "nedefra". Journalist kan man ikke læse sig til.

Sådan hed det.



Et af de sjældne billeder af Ras, alias Otto Rasmussen. Som det ses, er der ikke skær af luksus over redaktionen med de to telefoner og de (vistnok) tre skrivemaskiner. Måske har der kun været to -? Så lånte man af hinanden -!

Damerne er unge elever, frk. Sandberg (datter af slagtermesteren i Storegade) og Lorensen.

Ras brugte i mange år butterfly. Det må have vakt opmærksomhed, når han kom rundt i landbrugets stalde. Foto fra slutningen af 1950erne.

ikke kendte ordet bladdød, men var flittige, ihærdige, loyale og ... underholdende. Det sidste var der brug for, og ingen dag var nogen kedelig dag.

Det lille blad

Grenaa Folketidende var dengang, i begyndelsen af 1960erne, en lille, skrantende provinsavis. Oplaget var vel beskedne ca. 4000, men det snakkede man ikke højt om, for annoncørerne skulle hellere høre, at det mindst var 1000-2000 større. Aviser af Folketidendes størrelse var få - de var nemlig forlængst gået nedenom-og-hjem -!

Men Folketidende hang stadig i tråden, omend den var tynd. Bladet havde kort før fået ny redaktør, Verner Sinnbeck, og han stod med en næsten håbløs opgave: Red Folketidende og snyd bladdøden. Sådan var ordene.

Sinnbeck var oppe mod betydelige odds, men langt hen ad vejen lykkedes det, også fordi Folketidende havde en besætning, der

Til at skrive avisen var vi som regel tre-fire mand. Redaktøren, når han var der. Ras (Otto Rasmussen) var redaktionssekretær. Vagn Andersen, søn af bladets legendariske, forlængst afdøde redaktør Gustav Andersen.

Erling Hansen (ing) og så undertegnede, der havde valgt tou- som undertitel for det fantastiske og medrivende stof, der kom og ville komme fra hans skrivemaskine -!



Billedet her er trykt i 1967, men kan være taget før. Det viser Lillegade 50, hvor Grenaa Folketidende havde hjemme, og som førhen var borgmestergård og fødested for nobelpristageren August Krogh

Erling og jeg var elever. Vi havde, som læserne nok vil forstå, verdensmænd i os, indtil vi fik debut i det gamle bladhus nederst i Lillegade.

En røffel

En af bladets maskinsættere var Per Nilen. En dygtig, men også barsk herre, kaldte en dag: -Sig mig, tou-, har du nogensinde gået i skole -? ... ???

- Hvad er det for noget vrøvl, du skriver. Nu har jeg rettet til, så folk forstår, hvad der menes. Og hvad er det for en tegnsætning, du bruger. Det er helt ad h ... til. Men nu står tegnene, hvor de skal. Dumpekarakter, tou -!

... Verdensmand eller ej. Du skal ikke tro, du er noget. Tankerne for gennem hovedet efter en sådan svada. På et splitsekund var man pillet ned af piedestalen.

Det var sundt nok, for efter nogle måneder og under Per Nilens ledelse kunne jeg sætte kommaerne, hvor de skulle stå, og med sproget var det også blevet en smule bedre.

Jeg undrede mig, for jeg havde lige forladt realen på Vestre med noget, der nærmede sig førstekarakter i dansk -! Og jeg skulle senere og mange gange opleve, at der ikke hos typografer stod større respekt om skolernes danskundervisning dengang (og vel heller ikke i dag).

"Husmanden"

Ras var uden sammenligning en af bladets flittigste medarbejdere.

Han var redaktionssekretær, men også - fyrbøder. Sørgede for, at der var varme på redaktionen, dvs. han tændte op i den forslugne kamin, når han dukkede op ved 7-tiden hver morgen.

Ras boede på Voldby-kanten. Drev ved siden af et mindre landbrug. Blev derfor også kaldt "husmanden". Han var lun og hyggelig, rap i replikken, og var tilsyneladende aldrig ude af ligevægt. Hans koncentrationsevne var formidabel, hans viden om samfund og historie enorm.

Hver dag afleverede han en såkaldt "spids" til forsiden. 50-60 linjer om et eller andet, der kunne glæde eller hidse læserne op. Ofte havde han 10-15 minutter til at

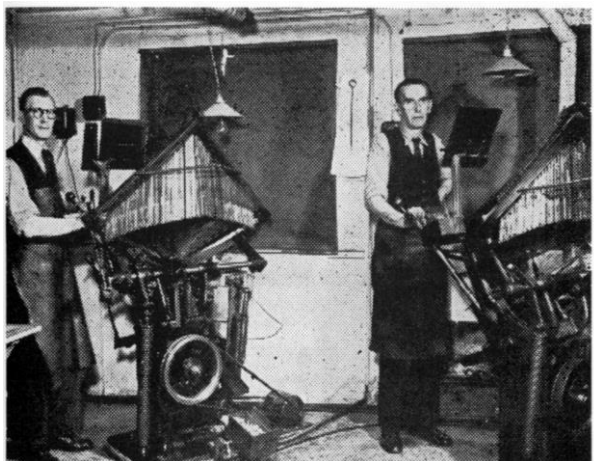


Faktor J.A.Nielsen ombyrder Folke-tidende

skrive den - og det var ikke meget. Alligevel var "spidsen" noget af det mest læste i avisen. Folk skulle lige se, hvad Ras nu havde fundet på ...

Ras vidste også alt om landbrug. Det hævdedes, at han var mere vidende end egnens konsulenter. Alligevel var han ofte genstand for grineri i krogene, - for han havde en anderledes fremtræden på grund af et synshandicap.

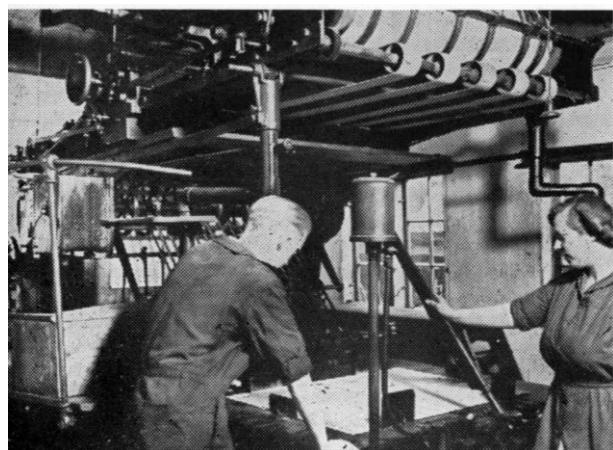
Med mellemrum løb han ind i lukkede døre og stolper, fordi han altid læste manus samtidig med, at han styrtede af sted. - Av for satan, lød det. Så vidste vi, at Ras havde været på "gale veje", og at han sandsynligvis præsenterede en bule i panden eller et blåt øje senere på dagen.



De to maskinsættere Niels Nielsen (Per Nilen) og Monrad Christensen (Momme)

Stumperne samledes sammen, holdtes herefter sammen af det røde gummi. Det så underligt ud, men det fungerede. Det skete - selvfølgelig også - at piben skulle renses. Og det var ikke hver gang, at pibesovs og -udkras endte, hvor det skulle, nemlig i papirkurven.

Ras havde blik for kvindelig ynde, og alle unge hunkønsvæsener blev nøje vurderet. Folk i teknikken hævdede, at Ras så på kvinder på samme måde, som han vurderede køer. En dag meddelte han, at områdets bedste tyr var afgået ved døden. Om det var af overanstrengelse eller blot naturligt, var der ikke ord om, men i teknikken var man klar til at rydde forside og indlægge sørgebånd.



Sættetrykker Villy Mikkelsen og pakkerske, fru Astrid Bugtrup

sammenholde det altsammen havde journalisten skrevet, at "fru Bostrup var en offentlig kvinde". Det grinede vi en del af. Også fordi manden - med en betydende stilling i en bank - blev tyndere og

Hver dag gjorde Ras turen mellem sit landbrug ved Voldby og Grenaa - på knallert.

Når snedriverne lå højt og indstillede trafikken, dukkede Ras alligevel op. Lidt forsinket, ok, men alligevel. Han levede til fulde op til ordene om, at "avisen skal ud", uanset hvad. Og det var noget af et under, at han altid fandt vej. Både på den af asfalt, men også på den med det skrevne ord - at han med sit synshandicap kunne ramme skrivemaskinens taster.

Ras røg pipe. Og det skete selvfølgelig, at et eller andet knækkede. Det var der råd for. Ras lå nemlig inde med lager af en slags rødt gummi - nogle sagde, det stammede fra en malkemaskine.

Det ville have glædet Ras, om man havde gjort så, for tyren havde i årenes løb indlagt sig usvigelig Folketidende-hæder og havde trukket store overskrifter. Husker en episode, hvor der pludselig lød et latterbrøl fra Ras' plads. Ras fik grinet af, og så kom forklaringen: Han havde læst et manuskript. I det optrådte en af Grenaas betydende kvinder, fru Bostrup. Fru Bostrup var med i alt: Husmoderforening, Danske Kvinders Beredskab, landboorganisationer osv., og for at

tyndere. Man sagde ude i byen, at fru Bostrup havde mere travlt med at sørge for mad til afrikanske unger end til sin egen mand. Derfor.

Madpakken

Vagn Andersen var kendt og kendte alle i Grenaa-området. Han var ferm til at skaffe nyheder, dertil lidt af en levemand. Han værdsatte al god mad. Det kom til udtryk hver formiddag. Det var en fast Vagn-regel, at han altid var til stede, når Erling, den anden elev, åbnede sin madkasse.

- Nå, hvad skal vi ha' i dag, meddelte Vagn - og fik mundvand. Erling var søn af Østergades legendariske slagtermester Hansen, og af samme årsag var madkassen fyldt med lækkerier a la Ida Davidsen-smørrebrød. Behøver jeg at tilføje, at de fleste madder blev nydt af Vagn.

Vagn var en slags miniudgave af sin far, den berømte Folketidende-redaktør, der var fyldt med skæg og ballade, men som også havde et herligt temperament i stilen her: - Du skal hverken gætte eller tro. Du skal vide ...

To jobs

Redaktøren selv, Verner Sinnbeck, så vi i perioder ikke meget til. Han havde to jobs. Dels avisen, dels Folketinget, hvor han repræsenterede Venstre i Grenaa-kredsen. Han var faglig dygtig. Når han satte sig til den gamle skrivemaskine (for alt var gammelt og delvist udtjent på Folketidende), så kom der linjer til avisen. Alt gik tjept, nærmest som maskingeværild.

Engang vendte han hjem fra en brand på Balle-kanten. En fattig landarbejderfamilie havde mistet næsten alt. På en times tid skrev han en helsides-reportage, der i den grad rørte folks følelser, at der i dagene efter dukkede folk op - om de ikke kunne hjælpe med lidt penge til de nødstedte fra Balle.

Sinnbeck var sprængfyldt med ideer. Nogle gode, andre mindre gode. Og så var der en del, som var lidt for flyvske for det gamle foretagende. Han kaldte Grenaa Folketidende for EGNENS BLAD. Det var der stadig hold i, selv om læserne sivede bort, ikke mindst til fordel for Dagbladet Djursland, der ikke i samme grad var eksperimenterende, men gav læserne det, læserne ville have. På Djursland var alt solidt og gennemtænkt, og der var penge i kassen. Det kunne man ikke sige om EGNENS BLAD.

Sinnbeck havde som sagt to jobs. Folketidende tog han sig af, når han sen eftermiddag/aften vendte hjem fra Christiansborg. Så havde han nogle timer til at rydde skrivebordet for presserende sager. Det siger sig selv, at to jobs på den vis slider sin mand op.

For en ung, fremadstræbende bladsmører var Sinnbeck som en idealist. Redaktionsmøderne var inspirerende, og mindst een gik derfra med indstilling om, at nu skulle der arbejdes og knokles endnu mere. Dvs. langt over det normerede timetal. Til samme løn, forstås. - For hvad gør man ikke for en skrantende arbejdsplads, som man gerne ser reddet fra den frygtede bladdød ...? ... Trods alt.

Tiden på Grenaa Folketidende slap op. Søgte nordpå. Det kunne jo være, at der var mere at lære på en anden, lille avis - den i Frederikshavn. Den havde ord for at være Danmarks bedste lærested. Nu skulle det efterprøves. Men det er en anden historie.

Slangemennesket Wontola

Sagde man Tage Iversen, rystede de fleste grenaaensere på hovedet. Nej, en sådan kendte man ikke. Men sagde man Wontola - ja, så var de fleste med igen....

Det er da ham nede på stranden, ikke -?

Jo, det var ham nede ved Grenaa Strand.



Hyggestund ved "hjemmet" på campingpladsen.

Foto: Grenaa Egnsarkiv

Vognen havde plads ikke langt fra de gule bygninger neden for Helnan-hotellet. Her havde Grenaa Kommune sin campingplads dengang. Det ændrede sig, da det første Hotel Du Nord byggedes. Folk snakken ville dengang vide, at en af betingelserne for, at hotellet kom til Grenaa, var, at kommunen skulle nedlægge pladsen og flytte andetsteds hen.

De spraglede og mangeartede telte ville nemlig være som en torn i øjet på det danske og internationale publikum, som ville overnatte på Du Nord -! Og skulle de samme gæster til stranden - ja, så skulle de "fægte" sig frem mellem hundredvis af teltliggere.

Det kunne aldrig gå.



Wontolas hjem på campingpladsen, efter at teltet er blevet udskiftet med campingvogn.

Foto: Grenaa Egnsarkiv

Tage Iversen eller Wontola havde hele sit liv i Grenaa. Gennem 1950erne og 60erne var han een af få, der boede hele året ved stranden. Her havde han en lille campingvogn af en forlængst forsvunden type. Måske var den delvis selvbygget, for campingvogne var sjældne og ikke hvermands eje. Dengang.

Vognen var beskeden af størrelse og indretning, - men Iversen var tilpas med forholdene, også fordi han hævdede, at han med sin astma kun kunne bo et sted: Ved vandet.

En kendsgerning er, at c-pladsen nedlagdes og flyttedes til den nuværende plads længere sydpå, - men Tage Iversen eller Wontola var tilsyneladende ikke omfattet af aftalen. Han blev boende.

Efterårs- og vinterdage var han med sin lille vogn som en enlig svale ved stranden, men med forårets komme rykkede teltgæsterne ind og lejrede sig omkring ham. Det havde han det både skidt og godt med. Han lod sig let irritere og glædede sig til igen at være ene på stranden. Omvendt havde han mange af sine kunder blandt teltliggere - de kunne altid bruge ham, hvis der var en revne i teltdugen, eller hvis lynlåsen i åbningen var i udu.

Særling. Javist, men...

Tage Iversen havde familie i byen. Hans forældre boede Østergade 35, og næsten daglig var han på besøg. Han kom cyklende med sin lille hvide og godt polstrede hund i en kurv på styret.

Iversen var en af byens særlinge, positivt ment. Han var skrædder af uddannelse og tog sin

forretning med til stranden, da han slog sig ned mellem marehalm og klitter. Han løste allehånde sy-problemer for borgere og andet godtfolk og var specielt god til telte og læskærme.

Hans kælenavn Wontola fik han i de unge år. Da optrådte han en sommer i cirkus Grinsjovski, som var en del af byfesten.

Tage Iversen var adræt, men det gik galt, da han som slangemenneske ville krybe gennem et ... kakkelovnsrør -!

Han sad fast i røret -!

Historien fortæller ikke, hvordan man fik ham ud, men grenaaenserne morede sig kosteligt, selv om Tage Iversen havde svært ved at se komikken. Det var ikke noget, han senere talte om.'



Wontola. Cirkusartist og harmonikaspiller. Her med det ene ben på nakken. Foto: Grenaa Egnarkiv

Fejede gade

Som stor knægt fik jeg lidt med ham at gøre.

Næsten daglig besøgte han sin mor i Østergade 35 - ved siden af mit barndomshjem. Her var han en slags vicevært, fejede blandt andet gade et par gange ugentlig. Det samme gjorde jeg.

En periode var jeg nok en smule lad.

I det mindste skete det, at skidt fra min rendesten endte inde på Tage Iversens gadeafsnit -!

En dag blev jeg taget på fersk gerning. Og jeg skal love for, at der faldt brænde ned -

Jeg lærte, at "mit" skidt blev samlet op og endte, hvor det skulle, nemlig i familiens skraldespand inde i gården. Og ikke andre steder.

NB: Historien om, at Wontola sad fast i kakkelovnsrøret er vist ikke helt korrekt

Her er, hvad der "vistnok" skete: - Han kravlede gennem et kakkelovnsrør. Når han kom til det sidste rør - det tyndeste - skulle der være dødsstille i cirkus. Ellers risikerede han at sidde fast i røret.

-I folkesnakken blev det til, at Wontola HAVDE siddet fast i røret.

Wontola, alias skrædder Tage Iversen, døde i 1995. Den 18. februar. Han ligger begravet på Grenaa Kirkegård.

Fra den fattige stymper til den rige direktør

Der var langt mellem nye bøger i barndomshjemmet i Grenaa, - men een gang årligt rykkede fatter tegnedrenge af muldvarpeskind frem. Lagde en daler på disken og drog af sted med "Grenaa Skatte- og Adressebog" - en beskedent lille sag på et halvt hundrede sider.

De følgende timer sad han og rugede over det læste. Og det skete, at han sprang i luften som en nordkoreansk raket og udstødte allehånde brøl, som kun en chimpanse kunne gøre efter.

- Det er alligevel den stiveste. Han spiller fin og skidt vigtig, kører i dollargrin - og betaler mindre i skat end mig, en fattig stymper ...

Sådan hed det tit og ofte. Vi vidste det. Det var tilbagevendende. År efter år efter år.



Grenaa's mest læste bog

på Torvet.

Han nåede sjældent at få hat på hovedet. Så ofte tog han den af. Så høflig var han. Selv over for os børn.

2529 kr. til ham.

Onkel Georg måtte have haft et godt år med "mureriet", for han skulle lægge 828 kr.

Grenaa Skatte- og Adressebog var i en lang årrække den meste læste, den mest udskældte og den mest spændende bog at sikre sig.

Over de 50 sider kunne man se, hvad Pedersen, Sørensen og Madsen betalte i kommuneskat det år.

Udgaven, som dukkede frem af gemmerne fornyligt, dækkede året 1949-50. Da var skatteprocenten beskedent 9,5 - penge, som skattefar nede i palæet på Nytorv hentede hos borgerne. Helst godvilligt, men ellers ved hjælp af den fæle pantefoged, der nu slet ikke var så slem endda.

Jeg gik i skattebogen i jagt på folk, jeg kendte:

Fatter, typograf Knud L. Pedersen (Stik) var sat til 486 kr. i skat.

Dernæst familien: Bedstefar på (dengang) Bredstrupvej stod til 470 kr., mens onkel Bent sammesteds måtte punge ud med 444 kr.

Længere henne i gaden boede ølhandler Greve.

Han holdt til tider hof i kælderen, og det var både fornøjeligt og givtigt, - for han skulle bidrage med 448 kr.

Så var der den sirlige bankdirektør Hvillum i den fine palæagtige villa.

Han var høfligheden selv, når han gik fra villa til bank, Andelsbanken

Noget at snakke om

Jo, der ville være noget at snakke om, når familien igen samledes. Og fatter ville sige, hvad han sagde hvert år: - Se, alle de mennesker, der kører rundt i fine biler. De kan trække renterne fra, så jeg fattige mand er med til at betale deres køreture. Fandens til svineri ...

14

Frederik Thykier - Trælasthandel ^{1/5}
Telefon 25 og 468

8 arbejd. Marie Thomsen	2	skomagern. P Larsen	61
10 ekspeditr. Anna M Thomsen	304	maskinn. A C Petersen	2
ekspeditr. Louise M Thomsen	427	5 enkefru Ane K Rasmussen	2
12 kirkebtj. G V E Kolding	577	7 fisker Henry M Petersen	710
14 tekstilarb. A Hansen	572	væver Hans Rasmussen	653
enkefru Martine N Hansen	2	9 vognmd. H A Svith	266
enkefru Anna B Jensen	2	fhv. repræs. P S A Svith	2
medhj. B V Jensen	23	husbest. Nielsine P Sørensen	2
arbmd. H P H Jensen	441	rentem. N P Sørensen	2
16 telefonarb. J Gregersen	437		
varmem. K S Høholt	817	Kløverbakken	
kontorist Bodil Schmidt	216	1 dyrlæge Eigel Hornemann	14
snekerm. E Schmidt	1289	bankass. L Møller	209
snekersv. J Schmidt	669	barbersv. O Randrup	384
husass. Vally H Svidt	251	3 disponent A Dyhr-Nielsen	1087
18 kontorist Grethe Kjeldsen	384	5 murersv. J C Frandsen	600
arbmd. N J Kjeldsen	418	malersv. A Møller	256
mekaniker O J Kjeldsen	268	7 murersv. N J Bach	634
handelsgartn. M K Kristensen	465	bogholder H A Hansen	674
husass. M A Laursen	106	9 disponent K Andersen	942
chauffør A J Skipper	403	2 arkitekt V H Lund	821
enkefru Jensine R Udsen	2	4 bagerlær. J Albertsen	38
20 malerm. Richard R Andreassen	1987	landpostbud N S Albertain	510
husass. Frida R Bachmann	123	syerske Oda Albertsen	315
22 tekstilarb. Cathrine Petersen	304	6 konsulent J Rudbeck	627
chauffør J M Simonsen	508		
lærer V R Svenstrup	1306	Korsgade	
24 bogholder H C Madsen	874	5 kontrolass. A K Jensen	9
enkefru Sofie J Madsen	2	træskomager R P Madsen	2
26 frk. Anna Jensen	2	7 frk. Cathinka F O Boyesen	2
modist Elna A M H Jensen	522	rentier R P Skødt	2
kontorist Irma H Jensen	384	9 elektromek. C B Christensen	584
pensionist Jensine M Jensen	173	husejer A G Jensen	9
28 slagteri- arb. C C Ibsen	510	væver V Nielsen	448
husejer Martha S Jacobsen	2	væver C M Olesen	667
sygepl. Petrea J Jacobsen	26	murerm. E Petersen	615
fhv. arbmd. A K Jensen	2	enkefru Valborg Rasmussen	2
arbmd. P Severin Petersen	2	arbmd. C O Sørensen	612
arbmd. A J Rasmussen	2	15 arbmd. K E V Andersen	323
30 medhj. V V Christensen		kontorist Edith Hansen	389
husass. Irene V Jørgensen	204		
tjener R Jørgensen	529		
hotelejer S Leth Jørgensen	16		
arbmd. F Nielsen	389		
Klitvej			
1 vognmd. N A Jakobsen	1123		
vognmd. N R Jakobsen	2		
medhj. A J Pedersen	306		
3 enkefru Johanne D Larsen	2		
elev Lilly Larsen	128		
husass. Oda H Larsen	149		
Vand-Installationer udføres — Harald Sørensen.			

Parker Fyldepenne
30 Kr. - Duofold 45 Kr.
V. Fløistrup Petersen
Østergade 3 - Telefon 309

En sides interessant læsning

være så dyre. Spurgte folkesnakken.

Alligevel stimlede de sammen - grenaaenserne - når forretningerne havde udsalg, eller når de ind under jul præsenterede den ene imponerende vinduesudstilling efter den anden.

Specielt var Folmer Mors kendt for sine udstillinger. Den var et så stort trækplaster, at der måtte en stålskinne for vinduet. Ellers var det blevet trykket ind. Så mange trængtes om at se.

Et år havde Vogel kyllinger i sin udstilling. Levende. Og de havde forskellige farver.

- Der burde stå på bilerne, hvor meget der skyldes på dem -! Så ville de ikke være så hovskisnowski'e. De blæremåse ...

Selv havde fatter ingen betydende gæld. Og kunne i princippet ikke drømme om at låne penge af andre. Skulle han have bil, ville den blive betalt kontant. Sådan.

I Grenaa var jagten på de største skatteydere ikke svær.

Man vidste, år efter år, hvem der betalte mest. Måske lå der også en vis prestige i det.

Øverst lå direktøren på byens største arbejdsplads, dampvæveriet, direktør Rosenvinge.

Det år skulle han bløde med mere end 25.000 kr. En hoben penge, de færreste ikke kunne forholde sig til.

Han havde også råd til sportsvogn - og den var åben - og præsenterede den hver sommer, når han i sindig fart kørte fra villaen på Baunhøj til fabrikken.

På Torvet huserede de store manufakturhandlere, Vogel og Mors.

Vogel måtte det år punge ud med 10.000 kr. Folmer Mors slap med det halve.

Men de tjente alligevel godt, de to herrer.

- Hvorfor skal deres varer så

Mange kunne nøjes med to kroner

På Torvet boede også Agnes Andersen. Hun drev en lille, nydelig restauration, og hver formiddag dukkede byens honoratiores op for at snakke og høre nyt. Hun skulle betale 517 kr., mens Fandenrasme Rose, glarmesteren, stod til 1911 kr. Læge Laursen i samme ejendom knap 3000 kr.

Direktør Carlsen i Rosengade, manden med den lige skilning gennem håret og med de flotte døtre, stod til 1584 kr.

Grenaas apoteker, H. Hjelm Hansen - tidligere mesterbokser - skulle betale 5000 kr., næsten det samme som dyrlæge Dyekjær, mens Wontola, slangemennesket og alias skrædder Tage Iversen, kunne slippe med en beskedent daler.

Der var i øvrigt mange dalere i skattebogen det år. For det hed sig, at selv om man ikke havde indtægt, så skulle Skattefar alligevel have en luns kød.

Det har vist ikke ændret sig.

Skattebogen havde forskellige udgivere gennem årene.

Udgave 1949-50 skyldtes N. Christensen og Børge Juul Jensen, men det vides også, at byens mangeårige borgmester Aksel H. Hansen i sine ungdomsår var udgiver.

Før han blev borgmester, havde han været i "sortekunsten", dvs. den grafiske branche. Derfor!

Skattebogen forsvandt i løbet af 1950'erne. Til irritation for en del, til lettelse for andre. I stedet blev skattetilisterne lagt frem i palæet på Nytorv. Så kunne man stille sig i kø for at få nysgerrigheden stillet og få blodtrykket op i det røde felt, - for det krævede lidt af et godt helbred at glædes eller forarges ...

... til bal i den borgerlige ...

Fingerpolka og rheinlænder. Og mødre, som nærmest var klistret sammen med tapetet - ja, det var en del af børneopdragelsen i de gode, gamle 1950ere.

Danseskolerne havde deres storhedstid. Alle unger skulle lære at føre sig, så det kunne ses, beundres og omtales - og heri havde danseskolerne en særlig rolle. Vi så det i Roskildes Matador, og det oplevedes andre steder. Også i Grenaa og i langt mindre flækker.



Thore Becker ved mikrofonen

Becker viste trinnene, ofte bistået af fru eller af en af skolens ældste elever.

Som regel var fru, når hun ikke underviste, med sit klaver strategisk anbragt næsten ude i kulissen, men dog ikke mere, end at hendes blik fangede enhver "mislyd".

Og var der en vild krabat indimellem, og ville krabaten ikke makke ret eller forsøgte sjov - så faldt der brænde ned. Pr. omgående.

Fruen havde det sigende blik, vi alle kender: - Så nu er det nok ...

De fleste var vist lidt bange for fru Becker, men slet så slem, som det fortaltes, var hun nu ikke. Hun boede sine sidste mange år i Grenaa, og gamle elever, som besøgte hende, kunne alle berette om en skøn, herlig, ældre dame, som også var noget af en humørbombe.

Manden - Thore - var nordmand. Han var kommet rejsende til Danmark som musiker og havde fra det høje nord medbragt en større portion charme samt et herligt sprog.

Den senere fru Becker lærte ham at danse, og det blev så til Thore Beckers Danseskole. Ikke kun i Grenaa, men også i Hornslet, hvor parret boede dengang, og i flere byer ved Mariager Fjord.

I Grenaa var der en danseskole: Thore Beckers.

Danseskolen eksisterer i bedste velgående stadig, selv om navnet staves lidt anderledes, nemlig Bekker, og selv om det er tredje eller fjerde generation, der i dag holder poderne til ilden og lærer dem dannelse i at føre sig.

Det er der ikke noget odiøst i, selv om tiderne har ændret gevaldigt på begreberne, siden vi - i dag pensionister - begyndte at træde dansen i den gamle Pavillon nede ved åen.

Og lad det være sagt med det samme: Beckers Danseskole lavede gode resultater. Vi lærte både rheinlænder og fingerpolka, men også engelsk vals, quickstep, jive, wienervals, og hvad de nu allesammen hedder - de gode, gamle.

Een time om ugen

Den ugentlige træning - for de fleste en time - kan vi komme let henover. Thore

På sproget var Thore Becker hele livet nordmand, men ikke mere, end at alle forstod, hvad han ville med dansen, dens trin, de forskellige vendinger. - Quick, quick, slow. Slow, quick, quick, slow osv. osv.

Jeg nåede vist at være med en halv snes år hos Becker.

Nogen stor konkurrencedanser blev jeg aldrig, og da jeg engang forhørte mig, hvorfor jeg og Birgit aldrig nåede hverken semifinalen eller finale - ja, så var svaret ikke til at fejle af: -

- Det ville jo være en fordel, unge mand, om I dansede i takt med musikken - og ikke i egen takt -!
Goddaw do.

Afdansningsballet

Danseskolens finale var afdansningsballet.

Pavillonens sal var byens største, og alt hvad der kunne krybe og gå af forældre, bedsteforældre, tanter, onkler og sikkert også oldeforældre var med.



Thore Becker med frue

Alle i stiveste puds.

Da Grenaa-Hallen kom til, flyttedes ballet til denne, noget større sal. Stadig med fuldt hus. Pavillonens sal var nu den mest intime, den mest hyggelige.

Grenaa's borgerskab havde sikret sig borde på gulvet, mens andre måtte tage til takke med ringe siddeplads eller ståplads på repos'erne bagude.

Fru og hr. Becker var i fineste selskabstøj. Det samme var borgerskabet, og når det hele så var overstået, fandt Thore Becker en enorm cigar frem -(den holdt hele aftenen), mens han gik rundt mellem borgerskabets borde, hilste, smilede og var venlig.

Også fru Becker havde aflagt de stramme folder. Hun var nu i en helt anden rolle. Det klædte hende.

Pavillonens tjenere og tjenerinder sørgede for smørrebrød til det spisende borgerskab. Det kom ind på fade. Stilledes på en opsats midt på bordet, - og så kunne der langes til. Med følelse og pli.

Det skete, at vi danseknægte blev budt med til spisningen af danse-pigens forældre.

Det var et cadeau af de store, men også en prøvelse, for det stillede krav om at opføre sig dannet - og var en helt anden verden end den, vi kendte fra bordet derhjemme med voksdug på.

Var man nervøs, befippet og uheldig at tabe et eller andet - ja, så var det, som om verden gik under ... selv om værterne valgte at lade som ingenting og se til den anden side.

I skribentens lille verden var der ikke plads eller råd til, at mor/far kunne/ville blande sig med borgerskabet ved det store bal. Var den ene eller anden med, så stod de altid bagude og kunne se, hvordan den håbefulde knægt spiste med ved de riges bord nede i cirklen -!

Det kunne der sagtens skrives en social afhandling om, men lad det ligge. Fatters kommentar var ikke til at fejle af, for ved danseskolens afslutning samledes også ind til gaver til fru og hr. Becker.

- Det bliver uden mine penge, hed det hver gang. Vi har betalt een gang. Det må være nok ...

Med til ballet i Grenaa medbragte Beckers deres døtre. De var mere end skønne at skue - og så dansede de langt bedre end vi andre. Vi var nogle stykker, der aldrig nåede at få en dans med de

underskønne - jeg mener at tolke det til, at vi følte os underlegne, at vi ikke slog til. Ak, den ungdom. Heldigvis lærte vi senere i livet, at meget andet tæller. At livet har helt andre kvaliteter.



Indmarch

Vi knægte fra dengang dansede alle ud i hver sin retning. Og mange, mange år senere - nu som pensionist - står årene med Thore Beckers Danseskole som en herlig og god tid. En ubekymret tid.

... også, selv om vi fra arbejderklassen følte os som statister på det bonede gulv dernede i Pavillonen mellem alle de såkaldte fine ...

Heden – ja, man tror det næppe

I mine drengeår - det var slutningen af 1940'erne og fremover - havde Grenaa sin egen hede.

Et mægtigt område syd for åen. Heden strakte sig så langt øjet rakte - fra Århusvej i vest til havnen i øst, fra åen mod nord til området, hvor den nye svømmehal ligger i dag. Først herefter begyndte nåletræerne at gro op. Der var intet byggeri. Kun lyng med spredt bevoksning imellem. Måske nogle får, måske nogle murbrokker, der vidnede om, at der havde været noget her engang.

Ingen regnede Heden for noget. Det var blot "noget", der skulle passeres, når man om sommeren og på cykel kørte over Gasværksbroen for efter en rum tid over heden at finde stien gennem skoven - ned mod den elskede strand.

I klassen på Vestre Skole havde vi en kammerat, Gert Sørensen. Hans forældre havde bygget hus

lige op til åen - gult med kælder, stue og førstesal (det ligger der stadig). Hos Gert fik jeg min gang i flere år.



Sultenborg. Havregrynsslottet. Lynggården. Kært barn har mange navne. Heden med Ringvejen i forgrunden.

Foto: Grenaa Egnarkiv Øvelesen

Gert var i skolen en stille, nærmest mut elev, - men efter skoletid blomstrede han frem og foretog sig alle de ting, vi knægte fra Banskoven ved Østergade/Østerbrogade absolut ikke måtte. Det lå f.eks. i kortene, at vi aldrig måtte komme i nærheden af åen. Den var livsfarlig, tog en pige eller dreng hvert år.

byggede primitive flåder eller skibe, som han roede ud i, - eller han fiskede med stang fra Gasværksbroen. Og hev den ene fede ål op efter den anden. Vi - hans kammerater - stod med åben mund og polypper og så på.

Men for Gert var åen en NATURLIG legeplads. Han

Ålene

Hvad der blev af ålene, husker jeg ikke, men kom vi for skade at fortælle brudstykker om det derhjemme, fik vi først en opsang, dernæst belærende ord om, at sådan gjorde man ikke. - For de ål er vel taget lige netop der, hvor slagteriet har sit udløb -? Føj for pokker. De er både syge og alting. De ål ... Gert var ligeglad, og de ål, han hev op, sprællede, så det var en lyst. Vi havde stort besvær med at stoppe dem i sækken. Syge kunne de da ikke være, når de snoede sig sådan.

Gerts tumble- og legeplads var også Heden. Han kendte den som egen bukselomme. Vidste, hvor der var hugorm eller snog. Eller mystiske insekter. Ofte havde han sine fangster med i skolen. Hugorme/snog i glas med sprit i - og storleverandør til skolens natursamling.

- Interessant, konstaterede læreren hver gang. - Jamen, hvordan gør du, Gert -? Og så forklarede Gert på drengesprog stille og beskedent, hvordan han listede ind på krybdyrene, tog dem i halen, holdt dem op og aflivede dem, måske med en sten. Vi sad musestille med ører på stilke.

Engang havde Gert opdaget en fuglerede i en nåletræsbeplantning. Vi kravlede op i hver sit træ. Tæt ved reden.

Kun se, ikke røre, sagde Gert. Næste gang var der æg i reden. Gangen efter fugleugler. Fem-seks stykker. Sidste gang var reden tom. Jeg er helt sikker på, at fuglen - duehøg eller spurvehøg - havde held med sin familie, selv om reden var opdaget.

Grisehandleren

Over Heden gik flere spor. Alle var sandede, - og var der for meget sand, så man ikke kunne cykle - ja, så udvidede man bare sporet. Nøjagtig som Hærvejen eller Oksevejen ned gennem Jylland blev til på.

Et sted langt ude lå en samling murbrokker. - Grisehusene, sagde folk. Nogle vidste ikke mere, andre vidste bedre - og de bedrevidende kunne så fortælle, at husene under krigen havde tilhørt en grenaaenser, Yde Poulsen.

Grisehandleren var forsvundet, da freden kom, men i krigens tid og i staldene havde fem-seks kuske opstaldet deres heste.

Hestene brugtes til kørsel for tyskerne, som i krigens år minerede Grenaa Havn, og som havde brug for mange hjælpende hænder. Også gerne danske. Med andre ord: Det handlede om folk, der tjente sølle mammon ved at arbejde for besættelsesmagten. Det gjorde man bare ikke. Basta.

... Og så kunne de samme mindes historien om ”Ras 10.000”, der sagde nej til tyskerne, selv om han var en fattig vognmand, der nok kunne bruge de penge. ”Ras 10.000” havde sit navn, fordi hans lille lastbil havde nummer 10.000, men da han en dag blev spurgt, om han ville køre et eller andet, som tyskerne skulle bruge, havde han sagt: - For tyskerne, nej. Så bliver det over mit lig ...

Han var en rigtig dansker -!



Skovsøen. Nyanlagt. Foto: Grenaa Egnsarkiv



Parti fra åen

Bang!

De samme fortællere kunne så berette - nærmest hviskende - hvor-dan modstandsbevægelsens folk fra Grenaa en natte-time havde slået til mod Ydes grisehuse og folkene der.

De havde omringet staldene, hvor kuskene lå og sov. Først havde de skåret hestenes seletøj i stykker. Så havde de bedt om kuskenes penge, herefter brændt dem over ild. Hestene havde fået et klask bagi - og så var turen kommet til kuskene. Til sidst havde de illegale grenaaensere lagt bomber rundt om. - Bang, sagde det. Flere gange. Derfor lå Ydes grisehuse i 1950'erne hen som minde eller historie, man ikke talte for højt om.

Med årene skiftede Heden ansigt. Det begyndte vist med, at der byggedes en stor boligkarre vestpå, Lynggården. Hvad kunne den ellers hedde -? Og i byen taltes om, at huslejerne var så høje, at beboerne derude kun havde råd til - havregryn. Enkelte nybyggere slog sig ned på Heden. Folk spurgte, hvad de dog ville derude.

... Så en dag kunne man i Grenaa Folketidende læse, at byrådet havde sagt god for en ny vej. Ringgaden kaldet. Den skulle gå hen over Heden, lede trafikken uden om bykernen og forbinde havn med by. Som jeg mindes det, blev Ringgaden bygget i flere omgange. Og mand-og-mand imellem skabte den debat. - Der er ikke trafik til den vej. Det er fråds med vore penge. Et projekt i en syg mands hjerne ...



Ringvejen med cykelsti, Lynggården, og De Gule Blokke på Fuglevænget

Noget i den stil blev lanceret, og manden, det hele vistnok handlede om, var Helmuth Madsen. Helmuth Madsen var nu ikke syg, men i stedet en venlig, hyggelig sjæl, der gerne talte med alle og enhver, mens cigaren vippede op og ned. Så havde han en nydelig kone og et par aldeles flotte døtre, og så kørte han altid i en engelskbygget bil.

Helmuth Madsen havde titel af stadsingeniør. Og i en by af tekstilarbejdere, fiskere og almindelige folk, der klarede sig nogenlunde i livet, men heller ikke mere, lød det fint og en smule fornemt, at Grenaa også kunne rumme en - stadsingeniør. Nu havde

samme så overtalt byrådet til et projekt med en vej hen over Heden.

- Så tåbelig kan man da ikke være, kommenterede grenaaenserne. Grenaaenserne fik ret i den forstand, at trafikken nærmest kunne tælles på fingre i de første mange år, - men fremtiden viste, at han nu ikke var så skeløjet endda, ham idemanden med den fornemme titel, dengang i 1950erne.

-Hvor var vi gode ...

På Heden lå stadion. Bygget i en tid, hvor der var mangel på arbejde. - Og delvis bygget af medlemmerne selv. Da klubhuset skulle rejses, var der så mange frivillige de første 14 dage, at de nærmest faldt over hinanden. Herefter ebbede interessen ud. Til sidst var der kun et par stykker til at gøre huset færdigt.



Beskæftigelsesarbejdere på Grenaa Stadion. Arbejdet blev sat i gang som beskæftigelsestilbud til unge arbejdsløse, hvoraf der var en stor del i 1934.

Paul Larsen, Thorstein Broni, Johan (?), Anker Pedersen, Karl Hugo Thorsen, Oskar Hansen, Vagn Henriksen, Karlo Pedersen, Arne (?), Johannes Andersen, Aage Hee (Gogge), Otto Jensen, Osvald Bugtrup, Henry Sørensen.

Den gamle sportsplads i "Kæret" havde i mange år været i en meget dårlig stand. Fra forår til efterår blev den benyttet som skolens sportsplads, kamp- og træningsbane for to sportsklubber, GIF og Velo, ringriderfest, dyrskue, byfest m.m., samt byens ungdom, når der kunne opdrives en fodbold. Derfor besluttede Grenaa Byråd i 1933 at anlægge et nyt stadion i udkanten af granskoven. I 1934, da krisen var ved at ebbe ud, blev unge arbejdsløse tilbudt arbejde med at rydde skoven og planere grunden.

Foto: Grenaa Egnarkiv.

Fatter fortalte, at Pløk var landsdelens mest sikre straffesparksskytte. Hans skud, hårdt, fladt og præcist, sad altid ude i målhjørnet, uden chance for de bedste målmænd. Selv for en Per Henriksen eller for Henry From. De to landsholdsmålsmænd, vi altid sammenlignede os med.

Pløk

Svært at forstå, at det var den samme Pløk, man hilste på på gaden og af og til vekslede ord med. Han nærmest slæbte sig af sted. Så syg var han. Nu levede han på minderne - fra dengang som innerwing på Djurslands bedste hold. Som landsdelens bedste straffesparksskytte.

Stiks søn spillede selvfølgelig også bold. Og stadion havde i drengeårenes leg med klatten en hovedrolle.

Min far, Knud Pedersen - eller Stik - var med til det hele. Han var højre wing på Grenaa's legendariske mesterrækkehold, der gjorde byen kendt over det meste af Jylland. Og derhjemme, oppe i skabet, inde i skunken, lå hans scrapbog med alle resultater og avisudklip fra storhedstiden.

Jeg var en meget ivrig læser. Noterede mig, at Grenaa spillede lige op med Randers Freja, og at den gule fare nede fra Horsens ikke var så gul endda, for de kunne også tabe til Grenaa. - Og at Grenaa ved flere lejligheder bankede holdene i Ålborg.

I drengens fantasi var fatter en af holdets bedste. Forestillede mig en lynende hurtig fløj, altid klar til at smække bolden indover, når han havde rundet sin back. Inde på midten stod Schmidt, centerforwarden, så klar til at ekspedere bolden videre i nettet, enten med sit brandskud eller med sit formidable hovedstød. Eller måske gik indlægget til Pløk - manden, som Stiks søn næsten daglig hilste på, når han gik sine ture ud fra hjemmet på Østerbrogade.

Et par gange ugentlig var vi et par hundrede knægte, der tumlede omkring på stadions mange baner, - og så var der to trænere.

De to var Louis Bilde og Jørgen Stuntz Rasmussen. Begge havde viet en stor del af deres liv på fodboldens og drengeholdenes alter. Der var noget mere statur over Bilde end over Stuntz. Stuntz kunne vi "handle med". Når Bilde sagde noget, var det lov.

Bedste forsikring

I mit hjem havde vi et varmt forhold til Bilde. Han var i det daglige forsikringsmand, og vi havde blandt andet en glasforsikring hos ham. Når vi så spillede bold derhjemme i gården, røg der ofte en rude, måske to, men ikke een eneste gang sagde Bilde "stop" eller "nej".

- Det er den bedste forsikring, vi har, sagde fatter, når han bad glarmester Rose på Torvet komme og sætte nyt glas i. Og Satan-rasme-Rose gjorde det gerne. Eller rettere: En af hans svende kom.

En af Roses svende spillede selv bold, så da han havde klaret opgaven med at sætte en af de store ruder i, skulle fodbolden lige røres ...

- Og hvad skete så -?

Jo, svenden ville lige vise, hvordan han søndagen før havde overlistet målmanden og herefter med et velrettet skud placeret bolden i nettet .. Sådan her -!



Grenaa Stadion med det gamle klubhus, der blev opført af Grenaa Idrætsforenings medlemmer som frivillig arbejdskraft. Indviet 1935. Gave 1975 og tekst Knud Pedersen. Foto: Grenaa Egnsarkiv. Fotograf: Øvlesen

Bang, sagde det

Ruden, han lige havde skiftet, var igen knust -! Det morede vi os meget over den sommer.

Stiks søn blev aldrig samme spiller som sin far. Slet ikke. Men i ungdomsårene gik det ret godt, og Grenaa Idrætsforening (GIF) havde hold, der rejste ud i landsbyerne og bankede bondeknoldene efter noder. 10-0 det ene sted, 7-1 det andet sted osv. osv. Vi følte os tit som verdensmestre.

Dengang i 1950erne var der slet ikke samme forældreopbakning som i dag. Det var sjældent, at en mor eller far troppede op for at se den håbefulde purks formåen på det grønne græs. En af undtagelserne var Thorbjørn Christensen, fiskeeksportør nede på havnen.

Når vi var godt i gang, kom han ofte rullende i sit store dollargrin og stod troligt på sidelinjen og så på. Jørn, hans yngste søn, var med på holdet - og en af de bedste. En slider af Guds nåde. Og når kampen så var slut, åbnede Thorbjørn bagagerummet, hvor der altid var en kasse sodavand - Tag for jer, knægte. - I har fortjent det, sagde han. Måske havde vi banket Balle eller Trustrup eller Nimtofte.

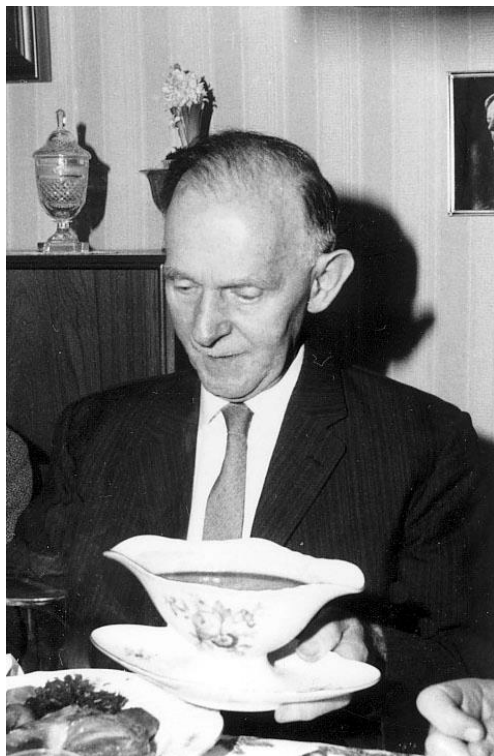
Vi kunne snakke om sejrene mange dage efter. Og for andre - ikke fodboldinteresserede - var vi ulidelige at høre på. ... men vi var gode -! Herom ingen tvivl. Nærmest verdensmestre!



GIFs målmand Axel Brøgger kaster sig forgæves efter bolden på Aarhus Stadion i landspokalmatchen den 6.9.1942 mod AGFs divisionshold, som slog GIFs mesterrække 6-1. Bagved ses i midten Olaf Madsen og til højre Niels Schmidt, Grenaa IF. Foto: Grenaa Egnarkiv.

Når Mimer-trioen spillede op til bal

Min gamle bedstefar, Ejnar, havde i sine unge år været såkaldt lejetjener. Dvs. man kunne skikke bud efter ham, hvis der var en sammenkomst eller bal, hvor det kneb med betjeningen. - Få hold på Ejnar, hed det så.



Ejnar Pedersen, min bedstefar, havde et langt liv som snedker i Grenaa. En af fagets dygtigste. Alligevel var det noget helt andet, der tændte ham, da han blev gammel og senil. Da var han altid på vej ned i Pavillonen for at servere ... et minde om ungdomsdage, hvor han havde været lejetjener.

gratis drinks, men til gengæld havde Pavillonen alt det, vi unge satte pris på: Pavillonen var først og fremmest et herligt dansetempel. Her kom de flotteste piger - og man kunne more sig på et par pilsnere eller tre, uden risiko for at blive stukket ned med kniv eller slået til lirekassemand, hvis man havde haft lidt for lange blikke efter ballets smukkeste pige og derved var kommet på kant med hendes galan.

Mimer-Trioen fra Randers spillede dansemusik, så alle kunne være med. I et hjørne havde Carlo sin bar, og ude i salen kunne man møde overtjener Christensen - en tilsyneladende streng herre, eller fru Kirk, som var det stik modsatte. Eller fru Dethlevsen eller hvad de nu hed, alle de tjenende ånder, som var hurtige til bens og kvikke i replikken. Vabbe eller Valdemar Poulsen, hvis det skulle være fint, var kontrollør og udsmitter, og inde bagved sad Peder som buffist og måske med værten, Carl Nielsen, tæt ved.

Ejnar var lejetjener i Pavillonen. Den pavillon, som så helt anderledes ud end i dag, og som - forståeligt nok - havde en helt anden besætning. Værten i Ejnars tid var Steckhahn, uden at jeg kendte ham. Til gengæld havde jeg hørt en hel del om ham. Steckhahn spillede en stor rolle i bedstefars sind, da han blev gammel og senil og sad omme på Violskrænten og mindedes det hele. Alle de skægge og gode oplevelser - ikke mindst tiden som lejetjener i Pavillonen.

... og så skete det, at den gamle mand, omkring de 80, stak af fra plejehjemmet. Han blev fundet igen de underligste steder, ofte i strømpesokker og bar skjorte - og med samme rille på grammofonen:

- Jeg er på vej ned i Pavillonen. Ned til Streckhahn. Ned for at servere. Fra anden kilde vides, at lejetjener Ejnar Pedersen var en særdeles populær medarbejder i Stechhahns tid.

Når folk satte sig ved et af hans borde, kom der straks drikkevarer efter ønske. Betalt af tjeneren -!

- Jeg giver første omgang, sagde han. Og hviskede måske for sig selv: - Den omgang kommer mangefold igen. For det blev ikke glemt: Folk søgte hen, hvor Pedersen serverede, når de kom næste gang. Og næste gang igen. Første omgang var jo gratis ...

Nostalgitid

Pavillonen var i min nostalgitid, omkring 1950erne og 60erne, lidt anderledes. Besætningen ruttede ikke med de



Hugo Svenstrup, søn af byhistorikeren Carl Svenstrup, foran Pavillonen ved Springvandspladsen Foto:

Grenaa Egnsarkiv.

Festlig og folkelig

Pavillonen var festlig, folkelig og fornøjelig. Om torsdagen med amatørraften. Om lørdagen med fulde huse til almindelig dansant. Noget færre gæster om søndagen til det samme.



Herlige minder om mange sjælere i Pavillonens dansehal, dengang i 1950erne og 60erne.

Vi dansede - og vi sjælede. Og vi dansede - og vi sjælede. I al uskyldighed. Og det skete, at et brudepar dukkede op. Så spillede Mimer-Trioen brudevals - og de nygifte dansede ud. På den ene side med et minde om glade ungdomsdage i den gamle træbygning. På den anden med udsigt til blevask og snavsede barnenumser - og ingen lørdagshalløj i Pavillonen mere.

Næste øjeblik istemte Mimer-Trioen en af tidens slagere, og det kunne være "Lille fregnede Louise" eller "Sommerfuglen", som Bjørn Tidmann vistnok gjorde landskendt. Og apropos samme: Bjørn havde også sin gang i Pavillonen. Dukkede op på flere amatørraftener, hvor han lå soldat på flyvestationen i Tirstrup. Han vandt flere konkurrencer - og pigehjerter. Som han stod der på scenen i uniform med fyldigt hår og god stemme.

Fra det store udland

En anden, som også høstede succes, var Goller - en af byens egne. Goller havde været ude at sejle og var kommet omkring i verden. Da han igen dukkede op i Pavillonen, havde han twist-dansen med ...

Goller lærte hellere end gerne fra sig, og inden længe dansede det halve Grenaa twist med Goller som inspirator.

Den gamle Pavillon skiftede udseende flere gange i min tid. Nærmest som en teaterkulisse, for det var lette materialer, dekoratør Kirk brugte, når han gjorde salen spansk eller italiensk eller bare eksotisk. Oppe under loftet hang en rund tingest, fyldt med glasstykker. En globus. Når lyset så blev slukket, og den runde tingest begyndte at bevæge sig om egen akse, gav det stemning af ... jeg-ved-ikke-hvad.

I det mindste var det anledning til at kramme pigen endnu mere. Måske lokke et kys frem. Og en sjæler på det niveau var mere end velkommen.

For pigerne - ja, de gjorde noget ud af sig selv, når de skulle i Pavillonen om aftenen. Håret var sat op til narrestreger. Ofte så fyldigt, at der hviskedes om, at der sad et franskbrød inderst inde. Franskbrødet bar hele frisuren. Det var de plisserede nederdeles tid, og der var pepita-tern. Stilletter som højhuse og brystpartier hejst godt op. Nogle store som vulkanudbrud -!

En del af pigerne mindede om franske Brigitte Bardot. Andre havde svenske Anita Ekberg som forbillede - og alle kom de, pigerne - fra hele Djursland.



Scooteren havde sin storhedstid - men sådan en, som den her, så vi vist ikke i Grenaa - eller gjorde vi -?

Vi knægte lignede i sammenligning folk, der var kommet ind med 4-toget. Os var der ikke særlig stads ved, men det gik alligevel - og der kunne scores.

De mest vovede havde brylcreme i håret. Andre nøjedes med at låne fatters brillantine fra Tatol.

Nogle var selvsagt bedre til at score end andre.

Schmidt var vistnok den bedste. Derfor kaldte pigerne ham "smukke".

En anden var Egon fra Korsgade. Storcharmør. Han var lille af vækst, men havde de flotteste piger - flere et hoved højere end ham selv. Det så underligt ud. Man var ikke fri for at tænke og misunde ham, men vi spurgte ikke, hvordan han bar sig ad.

Også knægtene fra Randers mestrede kunsten. Når de kom, var vi lokale for intet at regne. Til gengæld var vi brølstærke og kunne lægge dem ned, hvis de gik for vidt og stjal vore piger.

Slagsmål

Pavillonens slagsmål - og dem var der også nogle af - var ikke nær så voldelige, som vi i dag hører om.

Man risikerede en blodig næse. Eller måske blev en tand slået løs, men var man først kommet i gulvet, så stoppede festen pr. automatik. Ikke mere vold.



Pavillonen. Foto: Grenaa Egnsarkiv.

Måske havde Vabbe grebet ind inden da og smidt slagsbrødrene ud, så de kunne gøre deres mellemværende op i det fri.

Vabbe var der sjældent nogle, der satte sig op imod. Man vidste, han havde været mesterbokser. Sværvægter i Grenaa's glørværdige boksetid. Nogle gange på landshold.

Når han ikke var udsmitter i Pavillonen, pakkede han fisk nede hos Højen på Grenaa Havn - og

Vabbe blev senere selvstændig fiskehandler. Nu ligger han på kirkegården i Grenaa under en flot sten, altid med blomster omkring.

Den frække Friis

Mimer-Trioen - de tre fra Randers med Friis som kapelmester og Oda ved klaveret og en tredje, som skiftede - gjorde, hvad de kunne. Friis havde snakketøjet med. Altid med halvsjofle råd om at komme godt hjem og passe på pigen i de lokkende maj- eller juni- eller julinætter, når ballet sluttede ved 1-tiden.

... Det sidste kunne vi nu nok selv finde ud af. Friis kunne holde sine tanker for sig selv - og så i øvrigt passe sin musik. Basta.

Vestre Skole

Vestre Skole i Grenaa var i en række år byens eneste større skole. I min tid, omkring 1950erne og begyndelsen af 1960erne, med omkring 1000 elever. Engang i 1950erne åbnedes endnu en skole i Grenaa - Østre.



En sløjdtime på Vestre i 1960. Omkring læreren Wenzel Rasmussen ses fra venstre Claus Johansen, Torsten Stefanson, Claus Schroll, John Madsen, Regnar Gyldenløve Jensen, læreren samt Kaj Præstholt - klassens absolut dygtigste håndværker.

alene for drenge, og en tilsvarende gård, alene for piger. Mellem de to store gårde var der to midterstriber. Gule. Mellem striberne gik gårdvagten og andre lærere - og det var forbudt at overtræde striberne. I gentagelsestilfælde risikerede man et par på hovedet af gårdvagten og blev efterfølgende sendt op på lærerværelset efter protokollen. Heri blev ens navn skrevet. Så fik man en times ekstra "undervisning", dvs. fra kl. 15.00 til kl. 16.00

Efter nogle år forsvandt opdelingen i de to skolegårde. Nu kunne piger og drenge godt være sammen - og det gav en langt mere venlig skole. Det virkede, som om aggressionsniveauet raslede ned. Vi blev alle mere medgørlige, også lærerne.

Elevtallet på Vestre faldt derefter omgående. Mellem de to skoler var der i min tid et indbyrdes konkurrenceforhold - man dystede i fodbold, håndbold og atletik - og eleverne imellem var der megen snak, oftest i denne stil: - Østre har de unge, de herlige lærere. Og de nye bygninger. Vi har til gengæld på Vestre de flotteste piger ... Det med pigerne betød en hel del.

... men lad os vende blikket til Vestre, min skole: Vestre var lidt af en blandet landhandel. Lærerkollegiet bestod mest af folk, der havde undervist i mange, mange år. Skolen havde sine vaner og sine traditioner. Lærerne delte rask væk lussinger ud, og forså man sig i skolegården eller var dårligt forberedt til timerne, så vankede der "svedere", dvs. eftersidningstimer. I den retning var enkelte lærere langt mere "effektive" end andre.

Tre skolegårde

I mine første år på Vestre (omkring 1950) var skolegården opdelt i tre gårde. En lille for de yngste og mindste. En stor gård,



Vestre Skole i 1940erne

Dygtige undervisere

Vestre havde ord for at have dygtige undervisere - og det var ikke usandt. Jeg sender stadig mange venlige tanker til min gamle dansklærer, frk. Esther Sørensen, specielt når jeg står på digterpræsten Blichers grav i Spentrup, eller når vi besøger Jenle i Salling, Jeppe Aakjærs gamle digtersæde.

Nok var der dengang for så mange, mange år siden ikke større elevforståelse for, at vi skulle fortolke Blicher og Aakjær til eksamen. I dag hylder jeg min gamle dansklærer for, at hun insisterede.

En af bagsiderne ved Vestre var, at enkelte lærere havde svært ved at styre temperamentet. En enkelt var decideret sadistisk og drev sit spil i en årrække, uden at der blev skredet ind. Det var der flere grunde til, men den væsentligste var nok, at vore forældre ikke levede med i børnenes skole som forældre af i dag. Det var bestemt ikke hverdagskost, at en mor eller far mødte op på skolen for at brokke sig.

En af lærerne var gårdvagt i mange år. Alt efter hans skiftende humør deltes lussinger ud, og man kunne godt få den opfattelse, at vedkommende gik efter de svage kammerater. Kammerater, der havde det socialt vanskeligt - eller på anden måde var lidt skæve i det. Anderledes, når det handlede om pigerne. Læreren var stor pigeven, og flere af skolens ældste/flotteste piger havde særstatus og kunne tillade sig, hvad andre fik høvl for.



Skolegården 1959

Opfindsom

Den pågældende lærer var på eet punkt særdeles opfindsom:

Fra Vestre var der et par hundrede meter hen til en af Grenaas gode bagere. Her kunne man for beskedne ører sikre sig en godbid, men ve den, der blev opdaget, når han/hun vendte tilbage til skolegården med godbiden i pose. - Du kan lige hente protokollen. Og så kan du give mig posen, var ordene, når de var venligst. Læreren konfiskerede kagen eller kagerne - og undertiden spiste ham dem i elevens påsyn -!

Det var nemlig strengt forbudt at forlade skolegården, men der stod i reglementet intet om, at det konfiskerede var lærerens ejendom.

En anden lærer, men ham havde vi kun kort - han blev pensioneret få måneder efter - begyndte den første time med at banke en elev. Kammeraten havde, ifølge læreren, forset sig ved at gå akavet ind i klasseværelset. Det afstedkom flere lussinger, men medførte også, at der altid var bomstille i hans timer. Ingen vovede noget som helst.

Måske var afstraffelsen et vink med en vognstang om, at "i mine timer er der ingen larm overhovedet". Måske var afstraffelsen også gengæld for et eller andet, læreren havde med en kollega.

Vor kammerat var nemlig søn af en anden af skolens lærere. Vedkommende var ung, populær og meget anderledes.

Undervisning

1950ernes skoleundervisning var utvivlsomt meget anderledes end i dag. Vi terpede engelske gloser, så vi var grønne i hovedet. Vi fik underlige regnestykker for. Og dansktimerne indeholdt noget, der kaldtes grammatik, og som blandt andet handlede om at finde grundled og udsagnsled - og en hel del andre led, som for længst er i glemmebogen. Det var som kryds og tværs, og yndere af den slags havde det sikkert fint-fint, når dansklærer, frk. Esther Sørensen, lagde ud med at spørge, om vi kunne finde omsagnsled til grundled osv. osv. ?

Med regnestykkerne var det ikke stort bedre. De handlede f.eks. om, at en mand ville cykle fra Grenaa til Randers. Hvorfor i alverden skulle han dog det -? Der gik jo både rutebil og tog. Men manden ville altså cykle. Så gjorde han holdt i Auning hos en faster, hvor han blev budt på kaffe og kage. Herefter cyklede han videre. Hvornår var manden så i Randers, når han havde forladt Grenaa KL. 13.15, cyklede med en hastighed af 15 km. i timen og havde brugt tre kvarter hos fasteren i Auning -? Jo. goddaw do.



Mellemskolebygningen inden den blev indbygget i den nuværende fløj i slutningen af 50'erne

Eller regnestykket om et hul, der skulle fyldes med vand. Vandslangen ydede så-også meget, og hullets diameter var sådan-ogsådan. Uheldet ville, at vandstrålen mindskedes og derfor gav mindre vand. Men hullet blev fyldt til sidst. Hvor længe varede det -?

Volapyk

Det var rent volapyk i min beskedne hjerne, og var det også hos andre, mindre godt begavede. Klassen på Vestre Skole havde i den retning et talent. Han hed Claus Schroll (Jensen) og boede nede i Lillegade. Så aftenen før regnestykkerne skulle afleveres til regnelærer fru Kristensen, dukkede

kammeraterne een efter een op hos Claus og fik hans matematiske hjerne til at løse opgaverne. ...Og kunne Claus ikke klare det (det skete også), så kunne hr. Jensen, Claus' far. Jensen var handicappet efter sygdom og sad for det meste stille og beskeden i den varme stue med en cerut og en kaffekop inden for rækkevidde.

Når opgaven var uløselig, gik hr. Jensen i gang. Han fandt facit, men ofte på anden måde end den, vi skulle løse opgaven på. Næste dag afleverede vi så. Mange gjorde brug af ren afskrift - og havde ikke fattet en brik. - Forstår I, spurgte fru Kristensen. Alle nikkede. Vi var nemlig hunderædde for at sige det modsatte - det lå ikke i flinkeskolens ånd, at man sagde fra ved at tale sandt og dermed indrømme manglende færdighed.

Klog dame

Nu var fru Kristensen en klog dame. Hun fandt hurtigt ud af, at vi var nogle tumper, der sagde ja, men mente nej. - Så vil jeg gerne høre dig, Jørgen. - Op til tavlen og fortæl dine kammerater, hvordan du er kommet frem til facit -!!! Goddaw do.



Tilbygning til skolen 1959

I mange situationer stod både jeg og andre i klassen i l... til halsen. Vi måtte blotlægge manglende viden og fik tærsk for det. tg var et tegn, også jeg kendte fra karakterbogen. - Jeg tror, det vil være en god ide, om du Jørgen - og så nævnte fru Kristensen flere navne - kom ud til mig i eftermiddag. - Så kan vi fortsætte der ...

Så efter skoletid traskede vi tumper ud til fru Kristensen og hendes mand, hr. Kristensen, i Lynggården på heden. Kristensen, der var viceinspektør på Vestre, var en rar mand, stor og bamset og mindede om Gårdmand Bjørn. Her fik vi så ekstraundervisning. Lærte måske en lille smule mere end det, timerne nede på skolen gav.

Fru Kristensens egen lille skole var et tilbud, hun ikke fik betaling for. Og privat var hun en helt anden, end vi kendte hende på i skolen. Alligevel havde vi stor-stor respekt og drog lettelsens suk, når vi efter den lange skoledag gik hjem til de vante, hyggelige omgivelser på Østergade.

Matematik og regning var som en slibesten. Og ærligt: Jeg har ikke en eneste gang i livet haft brug for at finde ud af de finurligheder, man dengang på Vestre i Grenaa søgte at banke ind i vore kranier. Eller som jeg ynder at sige: Nogen ørn til regning/matematik blev jeg aldrig. Jeg var dum som et græskar. - Men på een måde var jeg alligevel hæderlig til at regne - nemlig til at REGNE DEN UD. Det er noget ganske andet. Det lærte jeg i livet og havde god glæde af.

Blandet landhandel

Vestre Skoles lærere var - som sagt - noget af en blandet landhandel i 1950erne. Det samme er Jørn Lund kommet til. Lund, professor i dansk m.v., gik et par klasser under og har skrevet en fortræffelig bog om det, blandt andet med et afsnit om Vestre Skole. Bogen hedder "Hørt".



Vestre Skole. Foto omkring 1990

manglede en anbefaling. - Jo, sagde rådet. - Vi skriver dig en anbefaling, som du kan være tilpas med ...

Dahl fik sin anbefaling. Den flotteste, der nogensinde er skrevet nord for Alperne. Da sagde Dahl: - Når I nu er så glade for mig - det kan jeg jo læse - så dropper jeg planerne om at søge andetsteds hen. Jeg bliver, hvor jeg er. Lærer Dahl fortsatte på Fuglsang Skole og vedblev -vistnok - at komme på "Landmanden" i Grenaa.

... Sådan var der ingen af Vestre Skoles lærere, der havde det. Der var fremragende undervisere imellem. Der var også mindre gode undervisere. Og så var der en lille samling uduelige - ja, direkte ondsindede lærere imellem.

Jeg mindes min gamle fars historie om lærer Dahl, der underviste på Fuglsang Skole lige uden for bygrænsen.

Lærer Dahl tilbragte en del af sin tid nede på "Landmanden" i Grenaa, og sognerådet så hellere, at han tilbragte tiden i sognet og i skolen frem for at sætte spirituøse drikke til livs. Derfor ville de gerne af med ham. Sognerådet gik i tænketank - for man ville gerne af med Dahl på en god måde.

Nu var lærer Dahl ikke tabt bagud af vognen. Han havde hørt, hvad sognerådet pønsede på. Han lod derfor sive, at han agtede at finde andet embede, men

Der var i skoletiden noget, man glædede sig til. Og noget, man frygtede. Der var timer, hvor undervisningen var så spændende, så udbytterig, at man piftede øv, når klokken lød. Og der var timer, hvor man talte sekunderne til frikvarter ... Så kunne man drage et lettelsens suk.

FDF eller Fars Dreng Fiser

Vi var seje, vi knægte, der dengang i 1950erne var medlem af Grenaa FDF. Og specielt seje, når vi i snorlige rækker og taktfast som en hær marcherede gennem Grenaa - måske skulle vi i kirke, måske bare på tur eller måske ud for at præsentere os selv -? I spidsen gik orkesteret. Messingblæsere, der kunne deres kram. Det rungede mellem husene i Lillegade, når vi gik igennem med fuld musik.



Djursborg – kært minde ved Glatved Strand

spiste han frokost i lejligheden på Parkvej. Mangen gang har vi stået på måtten og ringet på, er herefter budt ind - og omkring familiens spisebord bedt ham tage stilling til et og andet. Han gjorde det med smil på. Hver gang. Jeg fornemmede, at smilet var mere anstrengt hos fru.

Elmose forlod Grenaa til fordel for andet arbejde. Det var en sorgens dag. Han afløstes af Møller, en af Vestres lærere. Senere igen fik vi Harald Knudsen og flere andre. Alle var de gode til at omgås uvorne unge, men Elmose var nu den bedste.

Fars drenge

FDF blev ofte i byen oversat ved "fars drenge fiser". Det gjorde vi nok også - fisede-, men det lod vi os nu ikke anfægte af. Vi var alligevel de bedste -!

Vi var stolte af uniformen -

den havde mor selv syet - og vi var lige ved at revne, når vi havde gjort os fortjent til hæder. Det kunne være mærker, hvis man havde gået 10 km, måske 25 eller for de sejeste: 50 km. Oftest kom vi i mål mere døde end levende. Oftest sen aften og så sent, at familien derhjemme var begyndt at være urolig. Men alt løstes i herlighed, når man sammen med gå-kammeraterne og på det næste kredsmøde kaldtes frem og fik det eftertragtede mærke.

Sommerlejren

FDF havde dengang - og nu - sommerlejren Djursborg ved Glatved Strand. Nærmest et forvokset

FDFs Grenaa-kreds var uden sammenligning den største af byens uniformerede korps. Vi var vel et par hundrede knægte, da vi var flest, og vi havde det fortrinligt sammen. Vi havde også ledere, der slet ikke var som lærerne henne i skolen.

Kredsleder var Elmose. En høj og statelig mand, som talte pænt til os og hyggesnakkede. Han var noget stort på stadsingeniørens kontor, men ikke finere end han viede en del af fritiden på at være noget for andre. Som f.eks. for Grenaa arbejderbørn. Skulle vi have fat på ham, så kunne vi altid komme mellem 12 og 13. Da



Øen Hjelm ud for Elsegårde Strand. Det var herfra, lyskeglen fejede hen over Kattegat og skabte stemning på stranden ved Djursborg længere nordpå, hvor Grenaa FDFere havde lejrbaal.

sommerhus med køjesenge og plads til 50-60, med stor spisesal og udenoms arealer, der ikke fandtes bedre.

Foran Djursborg det mægtige Kattegat, ofte med bølger, som kun en Søren Kanne kunne hamle op med. Med rullesten og meget dybt vand helt ind. Nok gik vi i vandet, men der var skærpet opsyn og badning under streng kontrol. Kattegat på det sted var ikke at spøge med. Baglandet var store og dybe skove, der kunne udforskes - og blev det. Det var også her, vi hver dag gravede en rende og afleverede vort tis. Vi havde morskab med at fylde renden op og sørge for, at den hele tiden var fyldt -!



Djursborg, som jeg så stedet for nogle år siden. I min drengetid i 1950'erne virkede det meget, meget større.

Maden sørgede tanterne for. De var nu ikke tanter for os alle. For nogle var de mødre, men alle var de venlige, store og varme. De knoklede fra tidlig morgen til sen aften for at mætte de mange munde.

Vi knægte skiftedes til køkkentjans. Vi skrællede blandt andet kartofler. Skrællede i flere timer, før kartoffel-tanten var tilpas. - Jo, det går an. Nu kan I godt holde inde, sagde hun. Ordene kom ofte flere timer senere end ventet. Da lå der et bjerg af kartofler foran hver af os, men bjerget fik nu ben at gå på - for vi var knægte i lømmelalderen og nøjedes ikke med en eller to.

Lejrbålet

Om aftenen tændtes lejrbålet nede ved stranden. Og mens skyggerne blev lange, og mørket sænkede sig, begyndte fyret ude på Hjelm at vise sit lys.

Sommeraftenene kunne være fantastiske, og jeg mindes stadig med glæde, hvordan vi sluttede af med "Altid frejdig", mens bølgerne rullede, og lyset ude fra Marsk Stigs ø skabte et helhedsbillede, der løb ind i huskeren for resten af livet. Det lyder fint og flot - og var det. Her, mange, mange år senere, har jeg let ved at genkalde lejrbålsstemningen fra Djursborg. Specielt lyset, når det begyndte at spille ude fra havet.

Måske spillede fantasien også med. For hvem var han - denne Marsk Stig -? Var han så slem som det, vi hørte i historietimerne, eller var hans skæbne blot et spil af tilfældigheder -? Tilfældighed eller ej. Vi kendte også Marsk Stig på anden vis. Det var jo den ene af de to færger, der bandt Grenaa sammen med Hundested på den anden side havet. Marsk Stig var den største. Flere gange ugentlig cyklede vi til havnen for at se, hvad færgen havde med den dag. Det var et pust fra en anden verden.

... Lørdag sluttede Djursborg-lejren. Forinden havde der været idrætsdag, natløb og forældredag, og de af vore kammerater, der længtes hjem til mor og far, havde fået lov til at tage med dem hjem. Vi andre fandt cyklerne frem lørdag morgen. Så var der kun en lille snes kilometer til vort elskede Grenaa.

... Og når vi så stod ved vejs ende, tog vi altid det løfte af hinanden: - Vi ses igen. På Djursborg. Næste år. Ikke -?

TV'et kom til Grenaa

Da lægefamilien Lund på Østergade i Grenaa fik tv, var det det syvende fjernsyn, der sættes op i byen. Årtiet var 1950erne. Uden at vide det var det sandsynligvis de to lokale opfindere, Eskildsen og Sørensen, som havde leveret det.

Makkerparret drev en lille biks i et kælderlokale i Lillegade. "Lille" passer nok ikke, - for mand-og-mand-imellem sagde man, at havde man problemer af teknisk art, så var Eskildsen og Sørensen mestre for at løse dem. Makkerparret virkede meget umage.

Eskildsen var en tynd, lidt splejset mand. Han sagde næsten aldrig noget, men hænderne og hjernen var skruet sådan sammen, at (næsten) alt kunne klares.

Sørensen, derimod, var hans fysiske modsætning. Sprudlende af humør og altid med, når amatørteateret satte forestillinger op. Også han kunne alt med hænderne. Specialet var finmekanik.

Over værkstedet i Lillegade var et udstillingsvindue. Det havde nok tilhørt en anden forretning, men Eskildsen og Sørensen brugte det - og satte et tv op. Måske byens første.

Det var en succes, der vaskede sig.

Hver aften, når der gled billeder over skærmen, stod folk som sild i tønde og så på. Tilstrømningen var til tider så stor, at de nærmeste pressesedes ind i ruden. Derfor måtte der sættes et rundt gelænder omkring, ellers ville ruden være knust og folk kvæstet.



Fra det gamle Grenaa Torv, vel anlagt engang i 1950erne. Frederik Folkekær (Frederik den 7.) troner på sin sokkel med Danmarks første grundlov i hænderne.

Til venstre det gamle rådhus fra 1805, Frederik Thykiers ejendom med trælasthandel og Banken for Grenaa og Omegn (senere Djurslands Bank). Bemærk telefonboksen. Helt til højre i billedet en anden boks – denne boks indeholdt en telefon med direkte forbindelse til Taxa, som havde holdeplads i samme område af Torvet.

Århus, kunne de heldigste af os få den oplevelse at se rytterne jagte rundt.

Demokraten, et af Grenaa's dagblade dengang, arrangerede hvert år ture derud, men var man elev på Vestre, så var det nej til et sådant tilbud.

Vestre gav ikke fri til den slags narrestreger.

Var man derimod elev på byens anden skole, Østre, der var langt mere tolerant, så var der frihed til at tage af sted.

Vi skumlede meget over Vestres beslutning, og de modigste var ligeglade med de repressalier, der kunne dratte ned. De pjækkede simpelthen og havde sikkert en spændende, oplevelsesrig tur.

Jeg husker ikke i hvilken form, der faldt brænde ned, når/hvis pjækkeriet opdagedes. Måske fik de formastelige en sveder eller et par på kassen. Det var visse lærere på Vestre ganske gode til.

Seks-dages-løbene

I mit hjem kom der ikke tv i 1950erne.

Fjernsynet var forbeholdt de, der kunne betale - og fatter havde bestemt ingen planer om at lægge så mange penge på bordet. Han og resten af familien havde jo Kino, den kommunale bio, og blev forlystet rigeligt med film af alle slags.

I en menneskealder stod fatter ved døren og kontrollerede folks billetter med mulighed for at se alle de film, han orkede.

Vi knægte havde derfor tv-mulighed hos Eskildsen/Sørensen eller hos de (få) kammerater, hvis forældre havde et apparat stående.

... Og når der var seks-dages-løb, så var der som regel en invitation til at se med, også den sidste aften. Evan Klamer, senere Palle Lykke, og Kay Werner var vore helte. De skuffede sjældent.

Østre måtte...

Når der kørtes på seks-dages-banen i

Hos Lyon

Et af de steder, hvor man først kunne se tv i Grenaa, var hos bageriet Lyon i Storegade.

Jeg kom der nogle gange. Så gik man ind i konditoriet, bestilte en sodavand og kunne se aftenens udsendelse - en af gangene handlede den om Hven, Tycho Brahes ø i Øresund. Udsendelsen varede en times tid.

- Så har vi ikke mere i aften, meddelte tv-værten.

Da var sodavanden forlængst drukket, og der havde også været stunder til at kigge stjålent på Lis, bagerdatteren. Hun vimsede omkring og solgte kaffe og brød og så spændende ud. Hun var langt mere udviklet end sine jævnaldrende søstre.

TV'ets dårlige sider

Jørn Lund, sprogprofessoren, husker det første tv sådan:

-I begyndelsen var der ikke meget at se, for billedet væltede uafledigt med ledsagende skratten i højtalerne, især i blæsevejr, og afstanden til senderen, Søsterhøj i Århus, vurderedes at være rigelig stor.

I hans hjem i Østergade ændrede TV familielivet som det også gjorde andre steder.

Han fortæller: - Hvor man før læste, snakkede lidt, drak the, sad man nu og lod sig underholde.

TV havde dog også den fordel, at var der disharmoniske stemninger i familien, så kunne de gamle, hans mor og far, indimellem glemme, hvem der var sur på hvem og hvorfor -! Og selv kunne Jørn tage fri fra rollen som familiens gode humør.

Havde man ikke skillinger nok til det dyre apparat, så kunne det købes på klods - eller lejes.

Mindes, at der enkelte steder i byen stod et med en boks bagpå.

Et betalings-tv.

Det viste nemlig kun billeder, hvis der kom mønter i boksen, sådan med mellemrum.

Keine hexerei, nur ...

Hotel Ankerstjernen

Det giver livet ny mening, når man sidder på Hotel Crone på Grenaa Havn, nyder et stjerneskud eller et par mellemadder - og har et stort krus herligt, koldt fadøl foran sig ...

Sådan er det i dag, men sådan har det ikke altid været. Heller ikke i 1950'erne, hvor der ganske vist var restauration i de samme lokaler, men hvor man måtte "nøjes" med en kop kaffe eller en sodavand til. Stedet var nemlig tørlagt. Navnet var Hotel Ankerstjernen.

På bygningsfacaden var Ankerstjernen fremhævet med fed skrift. Og med mindre skrift og på begge sider læstes ordet Afholdshotel.

Vi Grenaa-knægte i lømmelalderen havde nu ikke tanker om den slags. Vi kom på Ankerstjernen, fordi der holdtes en del ungdomsgilder, og fordi stedet havde et værtspar, der også bekymrede sig lidt om os.



Fra et af utallige ungdomsgilder, vi var en del af. Øverst i billedet: Kaj Andersen (Kino-Bar), Palle Svenstrup, Ivan Andersen, Annelise Børresen, Preben Henriksen, Claus Schroll. Skribenten ses helt til venstre (med slips), endvidere skimtes Irene Markus, Pia Sjelborg, Claus Johansen, Gitte Poulsen, søstrene Ulla og Karin Frandsen, Ebba Hansen og Back.

Når vi dansede, var det værten selv, der leverede musikken. Han sad på en tribune og var et helt orkester i sig selv. Mindes, han spillede flere instrumenter - samtidig - og havde et repertoire, der også faldt i vor smag, selv om han nu ikke var så god som Vestre Skoles musiklærer Kaj Thorup. Thorup vidste præcis, hvad vi ville ha'.

Manden på Ankerstjernen var Richard Udsen. Han og fru Dagny havde drevet stedet i årevis. Det må have været i slutningen af deres tid, at vi unge havde vores gang der, for Henning Sørensen, afholdsmanden fra Grenaa, you know, fortæller i en af sine (glimrende) bøger, at Dagny og Richard Udsen solgte Ankerstjernen i 1955. Køber var en hestehandler fra Århus. Han havde andre planer med stedet. Søgte spritbevilling, men fik nej, - så der røg nok den fortjeneste.

Først i 1984 lykkedes det at få bevilling. Da var det ejeren af Hotel Crone, der søgte. Den blev givet uden Henning Sørensens stemme. Henning var da medlem af Grenaa Byråd og havde også sæde i bevillingsnævnet.

En cognac, der ikke var værdsat

Henning fortæller sammesteds om den første generation af afholdsfolk i Grenaa. Dem bed man ikke skeer med. Hør selv:

En af dem var Rasmus Chr. Sørensen, fiskeskipper. Engang strandede han med kutteren, vistnok på Rugaard Strand. Og da redningsbåden nåede frem, var han mere død end levende. Så længe havde han ligget i det iskolde vand. Det vidste redningsfolkene nu råd for. De hældte en slurk cognac i ham. Hans liv blev reddet.

Havde de vidst, hvad der så skete, havde de nok tænkt sig om en ekstra gang, - for Sørensen tilgav aldrig sine redningsmænd -! - I skulle have ladet mig dø i stedet for at hælde det djævelskab i mig. Sagde han. Og mente det. Han hadede efter sigende dem, der reddede ham -!

Selv for en Henning Sørensen var den melding lidt speciel. - Jeg har hørt om og truffet mange fundamentalistiske afholdsfolk, men R. C. Sørensen kommer nu ind på en klar førsteplads, noterer han i bogen.

Henning var kendt af alle vi knægte i 1950ernes Grenaa. Han havde en budforretning og kørte rundt på en trehjulet cykel. Sommer og vinter, i stegende hede og i kulde, som gik til marv og ben. Historien fortæller, at han engang blev bedt om at fragte en kasse øl.

- Nej, svarede Henning, høflig som altid. - Jeg kører ikke med idiotvand ...



Henning Sørensen på forsiden af sin erindringsbog "FRA MIT LIVS SKRALDESPAND", der blev udgivet i 1993. Erindringerne er skrevet med både humor og kærlighed, og er bestemt værd at læse.

Historien er ikke verificeret, men det er til gengæld denne her: For ikke længe siden havde Henning et læserbrev i Randers Amtsavis om alkohol og dens skadelige virkninger.

Et par dage senere skrev en Randers-borger tilbage. Han ville lige fortælle, at for hver gang han præsenteredes for et Henning Sørensen-læserbrev af den skuffe, så ville han tage sig en dram mere.

Skål. du gamle –

Den blinde Kaae

I mine drengear havde Henning en god ven i den blinde kurvemager Karl Kaae. Og jeg har flere gange set, hvordan Henning samlede ham op og fik ham anbragt på en tandem, der kunne lejes hos cykelhandleren på Nytorv. Så gik turen ud i fædrelandet. Med den blinde Kaae ivrigt snakkende fra bagsædet.

Kaae var i øvrigt med på den første atommarch fra Holbæk til København i 1970. Han blev pressens ubetingede kæledægge - den blinde, afholdende mand fra Grenaa med de stærke standpunkter.

Et spring tilbage til den sidste vært på Ankerstjernen - Rich. Udsen. Udsen havde i årevis vældig gang i forretningen, og det skyldtes blandt andet, at han var god til at markedsføre sig. Da den første Hundested-færgelagde til kaj i Nordhavnen i Grenaa i 1934, mødtes

bilisterne af et håndmalet skilt med ordene: Lige om hjørnet ligger Afholdshotel Ankerstjernen. 1. klasses værelser. God og billig mad. Speciale: Kaffe og kringle. De ord blev modtaget vel af færgepassagerer, der efter tre lange timer, måske med søsyge, på et frådende vildt og oprørt Kattedag igen havde fødderne på Moder Jord. Med livet i behold, forstås.

Dagny og Richard havde også mange kunstnere boende på Ankerstjernen. For kost/logi skulle de betale med eet eller flere malerier. Og det blev sagt, at parret til sidst havde en unik malerisamling, og at et af billederne var så værdifuldt, at det ikke lod sig se, men var gemt bort i bankboks.

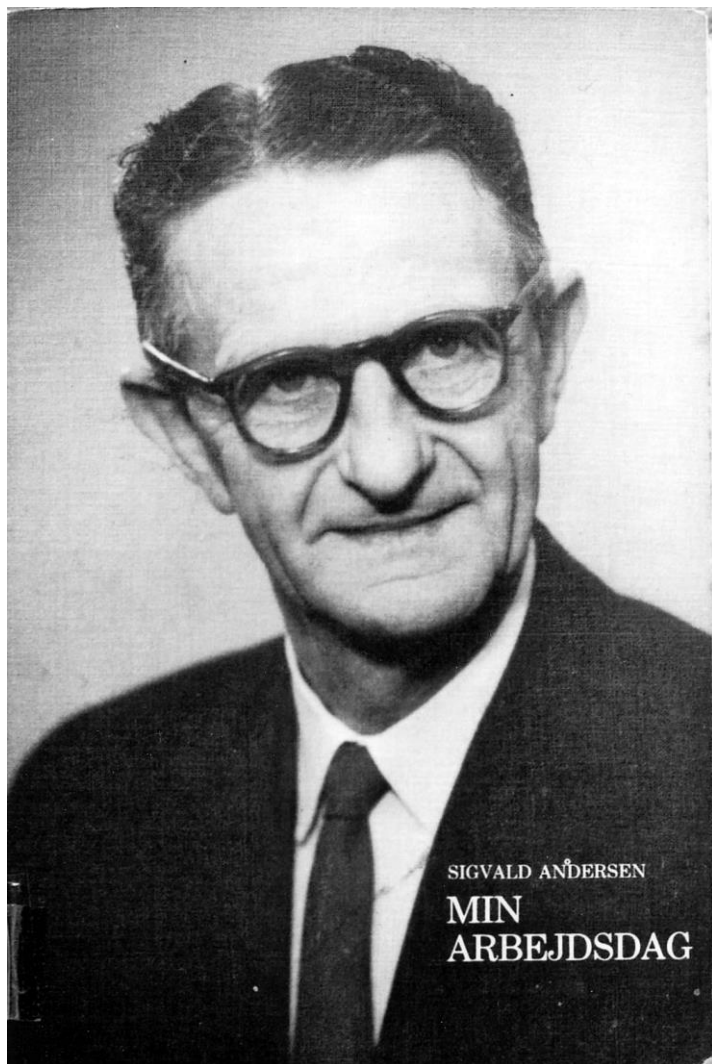
Det er dette her nu ikke:

Da Udsen købte Ankerstjernen i 1940 af afholdslogen, blev der skrevet, at "så længe solen skinner om dagen og månen om natten, så må der ikke komme alkohol på Hotel Ankerstjernen".

De ord holdt helt frem til 1984. Til glæde for os, der gerne nyder et krus øl med mellemrum.

Historien om Grenaa-Hallen og om Sigvald

Engang i 1950'erne rejste man på Torvet i Grenaa en søjle. Muligvis en sejrssøjle, - for ideen var at vise, at når Grenaa-borgerne stod sammen, så kunne de i løbet af nul-komma-fem skaffe penge til bygning af en kombineret idræts- og festhal i anlægget, nede ved Pavillonen.



Sigvald Andersen i sine velmagtsdage. Han var både til de bonede gulve og til manden på gulvet. Og noget af en håndværksmæssig vildbasse. Foto på forsiden af bogen MIN ARBEJDS DAG, som Sigvald Andersen udgav i 1982.

Søjlen var af træ, hvidmalet. Havde form som et termometer. Og alt efter hvor mange penge, der røg ind på byggekontoen, voksede søjlen. Man lagde brik på brik. I den første tid gik det hurtigt. Snart var der 30.000 kr., kort efter 40.000 kr. osv. ... men så kom en periode, hvor der ikke skete mere. Tallene frøs fast, og man snakkede i byen om, at det vist havde lange udsigter med den hal. Konklusionen var rigtig: Da 150.000 kr. var nået - utrolig mange penge dengang - var alle kanaler tørret ind. Og det var ikke nok til den ønskede hal. Langt fra.

Folkene bag forsøgte alligevel: Forhørte sig i Randers. Hos nogle Randers-arkitekter. Der blev boret i anlægget, og - ikke uventet - meddelte arkitekterne, at forholdene nede ved Pavillonen ikke var de bedste. Grunden var våd i vådt. Skulle der nu også piloteres, ville det være alt, alt for dyrt. Alle havde vist opgivet, men så stod en mand frem, en Grenaa-entreprenør, der sagde, at det sagtens kunne lade sig gøre at bygge den hal -! Tilmed langt billigere, end Randers-folkenes pris -!

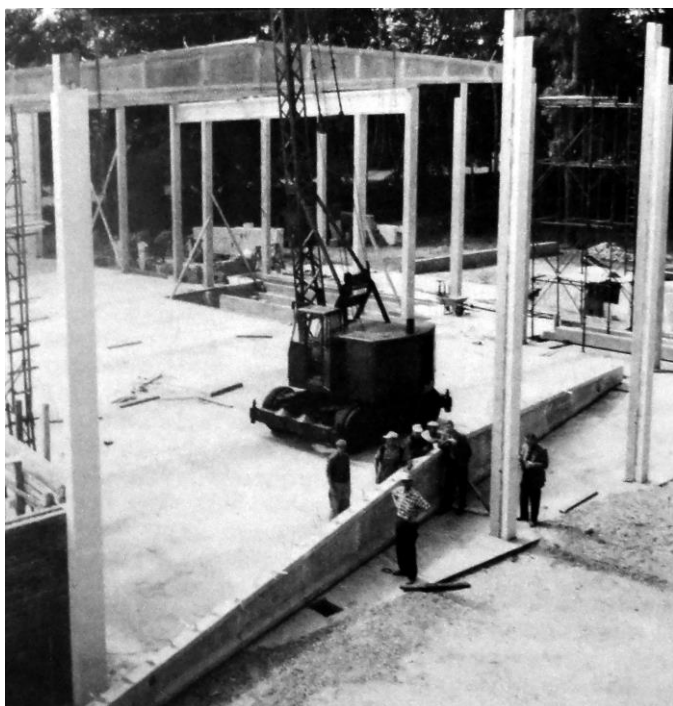
Byggekomiteen slugte den lokales forslag. Sagde top. Og så gik Sigvald Andersen og Co. - for det var ham, det handlede om - i gang. Et halvt år senere (1957) kunne den nye Grenaa-Hal indvies - og den står stadig.

Det sidste var der nemlig mange grenaaensere, der havde svært ved at forholde sig til. Dengang. - Han er jo lidt af en prøvl, den Sigvald, sagde de samme. - Godt nok er han kvik, men når fagkundskaben nu siger, at der skal piloteres, så kan Sigvald ikke krybe udenom. Vel -? Han har jo ingen baggrund, ham Sigvald.

Sigvald havde nu gjort sit forarbejde. Havde snakket tæt med sin gode ven, arkitekt Vagner Højfeldt Lund omme hos arkitekt Ravn på Grønland. De to havde lagt en slagplan. Planen gik ud på at lade Grenaa-Hallen "flyde". Man vidste, at der lå en sandbanke hen over grunden, halvanden-to meter nede. Ved at armere hallens gulv og armere op i murene ville det - hvis det blev lavet korrekt - være det samme som en pilotering. Det blev gjort, og hallen har lige siden "flydt" på sin sandbanke, selv om der nede under sandet er langt til fast grund.

PR. løft af de store

Da hallen stod færdig og da den ikke drattede sammen, som det siden er sket med en del andre sportshaller, havde Sigvald fået et PR-løft af de store. Det har sikkert været lettere for ham at komme i gang med sine mange andre projekter.



Grenaa-Hallen under bygning

men før det kom så vidt, skulle alt fragtes ud på øen. Byggematerialerne lastedes i en fladbundet pram, trukket op på stranden, og Sigvald og Co. optrådte i badebukser, mens de bar sagerne ud til prammen. Med var også en flok brædder. Af dem byggedes et skur til at overnatte i. Et komfur havde man også med, og moster Anna (familiemedlem) var "tante" og sørgede for mad til de otte mand.

Maden slap hurtigt op, men det var der råd for: Omkring Ebeltoft købtes kyllinger og høns. De fragtedes over til øen levende og fik deres sidste dage i en tom ajlebeholder. Så blev de slagtet, tilberedt og sat på bordet.

Kom en kutter forbi, blev den prajet ind, så der kunne handles fisk.

Ingen penge

Alt lykkedes, og gården rejste sig. Men da regningen sendtes til greven på Gl. Estrup, havde greven ingen penge. Sagen endte i retten. Greven kom til at betale, men sagen fik et lille aber-dabei, fordi Sigvald dømtes til at sætte en bedre låge i gårdens gruekedel. Den sag tog Sigvald sig personligt af. Han lod sig sejle over til Hjelm. Smed tøjjet, sprang i vandet tæt ved øen. Svømmede og vadede i land, mens han skubbede en fyldt murerbalje fyldt med grej foran sig. Gruekedlen fik ny låge, og Sigvald fik - omsider - sine penge.

Greven fik han nu aldrig et godt forhold til. Det var synd og skam, for alle andre beretninger om Christen Skeel taler fint og flot om samme. Greven døde, hvorefter det store gods faldt fra hinanden. Alt solgtes: Inventar, jorder, skove.

Sigvald er forlængst død, men i mine drengeår i 1950erne var han en skikkelse, der taltes en del om i Grenaa. Han var som en Mads Skjern fra Matador. Selfmade forretningsmand. Noget af en vildbasse. Både i stand til at føre sig på bonede gulve og være eet med folkene på gulvet. Projekter, andre opgaver, gennemførte han - og der var indimellem en del wild-west over det. Jeg tør godt påstå, at han ikke altid havde det let med fagforeningerne.

Heldigvis nåede Sigvald Andersen at indtale sit liv på bånd. Det resulterede i en bog i 1980erne, "Min arbejdsdag", skrevet af Grenaa Egnsarkivs første leder Jens Anker Nielsen. Mage til underholdning skal man lede længe efter -!

En af Sigvalds mangeartede opgaver var at bygge en avlsgård på øen Hjelm ud for Elsegårde. Gården ligger derude endnu,

Resterne blev de følgende år overtaget af folk, der ikke var landmænd, mere handelsfolk og spekulanter. Og meget apropos var Sigvald Andersen en periode (1949-51) medejer af Gl. Estrup sammen med en anden grenaenser, landsretssagfører Henning Hansen.

Parret solgte til godsejer Ebbe Holck Gregersen, der mange år senere gav denne karakteristik af Sigvald Andersen: - Han var en meget dygtig murermester og en af de bedste arbejdsledere, jeg har truffet. Vi blev meget gode venner.



Grenaa-Hallen 1957

På sine ældre dage byggede Sigvald Andersen blandt meget andet Grønnegården i Grenaa. Et ungdomskompleks. Virkede selv som vicevært, kom på Grønnegården tidlig og silde og var også god til at snakke med de unge, - men opførte de sig ikke korrekt, var meldingen klar: - Her kan du med din optræden ikke blive boede. UD.

Sigvald byggede svømmebassin til Grønnegården. - Man skal jo være på forkant, forklarede han.

Bassinet blev flittigt brugt, men en weekend gik det galt. De unge festede vel meget, og en del møbler endte i bassinet. Sigvald var, som altid, konsekvent. En tid senere blev bassinet lukket. Det fyldtes op med jord - og Sigvald gik i realitetsforhandlinger med kommunen om Grønnegården.

Sigvald solgte til kommunen, og så var det ikke længere festglade unge, vilde grenaensere, der boede i Grønnegården. I stedet satte, rolige og besindige ældre, der ikke kastede rundt med møblementet.

Et andet eksempel på den håndfaste Sigvald:

Da han byggede hjørneejendommen på Torvet, var den forsynet med elevator. Grenaas første. Det fristede knægtene. De indtog elevatoren, kørte op og ned. Sigvald var irriteret, men en dag meddelte han, at problemet var løst. - Hvordan -?

Sigvald: - Jeg gav dem et par på skrinet. Sådan.

Fra Peter til knock-out-kongen

I den gamle dansehal Pavillonon havde man i mangfoldige år en buffist ved navn Peter. Der sagdes om Peter, at han var talgeni. Han lagde tal sammen, flere rækker på samme tid - og engang, han deltog i en foreningsgeneralforsamling med et større regnskab, rakte Peter fingeren op. - Der er fejl i regnskabet, sagde han. Han havde i hovedet lagt de mange tal sammen og fundet en manko på et par hundrede kroner. Man gav ham ret, da tallene efterprøvedes.

Bokse-
Stævne

Søndag den 18. Februar
Kl. 14 pr. i Pavillonon

8 Kampe

Fluevægt:	Lieman Poulsen, Viborg.	Rasmus Sørensen, Grenaa.
Fjervægt:	Otto Christoffersen „	Verner Nørrevang „
Letvægt:	Harald Fredlund „	Ib Præst „
Weltervægt:	Carl Nielsen „	Alfred Wichmann „
Mellemvægt:	Normann Andersen „	Orla Sørensen „
Weltervægt:	Viktor Jørgensen „	Knud Simonsen „
Fjervægt:	Frederich Clausen „	Gerner Thomsen „
Letvægt:	Hans Erhardt Jensen „	Leif Mikkelsen A. A. K.

Efter Stævnet:
Fastelavnstest Kl. 16:15
Calles Band

Boksestævne mellem Grenaa og Viborg den 18. febr. 1964. Otte kampe. Plakat fra Grenaa Egnsarkiv.

Peter var fra naturens hånd udstyret med underbid, et voldsomt underbid. Og der taltes om, at han havde solgt sig selv til medicinstuderende i Århus, fordi de skulle have noget specielt at arbejde med. Historien var selvfølgelig en "and". Det er denne her nu ikke: Den handler om Egon, en fanden-i-voldsk fyr fra Korsgade. Under et bal kontaktede han Peter i buffeten: - Du, Peter. Nu, du har skuffen ude, kan du så ikke veksle denne ti'er ...?

Festligt og folkeligt

Pavillonon var et festligt og folkeligt sted gennem 1950'erne og i ti-årene omkring. - Og Pavillonon var også stedet, hvor Grenaa bokserere kom. Pavillonons sal var byens største, og selv om en boksering er rimelig stor, var der alligevel plads til 2-300, måske flere omkring. Som engagerede publikummer. Utallige stævner holdtes i Pavillonon. Grenaa Bokseklub havde en del af sin storhedstid i 50'erne, og navne som Gerner Thomsen, Valdemar Poulsen (Vabbe), brødrene Sørensen (Orla og Erling), Brandt Jørgensen, Balle, Egon Holst Jensen og mange, mange flere trådte op. Med større eller mindre succes.

”Bondeknolden”

En af nævefægterne kom fra Vejlbj lidt uden for Grenaa. Han var bondesøn, men lignede ikke en sådan. Efter skolen arbejdede han på slagteriet, men det var ingen fast løsning - han ville videre, læse. Så se, hvad der skete. Af en eller anden grund dukkede han op i bokseklubben. Havde talent og blev omgående sat på holdet til næste stævne. Han indfrie de forventningerne, fik vel en halv snes kampe i den rød-hvide Grenaa-dragt. Han var en god tekniker, hurtig til bens, dertil venlig og høflig.

Langt, langt senere dukkede han frem i medierne. Da var han jurist. Vicepolitimester i Ålborg og senere politimester i Hobro. Kørte en række store sager, blandt andet en sag mod Ålborgs borgmester, sigtet for at have modtaget et badeværelse kvit og frit af en entreprenør, som havde

forretninger med kommunen. Han gik også ind i politik. Venstre. Og blev sidenhen landets forsvarsminister - den tidligere bokser fra Grenaa. Godt gættet: Hans navn er Svend Åge Jensby.

1. juledag med stævne og bal

1. juledag skulle det halve Grenaa se boksning. Det var tradition. Man sagde effektivt den gode julemad farvel, rejste sig fra bordet, gik ned i Pavillonen for at se øretæver, næseblod eller det, der var værre -! Og man skulle også til bal om aftenen.

Boksestævne
i Grenaa-Hallen I. Påskedag kl. 16.
8 tyske bokser fra BREMEN POLIZEI deltager

Lothar Romoth

10 KAMPE

Peter Gerber

HOVEDKAMPE

Fjervægt:	Lothar Romoth – Ralf Thomsen <small>Ndr. Sach. mester 1964</small> <small>Dansk mester 1964</small>
Weltervægt:	Heinz Langer – Per Carlsen <small>Ndr. Sach. mester 1964</small>
Mellemvægt:	Peter Gerber – Kaj B. Jørgensen <small>Ndr. Sach. mester 1964</small>

NB. kl. 20: stort sportsbal for medlemmer

Arrangør: G.B.K.

Boksestævne 1. påskedag 1964. Plakat fra Grenaa Egnsarkiv.

Her kunne man opleve, at bokserne endnu engang præsenterede sig. Nogle med ophavnede og blå øjne, andre med blodtud - og en enkelt viste engang tandsættet frem. Han havde i eftermiddagens stævne mistet et par fortænder -!

Tandbeskyttelsen var opfundet, men ikke alle brugte tandbeskyttelse, og det var før boksehjelmens tid. Havde det ikke været for den hvide trøje, så var sceneriet det samme, som når de professionelle i dag går i ringen.

Da Grenaa-Hallen kom til i slutningen af 1950'erne, flyttede bokseklubben sine stævner. Da var en ny generation af bokser undervejs. Nu var det ikke længere Gerner, derimod hans to knægte. Og ude fra Sundet kom en knøs ved navn Gert Barner Nielsen. Et trekløver, der både ville og kunne.

... På et tidspunkt valgte jeg at deltage i boksetræning. Ikke for at få ringdebut - langtfra, men for at få den optimale træning, så mit fodbold og atletik kunne bedres. Det var en oplevelse. En vinteraften fulgtes jeg med Erling Sørensen (Ævle) gennem byens skumle, mørke gader. Da vi havde løbet fem-seks

kilometer i vanvittigt tempo, havde jeg fået nok. Blev efterladt mørbanket og færdig - nærmest som en blæsebælg - et eller andet sted ude på Randersvej. Ævle fortsatte uanfægtet. Han havde et par timer mere nede i salen på Vestre Skole. Jeg mere end forstod, at man ikke kom sovende til succes som nævekæmper i bokseglade Grenaa.

Talenterne

Mindes en opvisningskamp i den gamle Pavillon. Fra FAK, Århus, kom Jens Andersen, et af tidens hotteste boksenavne - ja, måske den bedste - og mødtes med en mand fra København. Navnet er glemt.

Det er kampen ikke: De to stod vældig godt til hinanden, og sjældent er set så flot og eminent boksning i Grenaa. Jens Andersen blev senere udtaget til OL og var med i Melbourne. Her fik han et par kampe, inden han mødte sin overmand.

Jens Andersen fik sit bokseopdrag i Hadsund, der ligesom Grenaa havde glimrende talenter i 1950'erne. Derfor var der ofte Hadsund-folk med ved stævner i Grenaa - og omvendt. Mindes en kamp, hvor en Hadsund-bokser fik læsterlige klø, men gik tiden ud, selv om han var i gulvet flere gange og nærmest virkede som en gummibold ... Storhedstiden gav flere Grenaa-boksere landsholdsdebut, og man var en kende stolt, når sporten kom i 22-radioavisen - og der fortaltes, at Gerner Thomsen og Valdemar Poulsen begge havde vundet i landskampen mod ...

Knock-out-kongen...

Grenaa Bokseklub havde i en periode en særdeles hårdtslående herre, der ude i verden gik under navnet - knock-out-kongen. Noget var der om det, for Orla Sørensen, storebror til Erling (nævnt andetsteds), vandt over halvdelen af sine kampe på knock-out -! Det var ikke mange, der turde møde ham i ringen i en af de tunge vægtklasser. Uden for ringen var han en herlig fyr. Jeg så ham næsten daglig, når han i kedeldragt cyklede til og fra sit arbejde på havnen. Senere løb jeg ind i fru Sørensen uden at vide, hun var gift med Orla. Fru Sørensen arbejdede i mange år på Dagbladet Djurslands ekspedition på Torvet. ... Orla nåede som bokser landsholdet. Han var også jysk mester.

Boksernes Påskelørdag

OFFENTLIGT BAL KL. 20-1

Grenaa-Hallen * Pavillonen

NON-STOP
- alle tiders orkestre

Danmarkspremiere:
Grenaa Pigtråd
udfylder pauserne begge steder!

Populær billetpris 498

Husk boksestævnet 1. påskedag kl. 16

Boksebal påskelørdag 1964. Plakat fra Grenaa Egnarkiv.

Så gik den ikke længere - !

I eftersommeren 1963 dykkede grosserer P.S. Johnsen i Grenaa ned i lædermappen og investerede i mindst een aktie i Grenaa Folketidende - dengang markedsført på det østlige Djursland som EGNENS BLAD (se illustration). Investeringen var 100 kr.



Grenaa Folketidende havde i 1963 en aktiekapital på 250.000 kr., og aktien her er betalt med 100 kr. Storaktionær var bladets redaktør Verner Sinnbeck. Han havde samme år købt majoriteten på 150.000 kr. af fru Mary Andersen, enke efter den legendariske redaktør Gustav Andersen.

På den vis var Johnsen og en hel del andre med til at holde hjulene i gang på det skrantende dagblad. Johnsen må have vidst, at Folketidende havde det svært, og at det måske kun drejede sig om år, før bladet var indhentet af døden. Ja, måske kun om måneder.

Når man i dag læser, hvem der dengang tegnede EGNENS BLAD, så det ellers fornuftigt ud. Bestyrelsen var: Verner Sinnbeck, Anders Andersen, Petri Kruse, Vagn Andersen, Folmer Mors, J. Visborg samt et navn, der ikke umiddelbart lader sig tyde, men som kan være Henning Hansen. Sinnbeck var bladets redaktør. Anders Andersen var folketingsmedlem for Venstre, også minister. Petri Kruse var fremtrædende Venstre-mand. Folmer Mors, succesrig forretningsmand i byen. Vagn Andersen, journalist ved bladet og søn af den gamle redaktør, mens Visborg var bladets salgsdirektør. Henning Hansen var landsretssagfører i Grenaa.

Uanset navnene, - så var det i '63 en kendsgerning, at en arbejdsplads med næsten 90 år på bagen kørte på pumperne. Og blot to et halvt år senere, nemlig 24. november 1965, var det slut. Da udkom Grenaa Folketidende for sidste gang. De, der som P. S. Johnsen havde tegnet aktier i 1963, stod med et stykke værdiløst papir. De kunne lægge det hen i skuffen. Tage det frem ved lejlighed. Måske sige: - Det var ikke vor skyld, at det gik ilde. Vi gjorde, hvad vi kunne. Også da det kneb, bakkede vi op ...

Grenaa Folketidende forlod avisverdenen med et underskud på mere end 300.000 kr. Og i en artikel om dødsfaldet sagde likvidator, landsretssagfører Lars Pedersen, Grenaa, at "der i bedste fald kun bliver begrænset dividende til de simple kreditorer". Med andre ord: Det var ikke kun aktionærerne, der tabte indskuddet. Også leverandørerne m.v. fik en bet.

Også de ansatte, bladets meget trofaste, meget loyale medarbejdere, måtte ud og se sig om efter andre jobs. Enkelte fortsatte i sortekunsten. Andre skiftede fag. En del flyttede fra Grenaa osv. osv.



Lillegade i Grenaa. Bindingsværksbygningen husede Grenaa Folketidende. Billedet er fra 1959.

Når det fine tøj kom frem

Grenaa var gennem 1950erne en by, hvor man ofte så folk promenere. Mine bedsteforældre, Ditte og Ejnar Pedersen, gjorde det hver søndag i den trælse efterårstid. Hen på eftermiddagen trak de begge i det fine tøj, og så gik rejsen fra huset på Rosenvinges Plads op i byen. De gik ned ad Storegade og op gennem Lillegade. Eller omvendt. Så på vinduer. Hilste på andre promenerende. Vekslede bemærkninger eller faldt i snak, måske så meget, at de andre blev inviteret hjem på kaffe - og så kunne man lige tage et par kager med fra Lassens Konditori i Østergade - byens fineste.

Jeg kan stadig se mine bedsteforældre med hinanden under armen. Hun i pels (den havde nu set bedre dage), han i lang frakke og blød hat. - Et lidt underligt syn, for bedstefar så vi ellers aldrig i andet end arbejdstøj.



Brdr. Lassens Cafe- og Konditori og Bageri, Østergade, Grenaa. Før nedlæggelse og ombygning. Foto: Frank Pedersen 1982.

Andre, som promenerede i byens gader, kunne være frkn. Juul eller frkn. Dahl. Frkn. Juul hørte hjemme i Rosengade. Den ene frøken, Asta, havde job som bogholder på Grenaa Folketidende. Hun sad så hårdt på kassen, at den kun blev lindet, når det ikke kunne være anderledes. Måske fordi der ikke var noget i den. Bladet var skrantende, men klarede sig alligevel igennem år efter år.

Hun var selv, efter sin tid, en stramtandet dame. Der var vist ingen, der havde oplevet hende grine -!

Frk. Dahl havde deres hjem ude i Lynggården, og var begge

udearbejdende. Den ene som kasserer på slagteriet og med klæbehjerne som en computer.

Den anden frk. Dahl arbejdede i lige så mange år for Grenaa Kommune. Hun stod for incassoafdelingen og var som sådan frygtet som Fanden - i det mindste af en anden Folketidende-mand, Kolling.

Kolling havde mere end rod i sit personlige regnskab. Lønnen havde aldrig slået til, og Kolling gik hver mandag tiggergang blandt kolleger og andre: - Kan du ikke låne mig 20 kr. -? Du får dem på torsdag osv. osv.

Heller ikke hans udestående med den kommunale kasse var ajourført, og det var helt ad h... til, når frk. Dahl havde skrevet eller ringet og bedt ham komme.

Kolling var tavs som graven den dag, han skulle stille i palæet på Nytorv, men mere end een gang vendte han hjem. Med opladt sind og smil i skægget. - Jeg reddede livet, kammerat. Det er min omgang. Skaal -!

Kolling kunne være noget af en charmetrold, og med alle talenter i brug havde han måske charmeret sig til en mindelig afdragsordning med den kommunale "heks", frk. Dahl. Hvem ved -?

... Frk. Dahl var i øvrigt døtre af den gamle lærer Dahl på Fuglsang Skole.

Lærer Dahl var ikke tabt bagud af vognen. Det var hans døtre ejheller. Også på det humoristiske plan var det - efter sigende - et par meget sjove, meget spændende damer at være sammen med. I selskab var de eminente til at supplere hinanden og løfte selskabet op, så alle fik en fornøjelig aften. ... Måske også med en beretning om, hvordan denne Kolling nede fra Folketidende kunne snøre sig igennem, når han skyldte penge hos kommunen.

Sågerne, frue. Det skal ske. Det skal blive bragt ...

Ordene huskes tydeligt, selv om det er mange, mange år siden, de blev sagt. Nok i slutningen af 1950'erne. Da havde jeg en af flere bypladser - hos Nysser på hjørnet af Østergade og Rosengade - i Grenaa. Fru Nysser var venligheden selv. Altid. Altid til kundernes fordel. Det kunne være lidt svært for en bydreng i lømmelalderen at forstå. - Jørgen. Du skal lige en tur på Baunhøj. Fru Pedersen skal have et halvt kilo af de vaskede ... Jo, jeg forstod.



Gartner Alfred Wichmann, kaldet "Nysser", stående foran sin forretning i Østergade 13, inden ejendommen skal saneres. Ejendommen tilhørte fhv. avlsbruger Alfred Nielsen. Overtaget af Grenaa Kommune til sanering for gadeudvidelse og rundkørsel. Foto: Frank Pedersen 3.1.1970

tromle, der kørte frem og tilbage og hvis sider var beklædt med et stof, der mindede om sandpapir. Når man puttede kartoflerne i tromlen og startede maskineriet, som også skulle have en sjat vand, så kom kartoflerne på et tidspunkt i berøring med sandpapiret. Det sleb skallen af. Fluks havde man en "sag", nogenlunde ens af størrelse og flotte at skue.

Selv var han - Nysser - en herlig mand, der gerne morede sig over livets finurligheder og undertiden tog Jørgen-bydreng med i løjerne. Jeg havde en halv skolesommerferie som bydreng hos Nysser. En lærerig tid, der bragte en i kontakt med alle samfundslag, og som også gav social forståelse. F.eks. om drikkepenge. Fruerne på det fine Baunhøj betragtede bydrengen som forretningens forlængede arm. Her var der sjældent gevinst. Kom man derimod rundt med varer i arbejderkvartererne, faldt der jævnligt en skilling af.

Bokse-Nysser

Selv var Nysser - han hed i øvrigt Alfred Wichmann - en spændende person. Senere, i en anden "karriere", var han altid med, når Grenaa havde sine boksestævner. Når Gerner Thomsen eller Gerner to knægte eller Vabbe eller Egon fra Korsgade eller Balle skulle i ringen nede i Pavillonen. Da sad Nysser ved ringside. Passede gong-gong'en. Holdt øje med uret, så omgangene fik de længder de skulle have, nemlig tre minutter hver. Det var også ham, som mellem hver runde sagde: - Ringen fri, klar til 2. omgang osv. osv., hvorefter nævekæmperne fra hver deres ringhjørne rustede sig til at gå i kødet på hinanden.

De skrællede kartofler

De vaskede kartofler var de skrællede kartofler. Nysser havde nemlig anskaffet en maskine, der var alle husmødres drøm. Maskinen kunne skrælle kartofler ... Og hver anden kunde, der forlod Nyssers lille, men meget travle butik, havde en klar plastpose med skrællede kartofler i hånden. De så flotte ud, kartoflerne. Nærmest hvide, indhyllet af vandperler fra selve skrælleprocessen. En salgssucces, der gik hele byen rundt. Også hos de fruer, som i sidste øjeblik før lukketid fandt ud af, at de ikke havde kartofler nok til dagens måltid. En opringning, og Jørgen-bydreng var undervejs. Til Baunhøj, halvvejs til havnen, til Århusvej eller Randersvej. Jo, benmusklerne blev rørt i en grad, så der ikke var alverdens krudt tilbage, når dagens sidste forretning var besørget og friheden vinkede forude.

Nyssers lille maskine havde sin plads i gården. Det var en ret stor elektrisk sag. Maskinen var indvendig forsynet med en

Tranfabrikken

Jeg havde også ladet mig fortælle, at Nyssers far havde været en såkaldt gullaschbaron - og at Nyssers barndom havde været så eksklusiv, at han kørtes i skole i vogn med heste foran og kusk på bukken ...

Det fortalte Nysser nu aldrig noget om, men andre kilder kan berette, at Grenaa under den første store krig, den mellem 1914 og 1918, havde en mand, C. Wichmann, der slog sig op på at sælge såkaldt gullasch til de krigsførende parter, vistnok mest til Tyskland. Wichmann havde sin fabrik på Grenaa Havn, tæt ved det daværende Bredstrup Kalkværk. Virksomheden var kendt som Tranfabrikken.



Alfred Niensens hjørneejendom på Rosengade-Østergade 13, inden sanering. Foto: Frank Pedersen 2.1.1970.

lille skrift - læses, at en af nævefægterne var Alfred Wichmann - den Alfred, alle siden kom til at kende som hele Grenaa's Nysser. Manden, der også havde succes som handelsgartner og som en slags Livsens Ondskab i sin karakteristisk af det nettede borgerskab. Nysser havde nemlig også blik for livets sociale sider, ikke mindst når fruene gjorde sig til i hans forretning og gang på gang krævede særbehandling.

Nysser var ikke ræd for at sige sin mening, og som oftest slap han godt fra det.

Nyssers datter, Rise, er fortsat i familiens fodspor, men i en lidt anden boldgade. Hun og hendes mand, Bent, har i flere år drevet restauration/cafe og salg af vin fra en smuk ejendom i Storegade. Ejendommen blev i sin tid bygget til "Spare-, Låne- og Diskontoinstituttet for Grenaa og Omegn", byens ældste af slagsen. Året var 1889. I 1950'erne var det lange navn erstattet af det mere mundrette "Sparekassen for Grenaa og Omegn", og det var en anden generation af sparekassefolk, der havde deres dont i stilige lokaler. Direktøren var Allermann. En kraftig, skaldet herre, som havde ord for at være striks og ikke tålte overtræk. Også en ung udgave af Knud Erik Sørensen (KES) hørte til blandt de ansatte.

Jeg havde min gang i sparekassen med mellemrum. Satte fem og ti kroner ind, når der var plads i budgettet, og kan stadig, her 50 år efter, genkalde stemningen, fra man gik ind fra gaden, til man

Der må have været en del penge i det såkaldte tran, for Wichmann førte stort hus, men havde også en social side: Når teaterselskaber i sæsonen kom til Grenaa og spillede på Skandinavien, så skete det, at de første tre rækker var solgt forlods - til Wichmann fra havnen. Dvs. til Tranfabrikkens ansatte. Byens bedsteborgere måtte nøjes med fjerde eller femte eller sjette række. Eller også blev de væk, for det hed sig, at når Tranfabrikken kom, så stank det af tran overalt.

Apropos Nysser, som i ovenstående er fremstillet som manden, der ved bokseklubbens stævner sad ved ringside og passede gong-gong'en, så er historien også, at Nysser i sine grønne år selv var bokser.

En af illustrationerne i en artikel viser en plakat fra de gode, gamle boksedage i Grenaa. På programmet - og med meget

stod i det store ekspeditionslokale. Først skulle man forcere en trappe med fire-fem trin, herefter gennem en svingdør. Lokalet var stort - og dybt. Linoleum på gulvet, men en type, der var behagelig at gå på. Det virkede som om man sank i.

Lokalet var lyst over i det brunlige, og folk var venlige og imødekommende. Når sparekassebogen var afleveret, blev der sagt "et øjeblik". Så gik medarbejderen ned til sin pult, skrev beløbet ind, dog ikke med pen eller blæk, hvorefter man i kassen betalte med den aftalte seddel, efter at ens navn var råbt op. Det duftede anderledes i sparekassen end andre steder. Duften var venlig, måske en smule tung.

I 1936, skriver Carl Svenstrup i sin byhistorie, blev ejendommen bygget om. Man indrettede et mægtigt boksrums i kælderen. Nutidens kælder er fyldt med vin og andre gode sager. Dengang i 1950'erne var stedet til værdipapirer og aktier og kontanter, og var man investor, måske spekulant, og passede selv sine papirer, kunne man få adgang til boksen i det allerhelligste og sidde i fred og ro - og klippe kuponer. Bagefter kunne de samme kuponer, sjældent større end et otte kr.s frimærke, ombyttes til rigtige menneskepenge oppe i kassen ovenover. Jo, der var Matador over det –



Nysser ved sin frugt- og blomstertrækvogn på den ny parkeringsplads ved Torvet efter at være flyttet fra sin forretning i Østergade 13. Foto Frank Pedersen 17.10.1970

Da Ungarn blev slågtet

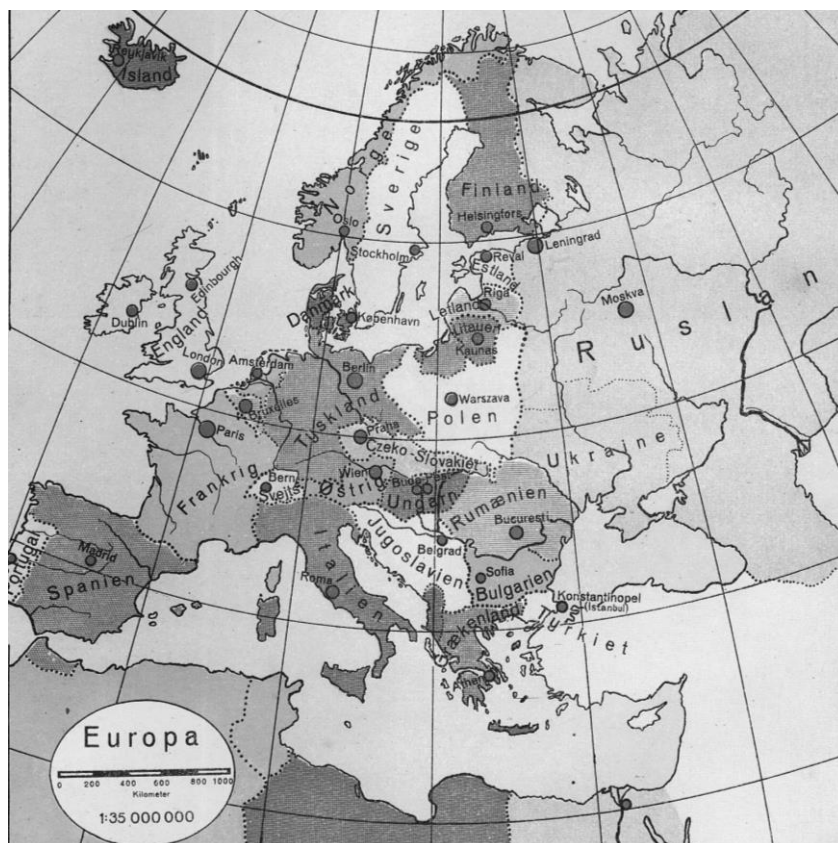
Alle husker opstanden i Ungarn i 1956. Og alle husker, hvordan russiske tanks i to omgange rykkede ind i hovedstaden Budapest og ryddede gaderne, så der var lig overalt ...

Herhjemme vakte den ungarske kamp mod overmagten voldsomt røre - der snakkedes og diskuteredes, og på tv var der landsindsamlinger til fordel for ofrene. Bagefter stod verden med et flygtningeproblem. Hvor skulle de hen, alle de ungarere, der nåede at flygte -? Vi sagde herhjemme ja til at modtage 1000. Ikke just noget imponerende tal, men regeringen havde talt på knapperne og mente, det var nok, som Danmark dengang så ud efter den tyske besættelse.

To af de 1000 ungarere, et ægtepar godt op i årene, kom til Grenaa. Manden ansattes på dampværket, og han og konen flyttede ind i en af fabrikkens lejligheder på Østerbrogade.

Det hed sig, at manden havde været boksetræner for det ungarske landshold, og hvad var så mere naturligt end at spørge, om han ikke kunne hjælpe den lille, men ret ambitiøse klub i Grenaa. Det gjorde man så - og manden sagde ja. En tid stod han i spidsen for klubben som træner, men holdt op af grunde, jeg ikke kender. ... De to ungarske flygtninge, mand og kone, kunne i flere år ses i gadebilledet. Arm i arm. Og man var ikke fri for at tænke:

- Hvordan har de det -? Hvordan befinder de sig blandt lutter fremmede -? Hvordan har det været at måtte sige farvel til alt det kendte, dernede i det store land, som russerne og deres lakajer herefter styrede med hård hånd i mange, mange år. Ja, helt frem til slut i 80'erne.



Skolekort over Europa. Kortet er fra "Geografi og Atlas For Folkeskolen". Udgivet i 1938 på Jul. Gjellerups Forlag. Læg mærke til de ændrede grænser i dag. Blandt andet mellem Finland og Rusland ved Leningrad samt mellem Polen og Tyskland.

Jo, den var Ferm

For ikke længe siden havde jeg min gang i nogle kælderlokaler. En dag blev jeg opmærksom på en skæg tingest ovre ved væggen: En tingest til at stryge duge, håndklæder og den slags på. Men det, der interesserede mest, var nok navnet: Der stod FERM på den.

Med Ferm er vi tilbage i nostalgis verden. I 1950'erne. Da fandtes en virksomhed i Ulstrup ved Randers. Den lavede maskiner af en slags, man ikke havde set tidligere, og maskinerne kom til at gå deres sejrsgang over det ganske land på få år. Ferm var en vaskemaskine, som blev danske husmødres drøm. Ikke længere noget med vaskebaljer, gruekedel, masser af varmt vand - og flere dages knokleri i røg og damp i kældre, udhuse, baghuse m.v. Heller ikke længere noget med næsten



- Og så stod der Ferm på den. Den gamle, men stadig fuldt effektive Ferm, der pludselig dukkede op i kælderen. Det var nostalgi fra 1950'erne og 1960'erne.

ingen familiebespisning, - fordi mor havde travlt og derfor ikke tid til at klare de faste madplaner. Man måtte skytte sig, som man bedst kunne, når mor vaskede.

Ferm fra Ulstrup var intet mindre end en sensation i tiden. Maskinen var lille og rund - og tung som bare pokker. Men det var en husmoderlig landvinding, og vore mødre var henrykte. Efter datidens forhold har den sikkert været temmelig dyr, for det var de færreste, der anskaffede sig en

til eget brug. I stedet gik man sammen i kollektiver, før det ord vist var opfundet. Fem-seks eller flere slog sig sammen om een maskine. Så gik den på omgang. Den femte og sjette i måneden vaskede fru Sørensen, en dag senere stod den hos Nielsens osv. osv.

Kollektiv

I min familie var man med i et kollektiv - eller andelsselskab - hvor hver bidrog med et engangsbeløb til at købe maskinen for. Når man så havde brugt den, betaltes f.eks. 1 eller 2 kr. til kommende reparationer eller andre udgifter. I vort kollektiv var der flere enlige brugere, oftest enker. De havde i sagens natur mere end svært ved at hente og bringe den tunge maskine, så det blev ofte en sag for min far (eller dennes håbefulde søn). - Du kunne vel ikke, Knud?

Spørgsmålet lød uafladeligt, og Knud som den venlige, imødekommende mand han var, svarede "jo, selvfølgelig". Derfor blev det ofte fatter, der trak rundt med maskinen. Den stod i en lille vogn, lavet til formålet. Fatter hadede al den flytten omkring af ærligt hjerte, men kunne ikke sige nej. -

Med tiden blev maskinen så en opgave for knægten - han skulle lære at bestille noget - og det var noget af en sag at få den bakset gennem kælderskakter og ind gennem smalle rum til vaskekældre. Et par dage senere gik det modsat. Belønningen kunne være alt fra nedfaldsæbler med orm i til chokolade eller en skilling til sparebøssen. Ferm-maskinerne var trofaste og arbejdede godt. Med tiden blev de bedre - og (ikke mindst) lettere. Og de kunne nu udstyres med ting og sager, der gjorde det husmoderlige vaskeri endnu mere venligt. ... Som sagt kom der også en strygerulle til. Årgangen på den, der satte denne historie i gang, kendes ikke. - Men mon ikke, at det har været begyndelsen af 1960'erne?

Og apropos maskinen i kælderen 2011: Vi prøvede den af. Tog et par velvoksne duge med. Tændte maskinen, satte dugene i, trådte på pedalen. Alt fungerede. Dugene blev ligeså flotte som gamle dages strygekoner kunne præstere!

- Ikke dårligt af en maskine i den alder.

Gøgl og ringridning og flotte piger

For en del år siden lavede gøgleren Erik Clausen filmen "Cirkus Casablanca". I den - og mellem alle de andre skæve eksistenser - medvirker Leif Sylvester. Han er den stærke mand i cirkus, men han kan også stoppe søm op i næsen, så de (næsten) forsvinder. Og så har han en stille, lun, forsagt, selvudslettende attitude ...



Professor, dr. Philurius Christian Tribini. Kendt gøgler, hvis borgerlige navn var Christian Nielsen, men som siden engang i 30'erne kaldte sig Tribini. Det medførte jævnligt visse misforståelser og postforsinkelser, når postbudet ikke anede, hvad han skulle stille op med forsendelser til en vis Chr. Nielsen, som myndighederne – særlig skattemyndighederne – sendte skrivelser til. Der blev søgt flere gange om navneforandring, men alle blev afslået. Sidste udvej var et brev til Hans Majestæt, som forstod, og siden den tid har han heddet Tribini. Tribini kunne opleves på markedspladser rundt omkring i Danmark. Særlig i 50'erne.

Øvrigt også læse på plakaten, men så havde fatter derhjemme en forklaring om, at det kun var skrevet, fordi det skulle lokke husarerne ind. Husarer havde vi nu ikke mange af i Grenaa. Det var jo folk, der sad på hesteryg. Det var nok ringriderfestens ryttere, der tænkte på ...! Jo, goddaw do.

Clausen, derimod, er den store mand. Han, der kan alt. Snakke som et vandfald. Lægge den ene underskønne kvinde ned efter den anden - og slippe godt fra det. Næsten hver gang.

Clausen vil udvikle cirkus. Heri indgår en kanon. En kanon til mennesker, - og det bliver så Sylvester, der skal kravle ned i hullet og lade sig skyde ud. Som den store kanonkonge, forstås ... Det er ikke noget for Clausen. Slet ikke. ... Sylvester er nu heller ikke meget for det. Specielt da sælgeren, som har passet kanonen i 30 år, fortæller, at han har overlevet tre kanonkonger -!

Dødsensfarligt

I Grenaa, i 1950'erne og sikkert længe efter, havde Forsvarsbroderforeningen noget, der hed ringriderfester. Den, festen, handlede også om ringridning, men når gøglet år efter år kørte frem, var der et par gange en kanon med. Jeg mindes at have set en mand blive skudt ud. Han landede et halvt hundrede meter borte i et udspændt net. Sprang let og elegant ned på grønsværen og tog imod folkets hyldest. Vi knægte havde forinden hvisket om, at han kunne risikere at komme i klemme i kanonløbet. Så ville han ende som plukfisk. Og vi havde hørt voksne snakke om, at for hver gang, han lod sig skyde ud, blev rygøjlen et par millimeter kortere.

Hvad det sidste betød, vidste vi ikke. Måske ville han med tiden dø af det -? Men vi var sikre på eet: Det var dødsensfarligt - det, kanonkongen havde gang i.

Det sidste - at det var farligt - kunne vi i

Dødsdrom

Anyway. Gøglet nede ved Pavillonen, nede i Anlægget, ved Forsvarsbrødrenes fest, handlede om alt muligt.



Dødsdrom opstillet ved et tivoli i Lemvig.

Der var f.eks. år med dødsdrom. Folk med hang til eventyr kørte på motorcykel rundt i en høj, rund kasse. Indimellem lod de cyklen passe sig selv, mens de fortsatte med at køre rundt. Så tog de tøj af, viste kæmpemuskler og tatoveringer. Ofte havde de en pige med. Gerne blondine. Også hun kunne lidt af alt. Det hed om genren, at "det var med livet som indsats og døden som ledsager ..."

Der var karrusel og skydetelt og en vogn med honningkager fra Brødremenigheden nede i det sønderjyske. Der var gynger og spillebuler og enarmede tyveknægte, tombola, telte med ølservering og en hel del mere.

Gerne om søndagen var der underholdning fra blokvognen. Måske var det Pallis Tivoli, der havde forlystelserne. Ejeren selv havde ikke rigtige tænder som os andre. Hans tænder var af guld -! Det vakte opsigt. Han sørgede for, at vi fik set Raquel Rastenni, Lille-Palle, måske Lilly Broberg. Vi kendte dem alle fra Kino eller Giro 413. Så var festpladsen brølende fuld af folk.



Dødsdromrytter Michael Larsen med en løve i sidevognen. Når sidevognen med løven kom op over de skrå brædder og skulle køre lodret, sprang løven af. Årstal omkring 1948.

Ingen bovlam krikke

... Og så var der ringridning - ikke at forglemme. Det var nu ikke noget, der sagde os knægte ret meget, men jeg fik da indimellem lov at samle ringe op, som rytterne missede. Det store spørgsmål hvert år var: - Hvor mange ryttere er til start -?

Det meste af tiden 20-30, og det var alt, alt for lidt at holde fest for. Sagde folk.

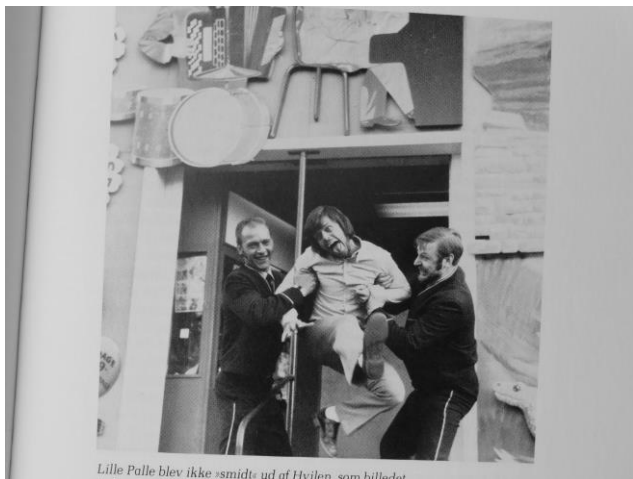
Rytterne kom fra landbruget ude omkring, men enkelte byfolk havde også sneget sig med, og her tænker jeg på frk. Nicolajsen, som godt nok stammede fra Kejsegården ved Ålsø, men som i hele sin optræden var mere bybo end landboer.

Hende kendte alle. Om ikke andet så for den enorme hestehale. Hun havde altid interesserede hanhunde løbende efter sig - og det kunne vi knægte godt forstå. Hun var flot til hest. Hun red ikke på nogen bovlam krikke, som visse andre gjorde.

Fatter var medlem af Forsvarsbrødrene. I nogle år havde han tjansen som kontrollør. Sørgede for, at folk holdt sig uden for indhegningen. Et år solgte han billetter ved

hovedindgangen. Han var koksgrå i hovedet, da han vendte hjem sen aften. Det havde været lidt for meget for den følsomme mand. Nogle dage senere skrev han en artikel til Grenaa Folketidende om at sidde og sælge billetter - og hvad det førte med sig. Den, artiklen, grinte folk hysterisk af.

Det var lykkedes at trække nogle linjer frem, som folk syntes var underholdende - og det fik han megen ros for. Jeg, knægten, kroede mig også i hans succes - det var ikke andre fædre, der fik lov at skrive i lokalavisen. Ja, det var sådan, at artiklen i familiesammenkomster og ved andre fester var et fast indslag at kommentere på, selv år efter. Det var jo før TV. Det var dengang, folk læste avis. Og - ikke mindst - huskede, hvad de havde læst, for der var langt mellem fornøjelserne –

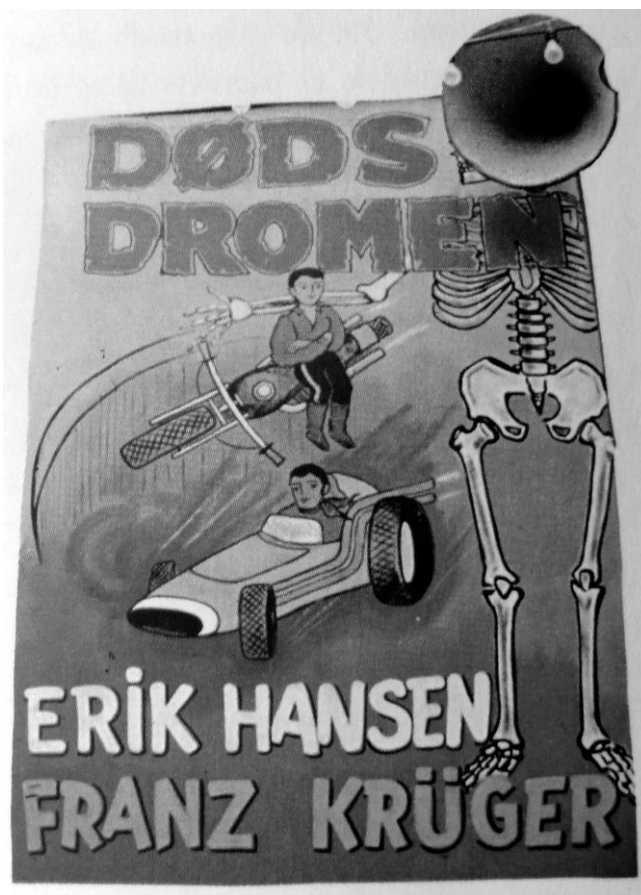


Lille Palle blev ikke smidt ud af Hvilen, som billedet

Lille Palle i Bakkens Hvile. Her optrådte han med succes i mange år i 70erne og 80erne, men han kom blandt andet også til Grenaa



Gammel plakate med den danske tryllekunstner Edmund Renk, der opnåede verdensberømmelse. Her var der også en kanonkonge, men det er Renk, der fyrer kanonen af og lader en anden være kanonkugle.



Plakat

Da Grenaa havde to biografer

Man kan ikke skrive Grenaa-erindringer fra 50erne og begyndelsen af 60erne uden at komme ind på Kinos betydning for et ungt menneske med opladt sind og videbegær. Kino var en del af livet i de år. Både for mig, men sikkert også for hundredvis af andre grenaaensere. De kom i biografen tidligt og silde - det var jo før TVs tid. Eller rettere: Før TV blev en del af vi danskeres hverdag.

Grenaa havde på den tid to biografer. Nede i Storegade lå Bio. Privatejet (tandlæge Hammer). På Torvet havde vi Kino, indrettet i salen til det hedengangne Hotel Skandinavien. Kino var ejet og



*BIO Storegade. Privatejet af tandlæge Hammer.
Foto: Grenaa Egnarkiv.*

drevet af kommunen, og det kunne man nok undre sig over, -men forklaringen var (vistnok), at borgmester Aksel H. Hansen (S) havde en ide om, at kulturen skulle tilbydes alle. Vel at mærke til en pris, alle kunne betale.

Da jeg begyndte at gå i Kino, kostede en børnebillet 50 øre. Senere steg den - uforskammet - til 60 øre. I den anden biograf var man nødt til at følge trop. Det betød, at vi Grenaa-knægte kunne opleve alle glade, gode, fornuftige film to steder, uden at det kostede kassen derhjemme. I begyndelsen var det fatter, der spenderede. Det var han nu ikke meget for, - og alt efter hans humør kunne det tage fra ti minutter til et par timer at lokke pungen af muldvarpeskind frem i lyset og finde

de to 25-ører. Da jeg selv begyndte at tjene til dagen og vejen som bydreng, stik-i-rend-dreng og avisbud, slap jeg for at ligge på bedende knæ med himmelvendte øjne. Jeg kunne selv punge ud - og jeg kunne gå så tit, jeg ville.

Piccolo

I konfirmationsalderen fik jeg jobbet som piccolo i Kino. Jobbet var ulønnet, men alligevel fedt, for jeg havde gratis adgang til alle film. Piccoloen viste folk deres pladser, hvis de ikke selv kunne finde dem. Slukkede lys. Åbnede døre. Hjalp med at skifte plakater og billeder i udhængsskabene osv.

Da jeg tiltrådte, spillede Kino Morten Korch-filmen "Flintesønnerne". Den gik i 14 dage, og jeg så samtlige forestillinger. Kunne filmen udenad til sidst.



*Østergade 1b. Øvlesen Foto
Udlånt af Grenaa Egnarkiv*

Kino var et lille, hyggeligt teater med omkring 250 pladser. Det åbnede i 1947, og meningen var, at det kun skulle køre kort tid i Skandinavien sal, - fordi det skulle flyttes ud til Østergade 7. En faldefærdig ejendom, kommunen havde købt med nedrivning for øje. Helt sådan gik det nu ikke: Efter krigen var der mangel på materialer, og det - og andet - gjorde, at det først var hen mod slutningen af 1950erne, at det ny Kino kunne tages i brug.

Det blev til gode år med det gamle Kino. Biografen var indrettet efter forhåndenværende søms princip, og havde man haft brandtilsyn som i dag, så var det blevet lukket efter første

forestilling -! Tilstrømningen var så stor, at der oftest var fulde huse. Når det skete, kunne der skabes ekstra pladser ved opstilling af stole. Oftest stod de sådan, at de blokerede udgangene -! Bag lærredet havde man et ældgammelt fyr, der hostede og stønnede. Sendte røgskyer ud over publikum, så de knap kunne se filmen og dermed gik glip af Hopalong Cassidys ridt over prærien med fæle, flitsbueskydende indianere i baghjul. Alle levede med det osende fyr - og det gik alligevel.

Familieforetagende

Kino var dengang noget af et familieforetagende. Fatter stod en del af tiden ved døren som kontrollør og var udstyret med en kasket så flot og prangende, at han kunne have optrådt som elsker i en operette. I forhallen havde moster Laura sin minimale kiosk, hvorfra hun solgte slik. Når hun ikke var der, passedes biksen af farmor. Så var der Karen og fru Nielsen i billetlugen og i operatørrummet flere andre, deriblandt Emil Hansen, borgmesterens bror. Også her havde fatter sin gang, men med mellemrum. Han var operatøraftløser for alle. Personalet havde det fint-fint med hverandre og kom sammen indbyrdes på kryds og tværs. En gang om året var Kinos personale så på udflugt. I en af havnebusserne gik turen ud i fædrelandet til kendte og ukendte steder - biler var knap opfundet dengang - og vi knægte så frem til disse ture. Det var et af årets absolutte højdepunkter.



*KINO Torvet i det hedengangne Hotel Skandinaviens.
Øvlesen foto udlånt af Grenaa Egnsarkiv*

Suppe på gulvet

Engang endte udflugten med spisning på et meget, meget flot sted nede ved Silkeborg. Vi skulle have suppe. Ud til køkkenet var en svingdør, og tjenerne vimsede ind og ud. Uheldet ville, at en tjener med suppeterrin stødte sammen med en ditto i døren, så terrinen gled ham af hænde, endte på gulvet, hvor den knustes -!

Synet var fantastisk -! Vi knægte skreg af grin. De voksne tyssede, men i det skjulte morede de sig også kongeligt, selv om middagen blev noget forsinket.

Kinos popularitet var så stor, at der ofte spillede fire gange om søndagen: kl. 16, kl. 17.30, kl. 19 og kl. 21.00. Klientellet var yderst blandet - fra en prins af blodet, Ingolf, under landbrugsuddannelse på Meilgaard, til de skægge typer fra plejehjemmet i Dalstrup. En af dem havde engang løst billet til tre forestillinger en søndag. Han vidste så ikke, hvad han skulle bruge tiden mellem 17.30 og 19.00 til. Han fik fribillet til den fjerde forestilling - og var lykkelig. I 1958 kom så det nye Kino, altså den nuværende biograf i Østergade 7.

Biografdirektøren stod altid inden for døren og bød velkommen til. Og man sagde, at "Grenaa havde det eneste teater med en bajer inden for døren" ...?

Direktøren hed nemlig Sv. Beyer. Han var en ualmindelig flink mand.

Fatter havde mange jobs, dengang i 1950'erne. Som sagt var han en del af Kinos stab. Han tog mod billetter ved indgangen (kontrollør), men som afløser. Samme status havde han i operatørrummet. Og så passede han for det meste den rejsende del af Kinos virksomhed. Det skal forstås sådan, at Kino ejede en større fremviser, der kunne vise de fleste film. Apparatet var mobilt. Det stod i en kasse, og så kunne det fragtes ud i forsamlingshuse, på kroer og på skoler. Det havde fatter gode år med. Vi andre i Østergade 33 havde det også, for vi nød godt af de film, som folkene ude på landet havde set en aften eller to forinden.

Når fatter rejste ud, skete det som regel med taxa. Turen kunne gå til Balle eller Gjerrild, måske til Hyllested eller et eller andet sted ude på Mols. Her blev apparatet så pakket ud og stillet op - og filmen sat i. Sluttet til nærmeste stikkontakt - og hvis det ellers virkede, så kunne forestillingen begynde. Oftest var forud indlagt en generalforsamling, måske et foredrag, gerne politisk, og så kørte filmen, efter at forsamlingen havde drukket kaffe. Det kunne let blive hen ad midnat, før fatter var hjemme igen.

Filmene var oftest af den lettere, underholdende art: Fy og Bi, Harald Lloyd, De tre Træmænd, Gøg og Gokke osv. osv. Næste aften, hvor fatter havde fri, riggedes apparatet oftest til i stuen på Østergade 33. Da blev filmen vist for os og alle de legekammerater, som kunne stuves sammen. Det blev han ikke mindre populær af. Det var skide skægt -!

Fatter var ingen ørn til teknik. Hans efterslægt er det heller ikke. Givet har han haft søvnløse timer, inden han skulle af sted. Meget kunne gå galt. Derfor rejste han altid ud i selskab med forlængerledninger af alle typer, - for duede den ene kontakt ikke, så var der nok en anden et andet sted.

Det skete også, at filmen "knækkede". Så skulle der limes osv. osv. Når taxaen kom for at samle filmoperatøren op, sad ofte en fremmed på bagsædet: Foredragsholderen.



KINO Østergade

I de år hed Grenaa-kredsens folketingsmand Simon From (v). Med ham havde fatter et fortrinligt samarbejde. Han talte, så folket forstod, og han vidste også, hvornår han skulle holde inde. Når forsamlingens hoveder begyndte at nikke, så var tiden inde. Forsamlingen var oftest landmænd, der havde været tidligt oppe. Nu sad de bænket i et forsamlingshus, hvor en enorm kakkelovn bragede løs og efterhånden skabte middelhavstemperatur. Det fik søvnen til at melde sig.

Ved en enkelt lejlighed sad en anden i hyrevognen. Det var ikke Simon From, - men noget så fint som landets finansminister. Han hed Thorkil Kristensen (V), men alle kendte ham som "Thorkil-livrem", fordi han ikke gav ved dørene og i stedet spændte samfundshusholdningen ind. Det vidste vi

unger nu ikke noget om. Vi var i stedet vildt benovede over, at far skulle af sted med så fin en mand - og så var han oven i købet professor. Det kunne ikke være finere. Der var noget at prale med i skolen bagefter -!

Krigere i familien

Det kom bag på mig, da fatter for mange, mange år siden fortalte, at vi har haft krigere i familien -! Og at een, måske flere medlemmer af slægten, havde båret våben for fædrelandets skyld. Fatter kunne bevise det: Han halede to krigsmedaljer frem. Den ene fra den første Slesvigske Krig – den a. mellem 1848 og 1850 - og den anden medalje fra samme krigs største slag, nemlig Slaget ved Isted, sommeren 1850. - Nu kan du får dem her, sagde fatter. - Så kan du måske finde ud af, hvem der har båret dem og så fortælle efterslægten, at der har været helte blandt vore forfædre.

I skrivende stund en klar tilståelse herfra: Jeg har ikke fundet ud af mere om slægtens helte. Må alene støtte mig til familiekrøniken. Den kan være nok så spændende, nok så interessant og nok så underholdende, men et historisk faktum er den næppe.



Krigsmedalje fra den første Slesvigske Krig - den mellem 1848 og 1850.

Tipoldefar var en gammel mand, da han fortalte den meget unge Knud Pedersen historien. Fatter syntes, han var en underlig særling, fordi han brugte lommeørklædet anderledes: Han harkede alt fra næsen ud i lommeørklædet. Pakkede det herefter sammen og gemte det i lommen. Mage til svineri.

Det, han gemte, var nu en skrå. Så kunne den spares. Tages frem igen, når lysten kom. I den retning - sparelysten - har familien nu ikke ændret sig synderligt -! Det var den krigeriske del af familien Pedersen.

Ikke en af de berømte...

Historien handler om min tipoldefar. Han hed Lauritz Chr. Sørensen. Han var en helt, ikke en af de berømte fra sund og bælt, men en ganske almindelig landsoldat, der sikkert gjorde, hvad han fik besked om, og tillige var så heldig, at der ikke var bud efter ham. Han overlevede. Endte sine dage i Grenaa. Døde her som 92-årig og stedtes til hvile på kirkegården. Hans sidste adresse var Storegade 46, og han døde omkring 1930.

Fatter huskede ham. Søgte at få ham til at fortælle, men han vendte tilbage til den samme historie. Gang på gang. Historien handlede om to hære, der lå over for hverandre. I skyttegrave. Tyskerne til den ene side, danskerne til den anden. En tysker rejste sig op. Tog bukserne ned, viste danskerne sin bare r ...

Det skulle han nu ikke have gjort. Det var så provokerende, at en af danskerne brændte ham et skud - og med et højt vræl gled den bukseløse tysker tilbage i sin skyttegrav. Ham hørte de ikke mere til.



Påskeøndag den 23. april 1848 stod slaget ved Slesvig. Under kampene fik ritmester Würtzen ordre til med 1. eskadron af 6. dragonregiment at aflede fjendens opmærksomhed i Hærvejs-byen Husby for at redde to danske kanoner. Ritmesteren sprængte i spidsen for sine fynboer frem gennem det prøjsiske fodfolk og tilbage igen og løste opgaven. "Møje med at standse sine brave dragoner, der, skjøndt Døden ventede dem ved hvert Skridt, dog ville fremad..."

Den dannede del

Den anden del er anderledes "dannet". Den skyldes Niels Grunnet, der var radiojournalist under 2. Verdenskrig, og som dykkede ned i historien, da han havde tid. Vi i Pedersen-familien er nævnt i hans slægtshistorie. Grunnet påviser, at vor stamfader var Anders Sørensen Vedel, der var Frederik den IIs hofpræst. Han fik i kongens ligprædiken sagt noget i retning af, at havde majestæten været mere mådeholden med de våde varer, så havde han levet længere. Anders Sørensen Vedel slap fra ordene, uden at miste hovedet. Han fik sin mindestøtte i Ribe Domkirke.



Ved Husby. Her faldt syv fynske dragoner, da ritmester Würtzen reddede de to kanonerer

Krig eller ej, - så legede vi knægte fra 50ernes Grenaa også krig indimellem. Det foretrukne sted for udfoldelserne var Baneskoven, en samling træer på en halv tønne land. Baneskoven er for længst forsvundet - og det er en skam. Mage til legeplads fandtes ikke i Grenaa. Baneskoven lå ud til Østerbrogade og grænsede op til DSBs arealer og med gasværket i baggrunden. I dag er jorden inddraget til bowlingcenter og telefonjendom, men dengang for så mange år siden genlød området af kåd leg for hele områdets unger. En tumleplads for Vorherre.



24.juli 1850. Dagen før Istedslaget, kamp ved Helligbæk. Her såredes sekondløjtnant Nordberg.

Ambulancefolkene bar ham tilbage. Båren gik itu, og de efterlod ham i Stendrup Skov, siddende op ad et træ. Her døde han og blev begravet. - På egekorset står: "Kong Frederik VII folkekjære satte dette minde". - Tegning fra bogen "Et sekel svandt - tegninger fra Sydslesvig" udgivet i

Når vi er på de kanter og står foran busten, kan man som Pedersen-fan godt rette ryggen og være en kende stolt. Han var utvivlsomt en dygtig knægt - denne Anders, der lagde grunden til familien. Lige siden er det gået jævnt tilbage, men det er jo ikke noget, vi snakker højt om. Så hellere læne sig tilbage og sige, at vi er krigere af Vorherres gunst - og at vi er kongelige. Næsten da, for vi stammer fra Anders Sørensen Vedel, Frederik den IIs hofpræst. - Hvem, spørger folk. Jeg har endnu ikke mødt en eneste, der er faldet bagover af betagelse. Heller ikke, når jeg fortæller, at hans buste står i Ribe Domkirke.

I en Lille-Per-film havde vi set Per blive ramt af en pil. Det havde nok foruroliget os, men ikke mere, end at unge, selvsåede træer snart efter blev til buer og pile. Buen oftest spændt med et stykke sejlgarn, som den ugentlige pakke fra Brugsen i Lillegade havde holdt sammen. Så skød vi på og efter hinanden.

Det var sjældent, vi ramte, for trærsikkerheden var elendig med den slags legetøj. Vi øvede og øvede, men lige meget hjalp det. Nogle plagede forældrene om en rigtig bue med pile til, for de kunne købes hos Facius i Lillegade eller hos Krølle på Torvet. Krølle havde også navnet Ehrenreich, og vi forstod ikke, hvorfor vore forældre kaldte ham det, - for han var da pilskadet, samme Ehrenreich -! Omkring bue og pile var vore forældre sindige folk. De fandt den slags farligt. Og mange havde jo også set, hvordan det var gået Lille-Per i filmen, selv om han slap fra uheldet med øjet i behold og kunne nøjes med et stort plaster, som dækkede skudhullet ... Heldigt for det.



Istedløven. Røvet i 1964 og opsat i Lichterfelde, Berlin. Derefter tilbage til Danmark og opstillet i Tøjmuseets gård i København. Efter megen debat opstillet i Flensborg.

Chokolade fra himlen

En sommer med masser af sol og ingen skyer kom et fly - måske helikopter - ind over Grenaa. Det var weekend. Vistnok søndag. Bragende varmt, for fatter gik derhjemme og ordnede forskelligt. Han havde kun badebukser og en undertrøje, hvid, på. Pludselig så vi et eller andet dale ned fra flyet/helikopteren. Hvert lille stykke var forsynet med faldskærm, så det gik forholdsvis langsomt ned gennem luften. Vi vidste også, hvad der var under hver faldskærm.

Grenaa havde byfest i omtalte weekend, og som en del af showet skulle uddeles chokolade - og det var denne chokolade, der nu "udskibedes" fra luften. En af pakkerne endte i området, hvor mine bedsteforældre boede. Vi lokaliserede den til området omkring H. P. Rosenvinges Plads, ca. 150 meter fra barndomshjemmet på Østergade.

... og jeg har sjældent set fatter spurte af sted, som han gjorde den søndag eftermiddag.

Faldskærmen med chokoladen var endt på gårdspladsens mange meter høje træ hos mine bedsteforældre. Her havde faldskærmen snoet sig ind i en gren, højt højt oppe. Da fatter nåede frem, var en anden også i gang. Nemlig mine bedsteforældres lejer, Hans Nielsen, mangeårig post i Grenaa.

Om de to kravlede om kap op i træet, huskes ikke, men ned kom chokoladen - og de to mandfolk kunne herefter strides om, hvem der havde set hvad og hvorfor. Og ikke mindst: Hvem ejede chokoladen -!

Som jeg husker det, endte en del af chokoladen hjemme hos os. Her blev den spist og nydt som et kært minde om en anderledes byfest og om et fly, der pludselig dukkede frem på himlen. ... men selv mange år efter var der mellem fatter og posten et lidt spændt forhold. Hver især mente, at de var blevet snydt - i kampen om den milde gave fra oven.

Mille styrtede, og Jenny svømmede

Når familien var samlet, og snakken gik lystigt om de gode, gamle dage, var der altid et par begivenheder, der poppede op.

Den ene handlede om en ung, smuk faldskærmsudspringerske, der styrtede i døden på Hessel Hede syd for Grenaa. Og den anden begivenhed fortalte om en svømmer, som besejrede Kattegat og blev den længst svømmende kvinde i verden.



Mille var mændenes overmand, mente forfatteren Erik Nørgaard

foldede sig ikke ud, og som en bylt faldt hun gennem luften. Hun var dræbt på stedet, 44 år. 10.000 så på.

Forfatterne om Mille

En, der havde håbet at få opvisningen at se, men ikke fik det, var den senere forfatter Dagmar Nielsen. Dagmar var i 1931 en stor pige. Stod på en bakke ved Enslev og kiggede i retning mod Grenaa.

Mange, mange år senere skrev hun: - Byens folk kom fra flystævnet, blege og knugede. Fortalte, at Emilie Sannom havde grædt, før hun gik til maskinen, og at nogle drenge vist havde pillet ved hendes faldskærm. Vel rygter -?

- Bare jeg aldrig var taget til det stævne, sagde en mand. Det syn ...

En anden forfatter, Erik Nørgaard, udgav i 1992 en bog om Mille. Den havde undertitlen "Mændenes overmand".

I sin research gik han hen og blev lidt småforelsket i Mille. Hun var, som sagt, en flot pige, og som skuespiller var hun ikke bange for at krænge blusen lidt ned og hale op i skørterne. I 20ernes og 30ernes Danmark vakte den slags opmærksomhed. Nørgaard konkluderer, at Mille "opnåede en vis berømmelse og beundring, men i det gode borgerskab blev hun aldrig respekteret som en rigtig dame. Hun var drømmepigen, mændene fantaserede om, men som det aldrig var helt passende at vise sig med offentligt".

Jeg flaskedes op med begge begivenheder. De satte sig eftertrykkeligt på nethinden, og flere gange senere i livet har jeg haft fat i begge historier for at sikre nye vinkler, nye indgange til dem begge. Emilie Sannom var skuespiller, model og faldskærmsudspringer. På samme tid. ...Og en søndag i 1931, den 30. august, kom hun til Grenaa for at deltage i en flyopvisning med en anden eventyrer, Clauson-Kaas.

Clauson-Kaas fløj maskinen, og så skulle Mille (hendes kunstnernavn) ud på vingen og foretage gymnastiske øvelser, inden hun fra 600 meters højde lod sig falde. Hun havde prøvet det mange gange før. Med succes. Men i Grenaa gik det galt. Faldskærmen



Emilie Sannom på vingen inden opvisning

I 2006, i 75-året for Milles død ved Grenaa, havde ugebladet Hjemmet en mindeartikel. Heri medvirkede renseriejer Jens Wulff, Grenaa. Wulff var da 91. Jens Wulff var 16, og sammen med sine forældre overværede han nedstyrtningen på Hessels jorder. Han huskede: - Det så ud, som om en aflang bylt faldt ud af flyet, men det gik snart op for os, at det var hende. Da hun ramte jorden, blev der så stille på pladsen, at man kunne høre en knappenål falde - Folk havde moret sig et øjeblik før, men stod som forstenede og begyndte lidt efter langsomt at bevæge sig hjemad. Næste morgen begyndte skoledagen med et minuts stilhed. De fleste lærere og elever havde overværet ulykken. Alle var berørt af den længe efter.



Emilie på trapezøvelse højt til vejrs

For nogle år siden besøgte jeg Assistens Kirkegaard i København. Her blev Emilie Sannom begravet. Hendes gravsten (1886-1931) er forsynet med et digt af Tom Kristensen. ”Frygten for døden var ikke så stor. Støre var frygten for livet på jord”

En anden kvinde

Man kan ikke påstå, at den anden kvinde i denne beretning havde samme appel som Mille. Svømmeren Jenny Kammersgaard var stor og kraftig med armmuskler som veltrimmede mandfolkeben.

Hun var 19, da hun i begyndelsen af august 1937 gik ud i Kattegat fra Gniben på Sjællands Odde. 29 timer og 13 minutter senere gik hun i land ved Grenaa efter at have besejret Kattegat som den første i verden. Jenny fejredes som en helt af folket.

Demokraten, organ for det socialdemokratiske arbejderparti, som det stod på avisen dengang, ryddede forsiden for at berette om bedriften, og et par måneder senere kom der en bog om begivenheden, "Svømmeturen".



Demokraten, det århusianske blad, med lokalredaktion i bl.a Grenaa

I Grenaa var flere tusinde på havnen for at se Jenny komme svømmende. De kunne se hende som en plet langt ude. Så vendte strømmen. Den førte hende nordpå. Først ud for Sangstrup Klint lykkedes det hende at komme så meget fri af strømmen, at hun kunne gå i land. Hun førtes til Grenaa i triumf.



Jenny Kammersgaard trak overskrifter

Modtoges på Hotel Grenaa Strand af byrådet og af borgmester N. S. Pallesen, som havde hundredkronesedler med i lommen, og som bagefter trådte en sagte vals med hende. Den lille Jenny havde mere lyst til at sove. Man regnede ud, at hun havde brugt 60.000 svømmetag (brystsvømning) for at besejre Kattegat. Enkelte var så frække at bagatellisere hendes bedrift. De sagde, at hun ikke svømmede, men "flød over".

Siden er Kattegat besejret adskillige gange: Sally Bauer, en svensker, svømmede over året efter. Hun brugte 12 timer mindre end Jenny, måske fordi hun crawledede, og scorede gevinsten på 5000 kr.

i den tids sponsorpenge. Også hun trådte dansen med en borgmester og var bedre til at danse end Jenny ...

Mælkemand Olsen, ærkedansker, gjorde det endnu senere, og så var der en københavnsk typograf, der svømmede over i 1950erne. Så sent som i 2010 svømmede fem unge over. De gik i land på Kobberhage ved Elsegårde efter 13 timer og 32 minutter. Jenny Kammergaard var smurt ind i fedt under sin svømmetur. Svømmerne anno 2010 havde vådragter på. Og det er nok ikke sidste gang, at danske svømmere forsøger sig på Kattegat mellem Griben og den djurslandske kyst - turen betragtes som kongetapen i åbentvandssvømning herhjemme.

.... Et par gange har jeg haft lejlighed til at tale med Jenny Kammergaard om bedriften fra 1937. Omkring et jubilæum sagde hun, at hun ville prøve igen, men det blev ikke til mere. Hun døde i 1997, 79 år.



I 2010 gik fem unge svømmere i land på Kobberhage ved Elsegårde

Bilernes Grenaa

Der var ikke mange biler i 50ernes Grenaa. Undtagelsen var byens matador, direktør Rosenvinge fra Dampværveriet. Ham kunne man sommerdage se i sportsvogn, åben. Undertiden med fru en som passager, altid med ræv om halsen, - for det trak jo i den slags vogne.

Nej. Hestekøretøjer var der flere af. Frederik Thykier, det store trælastfirma på Torvet, havde stadig vogne med heste som trækraft. Og vognmanden, som bragte pakker ud fra statsbanernes godsstation lige neden for barndomshjemmet, havde også en sindig krikke for vognen. Men bilerne var undervejs: I det mindste var der ikke mindre end to bilhandlere i området Østergade-Østerbrogade. Næsten side om side.



Familien Pedersen på københavner-tur i 1957. Fra venstre min elskede mor Ellen, min spøjse, karismatiske fatter (Knud Pedersen), Bladsmøreren selv og lillesøster Inge.

Jakobsen i Søndergade. Det var firmaer, man kunne regne med og stole på. Og så talte det nok også med, at onkel Frank havde fast job hos Andreas Jakobsen, som uden sammenligning var byens største bilfirma med 20-25 arbejdspladser. Firmaet handlede også med andet, blandt andet med ting og sager til landbruget ude omkring.

... men tilbage til Opel-Hansen. Manden selv var lille og firskåren, gik med briller anderledes dem, man ellers så i gadebilledet. Han havde kontor, så man kunne se ham direkte ind fra gaden. Her sad han hævet over al folket ved et enormt skrivebord og modtog dagen igennem stafetter fra værksted og benzintank, fra sælgere eller fra folk, som ville sælge ham noget.

Opel-Hansen var egentlig et misvisende navn. Han solgte IKKE Opel, men havde måske gjort det. Derimod solgte han Ford. Selv kørte han rundt i en kæmpebil, et dollargrin, og der fortaltes, at han kørte vildt. Helt op til 100 km. på veje, hvor der både var is og sne. Uhørt dristigt.

Frederiksen henne på hjørnet havde ikke de fine fornemmelser. Langtfra. Hans værksted var såre beskedent, og kontoret var indrettet i en kasse oppe under loftet. Her sad bogholderen og holdt øje med, at folk betalte regninger, og med, at folkene nede på gulvet også fik løn hver ugedag. En gang om dagen bevægede bogholderen sig ned ad den lange stige, gik hen til købmand Hansen, vor nabo, og fik et par pilsnere med i tasken. For, som man sagde, "der er jo noget tørt deroppe under loftet. Der skal væde til ..."

Dommeren som bilist

I næromgivelserne var det vist kun dommeren, som havde bil. Dommeren hed Vestergaard. Han havde en Opel Kaptajn, blå. Bilen havde garage ved siden af dommerkontoret, og det var et syn for guder, når dommeren skulle til og fra garagen, måske for at køre til Ebeltoft, som havde et mindre tingsted.

Hvor dommeren havde trukket kørekortet, fik vi aldrig has på, men bilist - det blev han aldrig, den gode mand. Man kunne altid høre, når dommeren var undervejs. Enten gassede han voldsomt op eller også havde bilen fået kænguru-benzin, for den hoppede og dansede hen over asfalten. Undertiden var fru med. Det må have været en prøvelse. Hun kunne ellers være venlig og jordnær modsat manden, der gik i sin egen verden uden at opdage, hvad der skete omkring ham.



Fatter gjorde livet igennem mange underlige ting og sager.

Som f.eks. her.

- Under en fest på landet købte han denne jumbe. Problemet var, hvordan den skulle komme fra Aalsø til Grenaa i en tid uden heste. Fatter løste problemet ved at spænde sig selv for vognen og trække den til Grenaa. Det gik godt.

Jumben blev videresolgt og endte sine dage med at køre med mælkejunger - og med hest for.

Mange år senere begyndte jeg professionelt at komme en del i retten. Overværede utallige retsmøder med dommer Vestergaard på podiet. Da var han en helt anden. Juridisk saglig og korrekt. Politiets repræsentant, Orla Jørgensen, som kunne være særdeles bidsk, tog altid Vestergaards domme til efterretning, for juridisk var der ikke noget at komme efter. Modsat en senere dommer, Holten. Han havde også bil. Sportsvogn og åben på sommerdage. Dommeren oftest med butterfly og i plusfours.

Holten var Vestergaards diametrale modsætning.-

Hans retsmøder var skæg og ballade, altid med dommeren som det festlige element. Derimod var hans domme ikke altid efter bogen, og Orla Jørgensen ankede hellere end gerne, hvis han ikke fik den ventede dom.

Bold i dommerhaven

... men tilbage til Vestergaard. Tilbage til fru. Vi knægte spillede bold tidligt og silde og brugte omgivelserne ved DSBs garageanlæg som mål. Biler var der - som sagt - ikke mange af.

Det skete, at bolden endte i dommerens have. Vi forcerede hegnet, hentede bolden og fik indimellem besøg af fru dommer på "fodboldbanen". Først venlig og forstående. - Pas nu på, drenge. Det går ud over mine planter. Jo, vi skulle nok passe på. 10 minutter senere endte bolden alligevel i haven, og så var fru dommer ikke at spøge med. Vi fortrak. For at vende tilbage en time senere. Da var fru som regel kølet ned - eller havde opgivet.

Vi var tre-fire-fem, der spillede. Eller også var det bare Egon og undertegnede. Egon hed også Mikkelsen. Hans far var frisør med forretning tæt ved Torvet, og hans storesøster Ingrid var en skæg og flot pige, et par år ældre end jeg. Egon voksede sig større, blev vel omkring et par meter høj. Han blev både en fortræffelig håndbold- og fodboldspiller. Ingrid blev en flot pige, og hundene sværmede. En af dem var Eero Jappinen, som var født i Finland, og som ad veje, jeg ikke kender, dukkede op i Grenaa.

Eero var en eminent boldkunstner. Da han debuterede på idrætsforeningens næstbedste hold, scorede han fire mål i sin åbningskamp. Det var noget, der gav genlyd hos os fodboldtossede knægte: Fire mål - Hvad kan det ikke føre til -?

Der var altid tid til en tår kaffe

Næromgivelserne til Østergade 33, barndomshjemmet, var generelt venlige og rare folk. Vi kom hos hinanden, og de voksne talte sammen over hækken. Indimellem blev der også drukket kaffe sammen - man havde ikke så travlt, dengang i 1950'erne. Måske er det sidste noget vrøvl, men sådan huskes det.



I foråret 1962 kom fjernvarmen til Østergade – og til Østergade 33.

sur. Beskeden var hver gang: - Jørgen, hent murer Nielsen ... Murer Nielsen kom hver gang. Stille og venligt fortalte han fatter, hvad han nu skulle gøre, og fatter forsøgte så igen.

En sommer brækkede han gårdens pigsten op. Lagde cement i stedet. Det var noget af et projekt. Hver dag lagde han omkring en kvadratmeter efter en fast skabelon. Cementen lå i gården indtil for få år siden, og jeg har hørt, at nuværende ejer havde stort besvær med at fjerne den for at lade den erstatte - ja, gæt engang - med pigsten. Ved siden af købmanden boede Allermann. Allermann



Grenaa Auto-Lager A/S var ejendommen, hvor Opel-Hansen havde hjemme. I dag er bygningerne forsvundet - et Netto er kommet i stedet. Opel-Hansen byggede ejendommen, som senere overgik til Nellemann fra Randers.

passede Opel-Hansens benzintank og var i aktivitet alle døgnets lyse timer. Kørte en bil ind, var Allermann i samme sekund på vej over Østergade for at betjene kunden. Især ved færgetrækkene var der nok at se til. Nok at sælge. Og der var service på: Bilruder blev vasket, dækkene tjekket for luft osv.

Den gamle tømrer

En, der altid var ved ringside, når Allermann arbejdede, var tømrermesteren med værksted i fru Stillings hus nede på Rosenvinges Plads. I ledige stunder gik den gamle tømrer op og stillede sig på hjørnet for at se og opleve verden. Her kom mennesker. Her kom biler. Masser af

cyklister. Han lignede ingen af delene, tømreren. Lignede en overlevering fra århundredskiftet i noget, der kunne være vadmestøj. Altid i spidssnuded træsko ...

Til den anden side af barndomshjemmet - mod vest, mod byen - boede fru og frk. Andersen. Svigerinder. De levede tæt sammen i masser af år og var elskelige folk. Fru Andersen arbejdede på gasværkets kontor, og frk. Andersen sørgede for hus og hjem. Mellem de to hjem var der tæt kontakt. Også til mine bedsteforældre på Rosenvinges Plads. De spillede kort sammen. En af deltagerne i kortspillet var Clausen, en arbejder med et særdeles hidsigt temperament.

Der fortæltes, at han ofte blev så hidsig, at han smed kortene hen ad bordet og var tæt på at love makkeren tærsk -!



Vinterhalløj på Banebakken i 1950'erne. Der var (næsten) ingen biler –

En sjælden gang var fatter med ved spillebordet. Det var ingen succes. Fatter hadede at tabe, og det gjorde han for det meste. Han så samtidig sine elskede to-ører forsvinde hen til en anden ved spillebordet.

I huset ved siden af boede frisørmester Knud Mikkelsen og frue med børnene Ingrid og Egon. Fru Mikkelsen var en herlig dame, der omfattede alle os unger med stor kærlighed og lyst sind. Mikkelsen så vi ikke meget til. Han passede sin forretning - og så var han svær at råbe op. Han var tunghør i en tid, hvor der ikke var forståelse for handicapet.

Både dansk og tysk

Nogle gange om året dukkede fru Mikkelsens mor op. Hun var meget, meget gammel. Kom fra Haderslev, men havde nu ikke været med i 1864-krigen. Så gammel var hun alligevel ikke. Derimod havde hun oplevet at være en del af det tyske rige, fordi Sønderjylland havde været tysk mellem 1864 og 1920. Det imponerede os unger meget. - Jamen, hvordan kunne man både være dansk og tysk -?

Ovre i Mikkelsens baghus havde Carlsson sit værksted. Carlsson var møbelpolstrer med en blomstrende forretning. Altid tid til snak og skæg. Hans mest trofaste svend var Busse - og det er hans søn, der driver forretningen i dag.

Huset ved siden af igen var ejet af Svend Hansen, som havde trikotagehandel oppe ved Torvet. Hansens datter var Annette, som jeg kom til at gå i klasse med, og som havde et hjem, altid åbent og gæstfrit for vi unge.

Ved siden af igen havde Arbejdsmændenes Fagforening hjemme. Som bydreng kom jeg tit med varer, og belønningen var fast: 25 øre. Mange penge dengang. Jacob Jensen var formand for de mange, som kom daglig for at få et stempel i bogen, når arbejdsløsheden havde ramt.

Ved siden af igen havde skrædder Engelund sit værksted med bette-bette forretning til. Jeg mindes hver gang navnet med glæde, når jeg ser hans bror, Sv. Engelunds skønne, ret dyre malerier fra de nordjyske vidder.



Egon Mikkelsen, så er det bladsmøreren og lillesøster Inge i foråret 1954.

24 landskampe for Danmark

I november 2011 døde Carl Åge Præst knap 90 år. Hans navn siger ikke nutiden noget, men i generationen før os var han en boldspiller, man talte meget om. Præst var en eminent dribler. Datidens svar på Michael Laudrup. Og han var med, da det danske fodboldlandshold rejste til OL i London i 1948. Til overraskelse for alle vendte vi hjem med bronze. Præst var den sidst levende fra det hold.



Carl Åge Præst

Rasmus Præst (senere snedker i Grenaa), var dengang byens bedste fodboldspiller. Han gav mig interessen for spillet. Vi spillede på de toppede brosten i gården og legede bold, så snart vi havde muligheden.

Huskede ham

Min far, Knud Pedersen (Stik), huskede tydeligt Carl Åge Præst. Pralede med, at han havde spillet sammen med ham på banen i Anlægget, "uden at han var bedre end vi andre".

Carl Åge fortæller også om gymnastiklæreren i skolen, hr. Lundsgaard. - Lundsgaard havde en særlig boldpædagogik. Dømte frispark, hver gang vi dribblede. Vi skulle lære at aflevere bolden i stedet for at dyrke det selviske spil. Det var slet ingen dårlig opdragelsesmetode, og den havde - menneskeligt set - gavnlig indflydelse, fordi vi lærte værdien af samspillet og af at løfte i flok. - Jeg

Efter OL blev han professionel i Italien. Vel nok som den første dansker. Han spillede for Juventus, i øvrigt sammen med hovedstødseksperter John Hansen, og de to var med til at hjemtage to italienske mesterskaber til klubben. Carl Åge Præst fik 24 landskampe for Danmark. Den sidste i 1949. I 2008 blev han af Dansk Boldspil Union optaget i Hall of Fame for sine bedrifter på grønsværen - dels for Danmark, dels for Juventus.

- Hvorfor nu de ord her om Carl Åge Præst -? Jo, Carl Åge havde som knægt tilknytning til Grenaa. Boede fra sit sjette til sit 11. år hos bedsteforældrene Præst, der drev landbrug fra en hvidkalket gård på Østergade, og hvis jorder lå et stykke vej fra byen.

Carl Åge har i erindringsbogen "En skorpes eventyr" fortalt om de lykkelige år på gården i Grenaa. - Jeg tror ikke, jeg var spor anderledes, end de andre drenge i byen. Kun løb jeg altid. Jeg kunne løbe hurtigere og længere end andre, og jeg blev aldrig træt. Skriver han. Videre: - Min onkel,

tilstår gerne: Der dømtes adskillige frispark mod mig, før jeg fattede, hvad det egentlig var, gymnastiklærer Lundsgaard ville. I dag er jeg ham taknemlig ...

Præst var som landsholdsspiller og professionel ISÆR kendt for sine dribleture, så Lundsgaards opdragelse fra Grenaa havde åbenbart ikke den tilsigtede virkning - !

...Lundsgaard havde jeg selv "fornøjelse" af at stifte bekendtskab med i Mellemskolen. Han var lærer af den ortodokse type og tålte ingen larm i klassen. Han var bedst til at dele øretæver ud -! Heldigvis blev bekendtskabet afbrudt efter tre måneder. Da gik Lundsgaard på pension. Alle i klassen åndede lettet op.

Juventus-legenden Carl Aage Præst er død

NOV, 2011.

FODBOLD: Fodboldlegenden Carl Aage Præst, der ville være fyldt 90 år 26. februar næste år, er død. Det skriver politiken.dk.

Carl Aage Præst var kendt for sine driblinger og var en gennembrudsfarlig angriber, som er blevet kaldt datidens Michael Laudrup.

Den tidligere landsholdsspiller var med, da Danmark vandt bronze ved de olympiske lege i London i 1948.

Carl Aage Præst var den sidste overlevende fra det medaljevindende OL-hold, efter bronzeholdets Holger Seebach, der var 20 dage yngre end Carl Aage Præst, døde 30. august i år.

Derefter blev Carl Aage Præst professionel i Juventus, kaldet »den gamle dame«, hvor han sammen med landsmanden John Hansen fejrede mange triumfer, blandt andet to italienske mesterskaber.

Carl Aage Præst, som også har spillet for Østerbro Boldklub, er en af de udlændinge, der har spillet flest kampe for Juventus i historien. Han nåede også en meget kort periode i Lazio, før han sluttede fodboldkarrieren i 1957.

For Danmark nåede Carl Aage Præst at spille 24 landskampe og score 17 mål fra 1945 til 1949.

I november 2008 blev han af Dansk Boldspil-Union (DBU) optaget i fodboldens Hall of Fame for sine bedrifter på grønsværen for såvel Danmark som Juventus.

Juventus vandt i øvrigt søndagens Serie A-opgør 3-0 hjemme over Palermo. Simone Pepe, Alessandro Matri og Claudio Marchisio scorede målene for Torino-klubben.

Carl Aage Præst ville være stolt over at se stillingen i Serie A, hvor Juventus med sejren har lagt sig på en delt førsteplads sammen med Lazio, som tilmed har spillet en kamp mere. /ritzau/

Juventus-legenden døde i 2011, 90 år. Han var den længstlevende fra det danske fodboldhold, der vandt bronze ved de olympiske lege i London i 1948.

Fiskeriet havde gyldne år i 1950ernes Grenaa

Byen havde en af de største flåder på Jyllands østkyst, og på et tidspunkt var (vistnok) 100 kuttere hjemmehørende. De landede fangsterne og omsatte dem via auktionen - og ude i kulissen stod så eksportørerne og købte det, de havde afsætning for.

Nogle nøjedes med et par kasser, måske tre. Men der var også dage i året, hvor en enkelt eksportør mødte op og sagde: - Jeg tager det hele ...

Så kan det nok være, at kollegerne gloede.

I en periode på mere end to år havde jeg min daglige gang på fiskerihavnen. Jeg var bud hos DSB, der fra sit forlængst nedlagte havnekontor betjente eksportørerne, når de skulle have fisken ud i landet. Eller til udlandet.



Et ældre foto af fiskeflåden i Grenaa Havn

Daglig var der trafik på sporet mellem stationen i Grenaa by og havnen.

På havnen var der som regel to-tre mand til at læsse fisk i banevogne, og buddets opgave var så at hente fragtbreve hos eksportørerne, få dem stemplet og pr. cykel fragtet til stationen i byen. Her sørgede andre for at regne fragten ud og få det papirmæssige i orden, så fragtbrevet fulgte de enkelte kasser frem til modtagerne i f.eks. Kolding, København, Vorbasse - eller hvor fiskehandleren nu drev sin forretning.

Vintertiden var langt den travleste. Også fordi fiskere fra andre byer gjorde Grenaa til deres base. Selv tyske kuttere kunne man hver vinter finde i havnen.

Eksportørerne

På eksportørgaden arbejdede folk som Pinnerup, Møgelberg, Højen, Thorbjørn Christensen og et par stykker mere, og det var så DSB-budets opgave at besøge hver forretning og få lokket DSB-papirerne fra dem i tide. I utallige tilfælde gik det ad h... til. Ofte var man ikke begyndt at skrive papirerne, når budet kom, - men det blev ret hurtigt klaret: -Kan du ikke selv gøre det -?



Kuttere på bedding. Grenaa Havn ca. 1973

... Så fik skoleeleven på 15 fat i kuglepennen og gik i gang. Eksportøren var tilfreds - og drikkepengene var mere end flotte og rigelige. En sommerferie havde jeg job hos Thorbjørn - eller Thorfisk. Som skriverkarl. Kontoret var - som alt andet dengang - beskedent. Friis var bogholder. En lille, rund mand, der ved siden af sit talarbejde også var ferm til at - servere. Han var om aftenen ølslæber på en af havnens restaurationer.

Så var der Gert Dethlefsen. En gudbenådet sælger, der mellem skæg og ballade skiftedes til at tale dansk og tysk og samtidig var i stand til at svare flere telefoner. Samtidig -! Det imponerede.

Thorbjørn

Indimellem dukkede bossen op.

Thorbjørn tog ofte samtalen, når f.eks. Wiese fra Kiel ringede. Wiese fra Kiel var ikke nogen hr.-hvem-som-helst. Han kunne tilsyneladende bruge al den fisk, der kom ind over Grenaa og andre havne. Til ham talte Thorbjørn et blandingsprog tysk/dansk - og de forstod hinanden.

Thorfisk havde netop investeret i lastbiler. Først en, så to, senere tre. De sendtes ud af landet, lastet med fisk, og en del endte hos Wiese nede i Kiel.

Ude i pakkeriet arbejdede Svend Andersen. Nok den mest betroede medarbejder i firmaet. Han havde været med fra starten, da Thorbjørn besluttede at sige sit arbejdsmandsjob på fiskeauktionen op og i stedet forsøge sig som handelsmand.



Fiskekuttere i Grenaa Havn. Foto: Ole Skaanning 1993

Svend stod undertiden i fisk til halsen. Sådan så det ud. Men han må have klaret det. Dag efter dag. Uge efter uge. År efter år. Det var hårdt, ofte meget koldt arbejde.

Sendt i banken

En dag blev jeg af Thorbjørn sendt "i banken".

Tog cyklen og rejste af sted mod byen, tre kilometer væk. I Banken for Grenaa og Omegn kiggede de en kende, da buddet bragte en større indbetaling. Det var først, da jeg var hjemme på havnen igen - og hvor man nok havde undret sig over tiden (måske er den unge mand gået på værtshus -?), at sandheden kom for dagen.

Jeg vidste ikke, at banken havde en havneafdeling. Det var den, firmaet brugte. Ikke den store oppe i byen. Naivt, men så lærte man det.

Grenaa Fiskerihavn var dengang et levende og hektisk miljø. Det omfattede hverv som skibsproviantering, vognmænd, mekanikere, fiskehandlere, minkfarmere, restaurationer, værtshuse og meget, meget mere. Der er absolut ingen sammenligningsgrundlag med den havn, man kender i 2012.

Havnen havde også en fabrik for - fiskekasser. Her stod folk med hammer og søm og knaldede kasser sammen. Plastkasser, som gjorde det ud for det samme, var knap opfundet. Der var intet ledigt hjørne, uden at en iværksætter var i gang.

Grenaa var center

DSBs havnepakhus havde i 1950erne set bedre dage. Det var simpelt og blev da også saneret, uden at der kom et nyt.

... men engang i 1940'erne havde huset haft sin storhedstid. I seks uger var det hovedkvarter for al DSB-fragt mellem Jylland og Sjælland -! Den historie er tidligere fortalt af trafikkontrollør W. Mylius Rosenvinge, Grenaa.

Historien handler om, at da tyskerne kom i april 1940, sagde de samme tyskere nej til at fragte gods mellem landsdelene over Nyborg-Korsør (Storebælt). I stedet skulle godsmængden over Grenaa-Hundested. Med færgerne Marsk Stig og Isefjord.

Fragt fra Sjælland blev smidt om bord på færgerne i een pærevælling. Herefter landsat på kaj i Grenaa. Så var det op til DSB-folkene at få styr på alle forsendelser, inden næste færge lagde til. Havnepakhuset var nerven, og Grenaa's DSB-besætning kunne langtfra overkomme alt. Assistancen kom fra Århus - 18 mand rykkede til Grenaa for at hjælpe.

Da trafikken over Grenaa-Hundested efter seks uger indstilledes - da havde tyskerne ryddet for engelske miner i Storebælt - havde Rosenvinge oparbejdet en pukkel på 208 overarbejdstimer. Han fik den besked, at det var hans bidrag til landets trængte situation-! Der kom ingen ekstrapenge. Heller ikke så meget som en tår kaffe ...

- Til gengæld havde vi tilfredsheden. - Det lykkedes os faktisk at klare situationen med godset, der lå i bjerge på havnen, sagde han i et interview i 1976.

Hun kastede ikke perler for svin

Da vi engang for mange år siden var samlet til skolejubilæum, og snakken gik om de gode, gamle dage i Grenaa (hvad skulle vi ellers tale om -?) kom Esther på dagsordenen. - Dum kælling, sagde en.

Det var mere end tydeligt, at kammeraten havde haft det mere end skidt med frk. Esther Sørensen - personen, vi talte om.

Esther Sørensen var uden sammenligning en af Vestre Skoles dygtigste lærere. Vi havde hende i mellemskolen og realen til dansk og engelsk, - og hun havde store ambitioner på vore vegne. Vi skulle lære noget.

Og midlerne til at banke lærdom frem var den konsekvente handling.

I engelsk fik vi gloser for. Måske 20-30 stykker til hver time. Ve den, der ikke kunne. Ofte var der svedere til de uforberedte, men dem var der nu ikke mange af. Vi vidste jo, at der kunne falde brænde ned, hvis vi ikke havde de engelske ord som paratviden.

I dansk terpede vi grammatik, så vi var vimse i knolden. Og når stilen skulle skrives hver uge, skulle der være en indledning på seks linjer og en slutning på andre seks. - Mage til vrøvl, sagde fatter.



Vestre Skole

Engang, hvor han var utilfreds med sin knægts kunnen, besluttede han sig for at skrive min næste stil. Det skal siges, at fatter var mere end ferm til dansk. Han kunne sætte kommaerne, hvor de skulle stå. Og der var ingen stavfejl. Overhovedet.

Da stilen vendte tilbage fra Esthers bedømmelse, var den forsynet med ordene "emnet misforstået". Og der var ikke givet karakter. Fatter skummede. Parat til at drage af sted og belære lærerinden om, hvordan man skrev dansk ude i den virkelige verden. Det blev - heldigvis - ikke til mere.

Esthers karaktergivning i dansk stil begyndte ved ug. Var der een kommafejl, fik man ug med minus på. Var der en enkelt stavfejl, blev det til mg med plus på osv. osv. Mange i klassen oplevede at få stile tilbage med bedømmelsen tg - og det var måske derfor, at Esther så mange år senere (ved nævnte skolejubilæum) høstede "æren" som den dumme kælling -? ... For ikke længe siden modtog jeg et borgmesterligt brev, nok skrevet af en sekretær, men underskrevet af den læreruddannede borgmester selv. Det officielle brev var fyldt med fejl. På brevets fem-seks linjer taltes så mange stave- og kommafejl, at karakteren efter Esthers metode ville være noget lig g. Det må vist siges at være gået jævnt tilbage for faget dansk -!

Når der her ristes en rune for Esther Sørensens indsats for Vestre Skoles elever, så skal det også handle om, at hun netop i dansk gav os mod på at komme videre med dansk og nordisk litteratur.

Vi læste Blicher, vi læste Jeppe Aakjær, vi læste Øhlenschläger, vi læste Ibsen. Da kastede hun ikke perler for svin. Blicher og Aakjær har fyldt en hel del i mit voksenliv. Både i kraft af det, de skrev, men også i, hvordan de var som mennesker.

For en sommer siden havde vi den glæde/oplevelse at kunne leje studielejigheden ved Aakjærs Jenle i Salling.

Vi kunne vandre rundt i samme omgivelser, som Aakjær og familie gjorde. Sætte os ind i hans tankegang. Hans sociale visioner. Hans kamp for at få ordene til at klinge, så vi alle fik den skat, han efterlod. ... Og når vi drager ud i fædrelandet og kommer gennem byer med underlige navne, så ved vi, at det var her, Blicher havde sin gang. Det var i de omgivelser, han søgte ud, når Ernestine derhjemme havde givet ham sparket. Måske var det på en af disse ture med bøsse over skulder og hund i snor, at han tænkte de tanker, som f.eks. lagde grunden til "En landsbydegns dagbog" -? Hvem ved?

På udflugt med danske smede og med rejseleder gennem Sallings land fik vi en hel del at vide. Rejselederen vidste, at i den gård derude havde Stald Kima hjemme - det var jo derfra, travhesten Tarok kom, -men da vi passerede nedkørslen til Aakjærs fantastiske Jenle kort efter, var han tavs. Han kunne fortælle bredt om Tarok og Stald Kima, men Aakjær åh-nej. Måske havde han aldrig hørt om ham ...?

Esther ville have vendt sig i graven, hvis hun havde været med.
... Vi gjorde det på hendes vegne -!



Med bajer i hånd og Tuborg hen over brystet er lærere og elever på Vestre Skole i 1950'erne linet op til en eller anden form for underholdning. Måske sidste skoledag -?

Det er Esther Sørensen, dansk og engelsklærer, som har ikklædt sig Tuborg-kostumet.

Til højre for hende skoleinspektør Agner Jensen som en af De tre Musketerer. Yderst til højre lærer Aagaard.

Aagaard var en gudbenådet pædagog, der døde alt, alt for tidligt. Han lærte min lillesøster at regne så godt, at hun sidenhen blev bogholder -! Hendes tre år ældre bror lærte ikke at lægge to tal sammen uden at få tre resultater, men jeg havde også en anden regnelærer.

Hver sten fortæller. Kirkegården

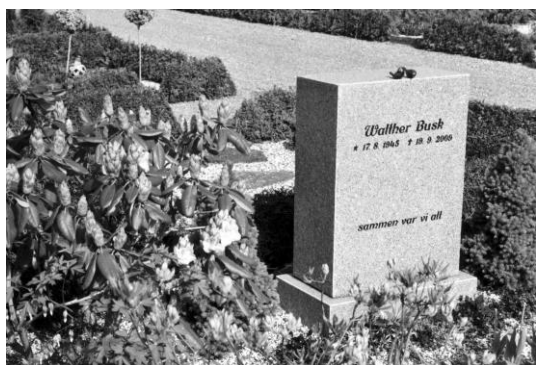
.... Hvis man kan sige om en kirkegård, at den er spændende, så tag en time ud af dagen og aflæg Grenaa Kirkegård et besøg. Uden sammenligning en af landets smukkeste, og en landets mest velplejede. Stenene taler til en, - og det er ren nostalgi. Indimellem undres man. Eller forbløffes.



Grenaa har ord for at have en af Danmarks flotteste kirkegårde - og det er hverken løwn eller pral. Her er et udsnit af urnekirkegården - med træer og Rhododendron i blomst.

Østerbrogade og solgte dæk til min første bil. Eller Astrid Bugtrup (1912-94). Pålæggerske på Grenaa Folketidende. IKKE noget med smørrebrød. I stedet stod hun ved den gamle presse og tog aviserne, som de kom. Talte op og gav dem videre til os knægte, der så løb gade op og gade ned og stoppede dem i folkets brevsprækker.

Månedsløn i 1950erne: 17 kr. Det kunne man hverken leve eller dø af.



Walther Busk var en af legekammeraterne fra dengang. Han havde hjemme på Bredgade, og var en herlig gut.

blev myrdet -!

Eller Vagn Stevnhoved (1931-2009). Et teknisk geni. Levede og åndede for de tohjulede, men også for fly.

Eller Åse Carlsen (1924-85). Hun og hendes mand, Knud (1924-91) drev Grenaa Turistfart og kørte gennem årene rundt med den halve by og så på gravhøje, mindesmærker og statuer med Åse som en fortræffelig og medrivende fortæller. Alle søndag eftermiddagsture endte med kaffe et eller andet

En dame, der døde i 1921, blev stedt til hvile som Cenventualinde - frøken i et nonnekloster. En gravsten bærer ordene "Alt i een". Andre mindes som "Aage", "Poul" eller "Ruth", og så er der stenen for løjtnant Holger Rikard Petersen (1875-1900), der drog til Congo i 1897. Han vendte hjem tre år senere. Et halvt år efter var han død. Hvad ville den unge Holger til Congo efter -? Var det eventyr - rejselyst - eller hvad -?

Så er der alle de sten, der kan sættes personlige erindringer på: Walther Busk f.eks. Legekammeraten fra Bredgade. Altid til skæg og underholdning. Evan R. Lund (1922-82), han var vulkanisør på blandt andet

Her ligger også Rigmor og Edmund Roholm Nielsen. Uden sammenligning det ægtepar i Grenaa, som har ydet sporten mest. Rigmor (1919-1999) spillede håndbold langt ind i bedstemorsalderen, og det samme gjorde "Tykke", hendes mand (1917-2002), blot i fodbold. Begge prægtige folk, der levede og åndede for GIF og var et eksempel for os unge.

Eller Lars Theil (1931-2000). Manden med det første supermarked i Grenaa og med initiativer, som overraskede. I hans forretning fik man mærker, der kunne klæbes i bog. Mærkerne kunne så udbetales i rede penge efter en tid. Han havde også ansat "Put-i-pose-Gunnar".

Gunnar pakkede de indkøbte varer i poser, så fru en slap for det mas. Siden gik det skidt for Gunnar - han

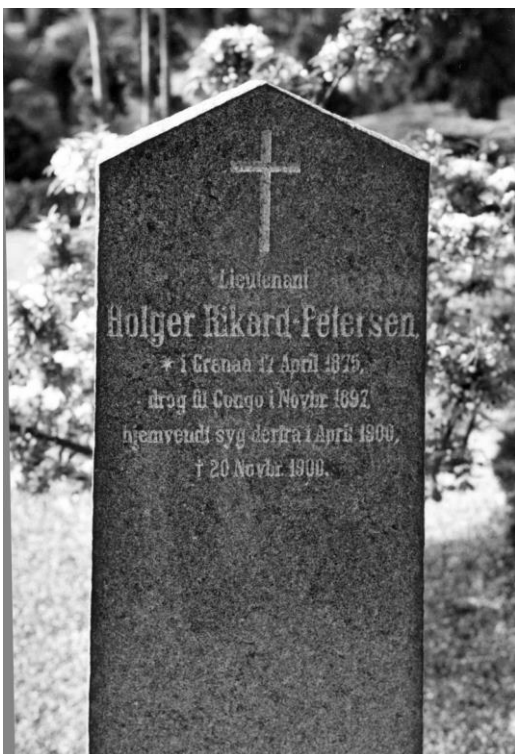
sted, måske på Møllerens Hus i Ugelbølle eller på Nøset ved Ebeltoft. Her var der så mere underholdning, for her mødte man en ægte molbo, Peter, der gik rundt ved bordene og fortalte Molbo-historier sammen med lidt harmonika-spil.

Eller Agnes og Åge Willumsgaard. De drev et større brødudsalg på Østergade nær Torvet og knoklede med de hvide mælkeflasker tidligt og silde og med børnene som aktive medspillere.

Eller Aksel H. Hansen og fru Edith. Han (1910-76) var byens førstemand og borgmester mellem 1946 og 1976, og en skikkelse med betydelig pondus. Med udstråling og initiativ. I hans tid var Grenaa socialdemokratisk højborg, og ingen kunne forestille sig det anderledes.

Borgmesteren boede på Baunhøj, og familien havde en stor puddel, der elskede chokolade. Den nægtede, efter sigende, at gå forbi fru Hansens slikforretning ved bakkens fod, uden at få chokolade af bedste slags. Hunden var også forsædepassager, når borgmesteren vendte havnen daglig for at se, hvordan det stod til. Ville fru en undtagelsesvis med, måtte hun nøjes med bagsædet ...

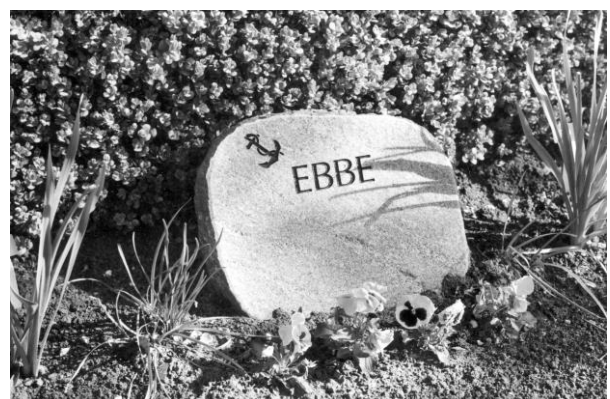
... Sådan kunne man blive ved. Prøv selv. Stenene fortæller og stiller uafslædt spørgsmålet: - Kan du huske -?



Holger Rikard-Petersen rejste som ung løjtnant til det mørke Afrika, men vendte hjem tre år senere. En tropesygdom, sandsynligvis, krævede hans liv. - I dag er der kun stenen på Grenaa Kirkegård, der minder generationer om et liv, der søgte eventyret.



"Vabbe" - eller Valdemar Poulsen - var i Grenaa Bokseklubs storhedstid en blandt flere hotte navne. Han var sværvægter og en af de bedste i sin klasse herhjemme.



Ebbe - men hvilken Ebbe -?

